

**INFORMACJA
PAŃSTWOWEGO POWIATOWEGO
INSPEKTORA SANITARNEGO
O STANIE
BEZPIECZEŃSTWA
SANITARNEGO
MIASTA JAWORZNA
w 2015 roku**

Szanowni Państwo

Przedstawiam Państwu informację o stanie bezpieczeństwa sanitarno-epidemicznego powiatu - miasta Jaworzna w roku 2015.

Obrazuje ona nasze działania na rzecz ochrony zdrowia i poprawy komfortu życia mieszkańców miasta, we wszystkich aspektach i na każdym etapie życia człowieka.

Raport zawiera oceny i analizy dotyczące poszczególnych obszarów życia publicznego, w tym sytuacji epidemiologicznej miasta Jaworzna w zakresie chorób zakaźnych i zakażeń, bezpieczeństwa żywności i wody, zagrożeń związanych z wprowadzaniem do obrotu niebezpiecznych substancji chemicznych czy produktów biobójczych, jak również kwestie bezpieczeństwa sanitarnego obiektów działalności leczniczej, szkół i innych placówek oświatowo-wychowawczych, zakładów branży spożywczej, a także obiektów usługowych i użyteczności publicznej.

Przy ocenie bezpieczeństwa żywności i wody uwzględniono wyniki badań laboratoryjnych prób wody i żywności. Badania próbek pobranych przez przedstawicieli Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Jaworznie w ramach urzędowej kontroli i monitoringu krajowego wykonywane były w zintegrowanej bazie laboratoryjnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego.

Opracowanie opisuje także prowadzenie szeroko rozumianej działalności oświatowo-zdrowotnej dedykowanej różnym grupom wiekowym mieszkańców miasta, ale przede wszystkim dzieciom i młodzieży. Poprzez organizowanie programów i akcji prozdrowotnych popularyzowano w szczególności podstawowe zasady higieny, racjonalne odżywianie, promowano zdrowy styl życia.

Opracowanie zawiera ponadto informacje o interwencjach mieszkańców naszego miasta, którzy zwrócili się do nas o pomoc w rozwiązywaniu swoich problemów.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie, realizując w 2015r. zadania w zakresie ochrony zdrowia, współpracował z władzami lokalnymi, w tym z Wydziałem Zdrowia i Spraw Społecznych oraz Wydziałem Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności Urzędu Miejskiego w Jaworznie, jak również z Inspekcją Weterynaryjną, Inspekcją Farmaceutyczną i innymi inspekcjami oraz z lokalnymi mediami.

Mam nadzieję, iż informacja niniejsza umożliwi Państwu zapoznanie się z działaniami Państwowej Inspekcji Sanitarnej na rzecz poprawy zdrowia publicznego naszej społeczności lokalnej, a także znajdziecie w niej zagadnienia interesujące Was z punktu widzenia mieszkańca naszego miasta.

PAŃSTWOWY POWIATOWY
INSPEKTOR SANITARNY
w JAWORZNIE

Celina Galera-Cebo

Spis treści:

	Strona
I. Sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych	4
Choroby zakaźne	4
Szczepienia ochronne	14
Higiena lecznictwa	24
Zabiegi deratyzacyjne	25
Wnioski	26
II. Higiena Komunalna i Środowiska	27
Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia	27
Ocena jakości wody ciepłej w obiektach zbiorowego zamieszkania i placówkach leczniczych	34
Baseny kąpielowe i rehabilitacyjne	36
Wody powierzchniowe wykorzystywane do kąpieli i rekreacji	36
Obiekty użyteczności publicznej	37
Interwencje i wnioski	39
III. Higiena Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku	40
Ocena stanu sanitarnego obiektów żywności, żywienia i przedmiotów użytku	40
Jakość zdrowotna środków spożywczych	45
Ocena sposobu żywienia w wybranych zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego	46
Nadzór nad wyrobami mającymi kontakt z żywnością, kosmetykami	46
Akcje i działania ukierunkowane problemowo	48
Wnioski i interwencje	52
IV. Higiena Pracy	54
Narażenie zawodowe pracujących	54
Substancje i mieszaniny chemiczne	57
Środki zastępcze, tzw. „dopalacze”	58
Choroby zawodowe	58
Podsumowanie	60
V. Stan sanitarny szkół i innych placówek oświatowo-wychowawczych	61
Żłobki / kluby malucha	62
Przedszkola	62
Szkoły	63
Placówki z pobytem dziennym i rekreacyjne	66
Placówki wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży	66
Podsumowanie i wnioski	67

VI. Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny	68
VII. Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia	75
Program edukacyjny „Trzymaj Formę!”	75
Program WF na 100 %	75
Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce	75
Program Przedszkolnej Edukacji Antytytoniowej pt. „Czyste Powietrze Wokół Nas”	75
Program edukacji antytytoniowej „Nie pal przy mnie, proszę”	76
Program profilaktyki palenia tytoniu „Znajdź właściwe rozwiązanie”	76
Krajowy Program Zwalczenia AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV	76
Program „Żywienie na wagę zdrowia”	76
Program profilaktyki WZW B i C „Podstępne WZW”	76
Program profilaktyki chorób nowotworowych „Znamię! Znam je?”	77
Światowy Dzień Zdrowia – 7 kwietnia	77
Dopalacze – wypalacze - „środki zastępcze”	77
Akcja informacyjna „zaszczep w sobie chęć szczepienia”	77
„Brązowo, ale czy zdrowo?”	77
Program „Wybierz Życie – Pierwszy Krok”	77
Podsumowanie	78

I.

SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA W ZAKRESIE CHOROÓB ZAKAŻNYCH

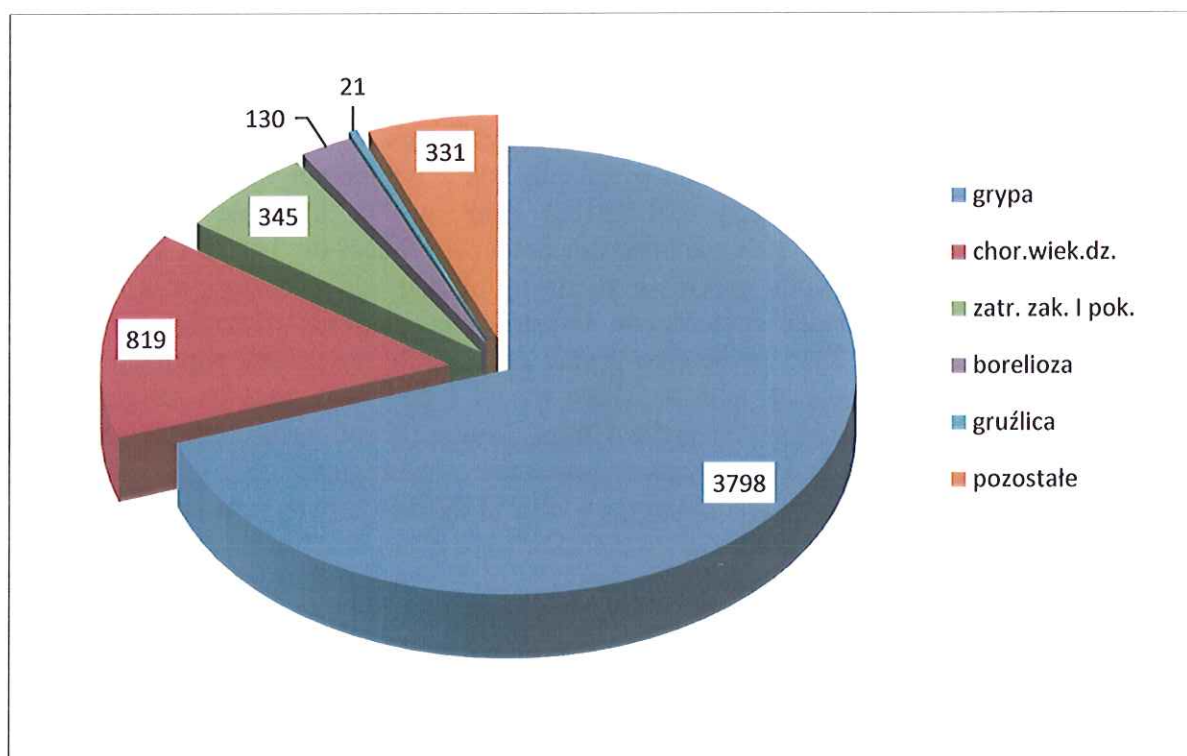
Głównym kierunkiem działania Sekcji Epidemiologii było prowadzenie działalności przeciwepidemicznej oraz nadzór w zakresie zakażeń i chorób zakaźnych w szczególności występujących ogniskowo, nadzór nad uodpornieniem populacji w ramach obowiązkowych szczepień ochronnych, zapewnienie właściwych warunków przechowywania, przyjmowania, wydawania i transportu preparatów szczepionkowych.

1. Choroby zakaźne

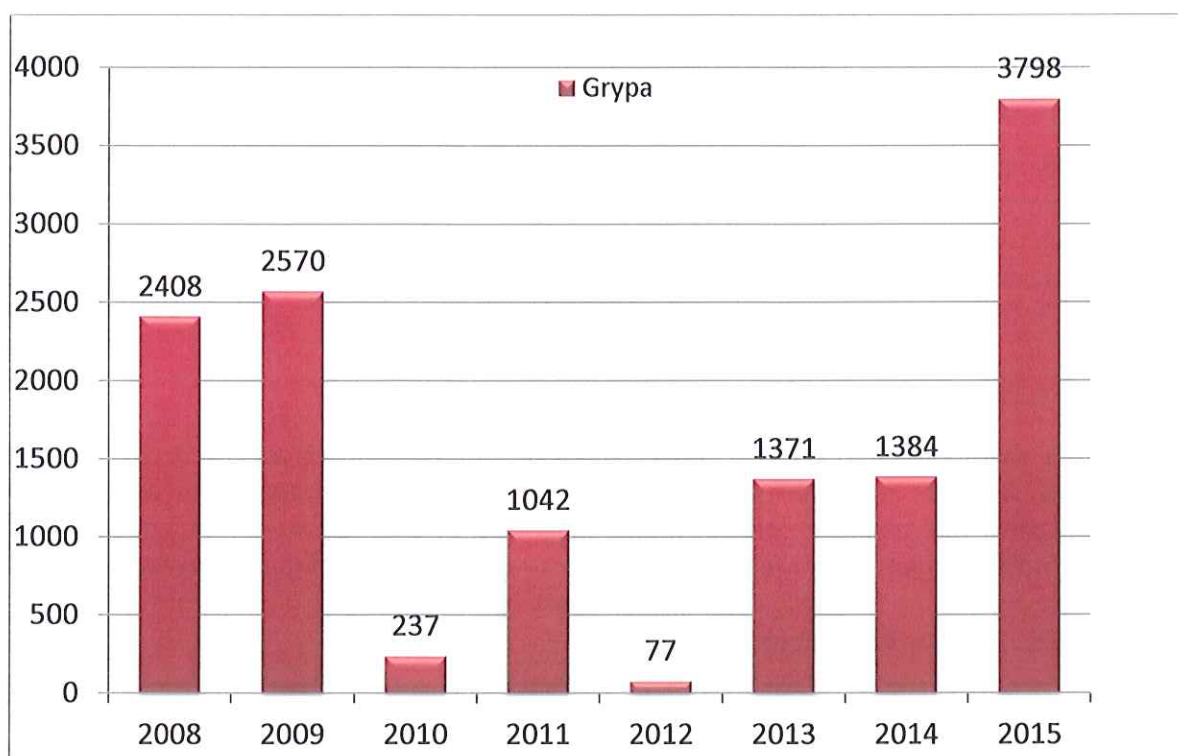
W 2015 roku zarejestrowano ogółem 5444 zachorowania, o 88% więcej niż w 2014r. przede wszystkim ze względu na wyższą zapadalność na gripę. Zachorowania na ospę wietrzną stanowiły 82,54% przypadków chorób wieku dziecięcego, których w sumie zgłoszono 819. 310 osób (5,69%) wymagało hospitalizacji, najczęściej (79,68%) w przebiegu zakażeń pokarmowych; zgłoszono 8 zgonów z powodu chorób zakaźnych. Przeprowadzono 443 wywiady epidemiologiczne.

Mniej niż w 2014r. notowano: różyczki, zapaleń płuc, świerzbu, glistnicy, wszawicy, przewlekłych wirusowych zapaleń wątroby typu B i C oraz bakteryjnych zakażeń jelitowych.

Więcej stwierdzono przypadków: grypy, boreliozy, płonicy, ospy wietrznej, gruźlicy, biegunek i zakażeń jelitowych wywołanych przez rotawirusy.

Wykres 1. Rozkład zachorowań na choroby zakaźne w 2015 roku w Jaworznie.

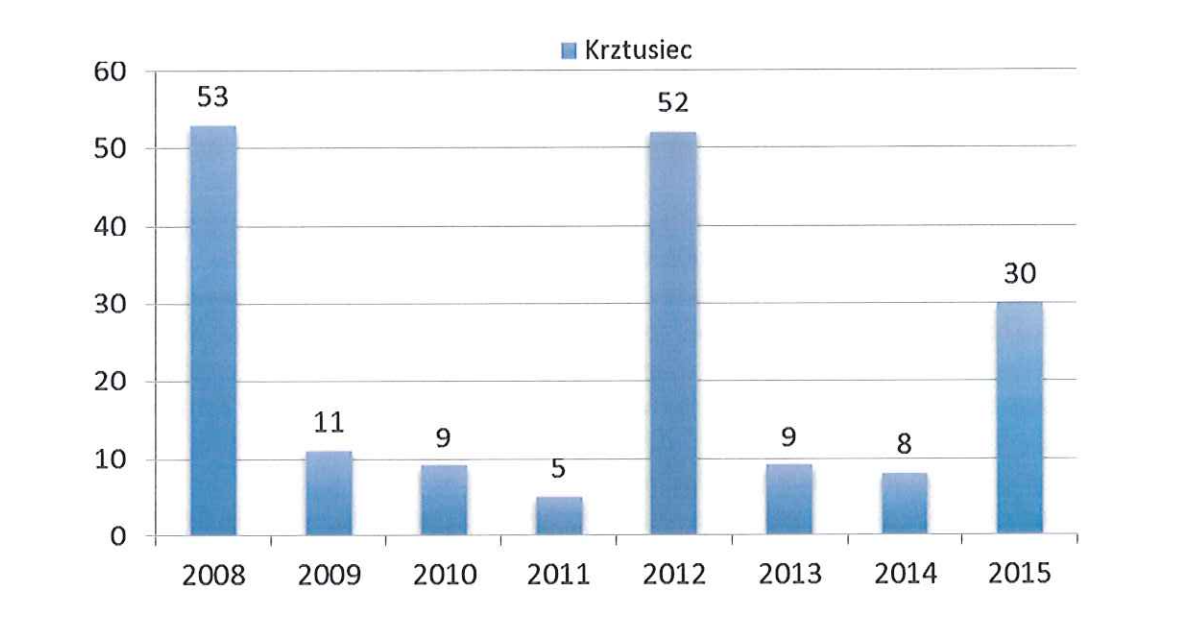

Wykres 2. Liczba zachorowań na grypę w latach 2008 - 2015 w Jaworznie

Grypa – liczba przypadków stanowiła 70% wszystkich chorób zakaźnych. Odnotowano 2,7-krotny wzrost zachorowań w porównaniu z 2014r. z 1384 do 3798 w 2015r. Rejestracja zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę i choroby wywołane przez wirusy grypopodobne odbywa się na podstawie zgłoszeń zbiorczych dokonywanych w trybie tygodniowym przez podmioty lecznicze. Choroba występowała przez cały rok z wyraźnym wzrostem w I kwartale roku, szczególnie w marcu (sezon 2014/2015) oraz w IV kwartale w październiku i listopadzie (sezon 2015/2016). 38% zachorowań dotyczyło dzieci do 14 roku życia. 20 osób wymagało hospitalizacji z powodu powikłań ze strony układu oddechowego, a u 7 (w tym 6 dzieci do lat 14) w wyniku badań stwierdzono obecność materiału genetycznego wirusa grypy typu A lub typu B. W roku 2015 przeciwko grypie zaszczepiło się 2,32% populacji miasta tj. 2127 osób z czego ponad połowa była w wieku 65 lat i powyżej. Aż 90% zaszczepionych seniorów skorzystało z finansowanych przez Gminę Miasta Jaworzna szczepionek w ramach programu zdrowotnego „Profilaktyka grypy w Jaworznie – szczepienia ochronne dla seniorów 65+”. Program realizowany był w sezonie grypowym 2015/2016 od września do grudnia.

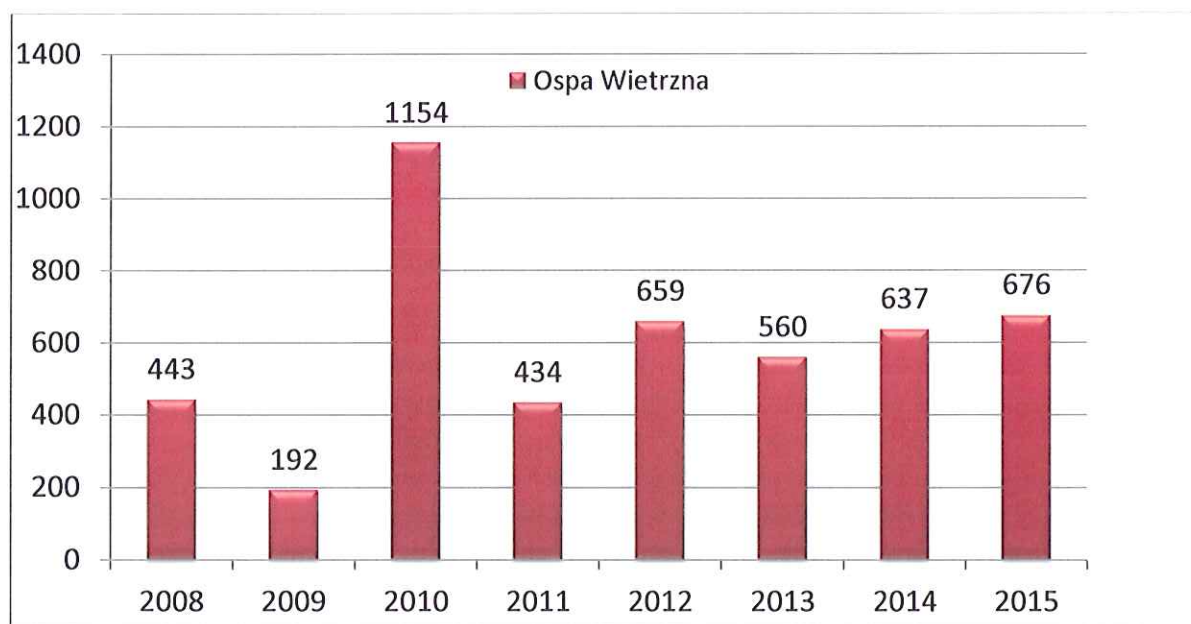
1.2. Choroby wieku dziecięcego

Wykres 3. Liczba przypadków krztusca w latach 2008 - 2015 w Jaworznie

Krztusiec – liczba przypadków 30, o 375% więcej niż rok wcześniej (wskaźnik zapadalności 32,67 był 2,5 razy wyższy niż dla Polski – 12,89). Żadna z osób chorych nie wymagała hospitalizacji. Zachorowania dotyczyły w równej mierze kobiet jak i mężczyzn. Pojedyncze przypadki występowały w ciągu całego roku, najczęściej w grupie wiekowej 10-14 lat. 29 osób było wcześniej szczepionych p/krztuscowi; czasokres od szczepienia do zachorowania wynosił od 7 miesięcy do 37 lat.

Krztusiec jest chorobą, przeciwko której prowadzone są obowiązkowe szczepienia ochronne. Dzieci otrzymują 5 dawek szczepionki w 1, 2 i 6 roku życia. Odporność po przechorowaniu krztusca utrzymuje się przez ok. 10 - 15 lat, zaś odporność po szczepieniu utrzymuje się ok. 3 - 10 lat (najczęściej 5 - 7 lat) od ostatniego szczepienia. Oznacza to, że powyżej 12 roku życia wzrasta podatność na tę chorobę, co zaobserwowano również w Jaworznie.

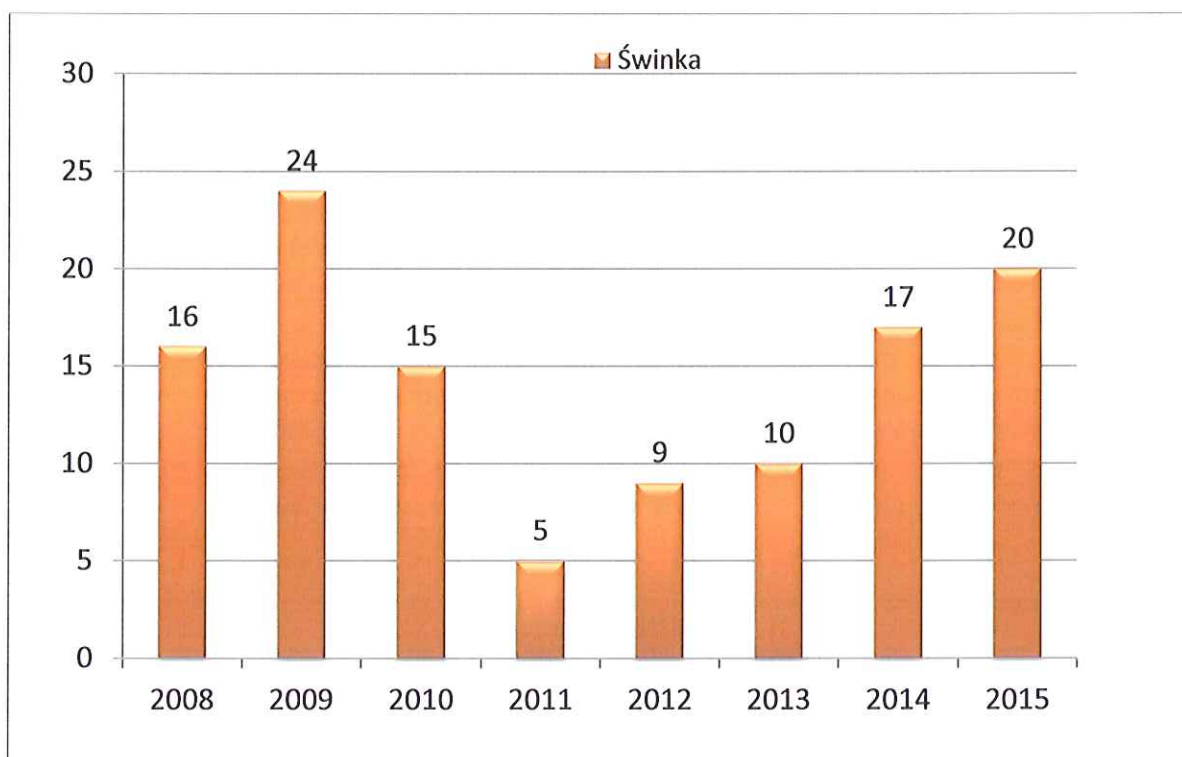
Wykres 4. Liczba przypadków ospy wietrznej w latach 2008 – 2015 w Jaworznie.

Ospa wietrzna – zanotowano 14% wzrost z 637 w 2014r. do 676 w 2015r. Wskaźnik zapadalności 636,00 był wyższy niż dla Polski o 148,74. W wyniku powikłań w przebiegu ospy wietrznej 4 osoby wymagały hospitalizacji. Nieznacznie częściej niż mężczyźni (331 przypadków) chorowały kobiety (340 przypadków). 60,65% zachorowań dotyczyło dzieci w wieku 3 - 6 lat. 5 osób było wcześniej zaszczepionych tylko 1 dawką (pełne szczepienie to 2 dawki w odstępie minimum 6 tygodni). Czasokres od szczepienia do zachorowania wynosił od 12 dni do 7 lat.

Zachorowania na ospę wietrzną utrzymują się od kilku lat na wysokim poziomie. W 2015r. większość zachorowań (83,43%) wystąpiła w pierwszej połowie roku.

W Polsce dostępna jest bardzo skuteczna szczepionka przeciw ospie wietrznej, zawiera ona żywy, lecz pozbawiony zjadliwości szczep wirusa, po podaniu której pojawia się odporność. Szczepieniem obowiązkowym objęte są dzieci do 12 roku życia ze wskazań medycznych i dzieci narażone na zakażenie ze względów środowiskowych (np. przebywające w domach dziecka lub uczęszczające do żłobka). Pozostałym dzieciom szczepienie jest zalecane, jednak rodzice sporadycznie sięgają po ten rodzaj profilaktyki.

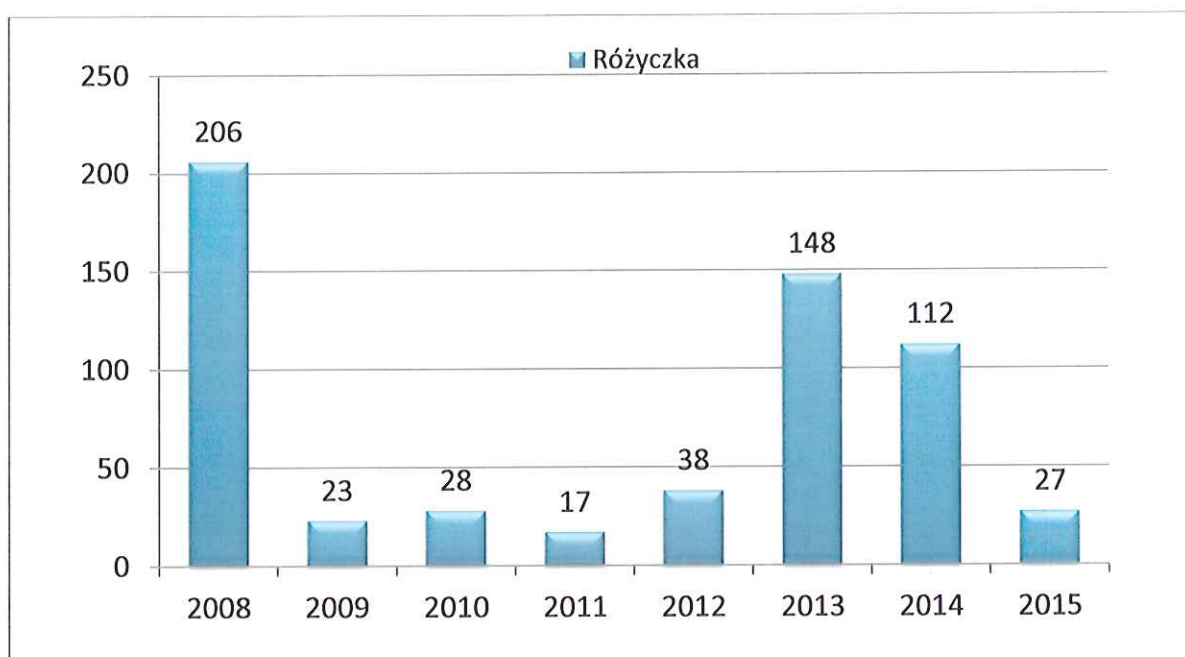
Na sytuację epidemiologiczną ospy nie miały wpływu szczepienia – w 2015r. zaszczepiło się 118 osób.

Wykres 5. Liczba przypadków świnki w latach 2008 - 2015 w Jaworznie.

Świnka – 20 zachorowań, więcej niż w roku poprzednim (17). Wskaźnik zapadalności 18,44 był ponad 3-krotnie wyższy niż dla Polski. Zachorowania przebiegały bez powikłań, nie wymagały hospitalizacji. Po wprowadzeniu szczepień obowiązkowych przeciwko śwince, od 2006 roku, obserwuje się wyraźny spadek zachorowań, a sytuacja epidemiologiczna tej choroby jest stabilna. Pojedyncze zachorowania wystąpiły w grupach wiekowych od 2 do 39 lat. Wzrost zachorowań wystąpił w marcu. 6 dzieci chorych zostało wcześniej zaszczepionych tylko 1 dawką, a 1 osoba 2 dawkami.

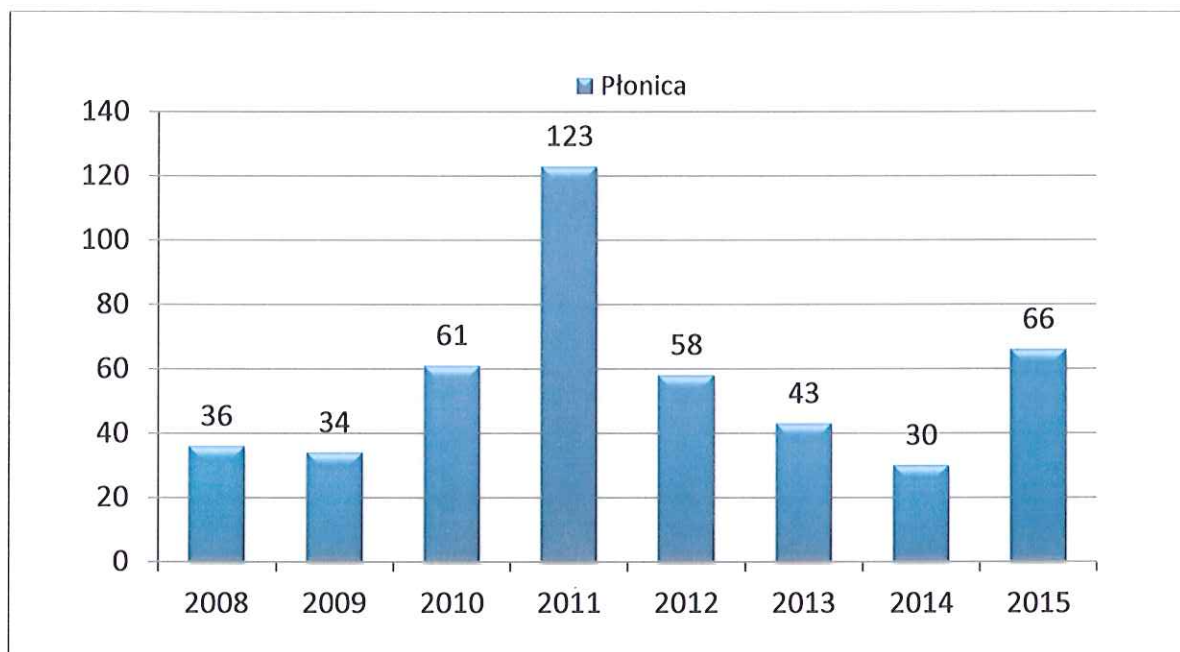
W 2015r. uzupełniano systematycznie brakujące dawki szczepionki przeciwko śwince u dzieci urodzonych w latach 1997 – 2002.

Wykres 6. Liczba przypadków różyczki w latach 2008 – 2015 w Jaworznie.

Różyczka – obserwuje się znaczącą poprawę sytuacji epidemiologicznej, ponieważ wystąpił 4-krotny spadek zachorowań w porównaniu z 2014r. z 112 przypadków do 27 (wskaźnik zapadalności 29,40 – 5,5-krotnie wyższy niż dla Polski). Zachorowania przebiegały bez powikłań, nie wymagały hospitalizacji.

Częściej chorowali mężczyźni. 55,56% zachorowań wystąpiło od października do listopada. W grupie wiekowej 15 – 39 lat, czyli w okresie rozrodczym, nie wystąpiły zachorowania u kobiet. Natomiast chorujący chłopcy stanowią zagrożenie dla nieuodpornionych kobiet w ciąży, u których zakażenie wirusem różyczki może doprowadzić do zakażenia płodu i w konsekwencji do wystąpienia u noworodka groźnego w skutkach zespołu różyczki wrodzonej. Stan wyszczepienia dziewcząt jest na poziomie 98%. W 2015r. uzupełniano brakujące dawki szczepionki przeciwko różyczce u dzieci urodzonych w latach 1997 – 2002. U 16 osób rozpoznano różyczkę mimo wcześniejszego zaszczepienia 1 dawką, a u 2 osób po 2 dawkach. Zachorowania na różyczkę nie były potwierdzone badaniami, lekarze zgłaszali chorobę tylko na podstawie objawów klinicznych.

Wykres 7. Liczba przypadków błonicy w latach 2008 - 2015 w Jaworznie

Błonica – obserwujemy ponad 2-krotny wzrost zachorowań z 30 w 2014r. do 66 przypadków – wskaźnik zapadalności 71,87 był nieznacznie wyższy niż dla Polski – 69,51. 98,48% zachorowań dotyczyło dzieci od 1 do 14 lat. Częściej chorowali mężczyźni. Wzrost zachorowań odnotowano w listopadzie i grudniu. Mimo, że jest to ostra, zakaźna choroba wysypkowa to nie było hospitalizacji. Warto podkreślić, iż w przypadku błonicy, nie jest możliwe nabycie odporności dzięki szczepieniu. U noworodków istnieje odporność bierna, która ustępuje pod koniec pierwszego roku życia. Odporność czynną nabywa się wraz z wiekiem poprzez częste ekspozycje na zakażenie. Powtórne zachorowania są niezwykle rzadkie.

1.3. Zatrucia i zakażenia pokarmowe - w porównaniu z 2014r. zarejestrowano 26% wzrost liczby zakażeń, w sumie 361 przypadków, z czego większość chorych (247 tj. 68%) była hospitalizowana. Biegunki i zatrucia pokarmowe nadal są istotną przyczyną chorobowości u dzieci do lat 2. 45% przypadków dotyczyło tej grupy wiekowej. Niemal wyłącznie do zachorowań dochodzi w środowisku domowym. Nie wystąpiły ogniska zatruc pokarmowych i zakażeń szpitalnych.

Salmonellozy – 2 przypadki nowych zachorowań – 1 kobieta i 1 mężczyzna (wskaźnik zapadalności - 2,17 był 10-krotnie niższy niż dla Polski - 21,83), 1 osoba wymagała hospitalizacji. Obydwa zachorowania wystąpiły w kwietniu. Czynnikiem etiologicznym była *Salmonella* z gr. D.

Na dzień 31.12.2015r. zarejestrowanych było 19 nosicieli salmonelloz.

Biegunki u dzieci do lat 2 – 89 przypadków z czego 60 (67%) wymagało hospitalizacji, w równej mierze chorowały kobiety jak i mężczyźni. Zachorowania występowały w ciągu całego roku. Tylko 48% biegunek przebadano w kierunku obecności biologicznych czynników chorobotwórczych: bakterii i/lub wirusów.

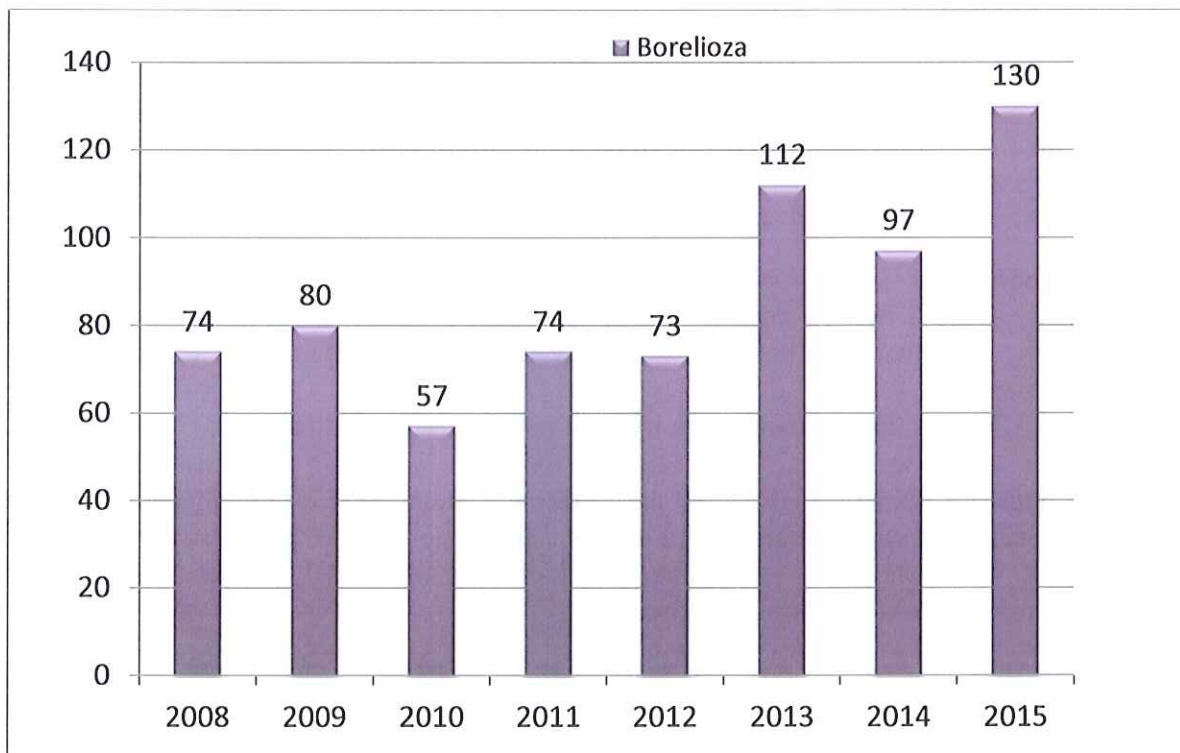
Biegunki u osób powyżej 2 lat - 106 zachorowań z czego 53 (50%) wymagało hospitalizacji. Wykonane badania wirusologiczne i bakteriologiczne nie określiły czynnika etiologicznego. Nieznacznie częściej chorowały kobiety - 54 kobiety i 52 mężczyzn. Zachorowania występowały w ciągu całego roku ze wzrostem w styczniu, czerwcu i listopadzie.

Zakażenia wirusowe – 105 przypadków – 92 (88%) hospitalizowane; nie wystąpiły zachorowania ogniskowe. Czynnikiem etiologicznym 84 (80%) zachorowań były rotawirusy, w większości zdiagnozowane u dzieci do lat 2. U małych dzieci w przebiegu choroby na ogół występują wymioty i biegunka, co może prowadzić do znacznego odwodnienia. W równej mierze chorowali mężczyźni jak i kobiety. 86% osób zachorowało w miesiącach od lutego do maja. 2 osoby chore były wcześniej zaszczepione p/rotawirusom. W Polsce dostępna jest doustna szczepionka przeciwko rotawirusom zawierająca żywe, atenuowane wirusy. W Jaworznie z tej formy profilaktyki w roku 2015 skorzystało 191 niemowląt.

Inne zakażenia bakteryjne – 39 przypadków, 100% hospitalizowanych. Zachorowania w większości dotyczyły osób dorosłych. W 35 przypadkach czynnikiem etiologicznym było *Clostridium difficile* - wskaźnik zapadalności 38,11 był 1,6-krotnie wyższy niż dla Polski. Częściej chorowały kobiety. 69% zachorowań dotyczyło osób powyżej 65 roku życia. Zakażenia te występowały w ciągu całego roku.

Pasożytnicze zakażenia jelitowe: lamblioza – 4 zachorowania, glistnica - 3, owsica - 13.

Zatrucia środkami zastępczymi – PSSE realizuje zadania w celu ochrony zdrowia ludzkiego, w tym zagrożenia zdrowia publicznego stwarzanego przez środki zastępcze tzw. „dopalacze”. W związku z dynamicznym rozwojem zjawiska wprowadzania do legalnego obrotu nowych substancji prowadzono monitoring powyższych zatruc i ich podejrzeń. Zgłoszono 48 przypadków, 6-krotnie więcej niż w 2014r. Ponad 7-krotnie częściej u mężczyzn. 1 osoba w wieku 45 lat, pozostałe od 12 – 31 lat. Badania wykonywane były w Instytucie Ostrych Zatruc w Sosnowcu - w wynikach panel narkotykowy ujemny, dopalacz „Bohater”, „Płomień” lub nieznany. Zgonów nie było.

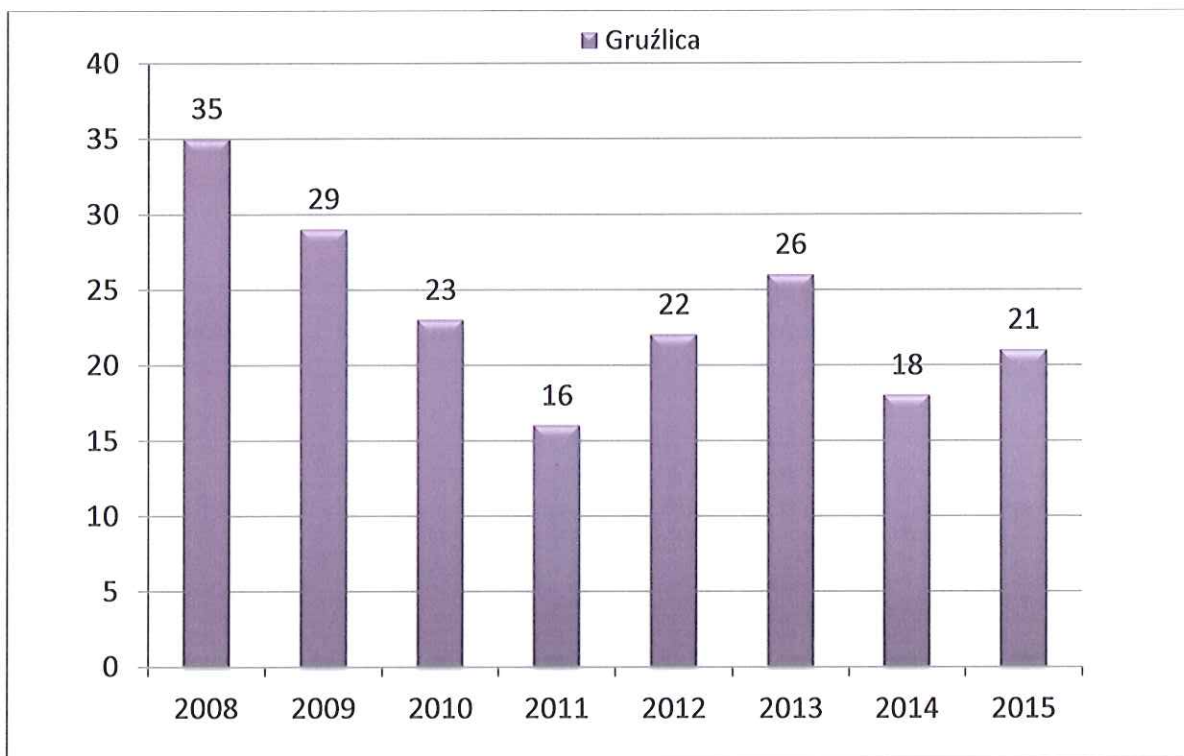

Wykres 8. Liczba przypadków boreliozy w latach 2008 - 2015 w Jaworznie.

1.4. Borelioza - nastąpił 34% wzrost zachorowań z 97 przypadków w 2014r. do 130. Wskaźnik zapadalności 141,60 był 3-krotnie wyższy niż dla województwa śląskiego (45,76) i 4-krotnie wyższy niż dla Polski (35,40). W podobnym stopniu chorowały kobiety jak i mężczyźni. Zachorowania występowały we wszystkich grupach wiekowych, jednak większość (65%) powyżej 50 roku życia. Wzrost liczby przypadków wystąpił od maja do września, co ma związek z biologią kleszczy. Pierwszym objawem zakażenia w 99 zachorowaniach (76%) był rumień wędrujący. Natomiast u 31 (24%) osób wystąpiły objawy kliniczne późnej fazy takie jak: bóle i obrzęki stawów, encefalopatia, a w 3 przypadkach zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych w przebiegu choroby z Lyme. 87 osób wykonało badania serologiczne poziomu przeciwciał. 13 (10%) chorych wymagało hospitalizacji. W 59 przypadkach (45%) nie zauważono ukąszenia kleszcza.

Z ogólnej liczby zachorowań – 120 przypadków było następstwem ukąszeń na terenie Jaworzna, a w 10 do ekspozycji doszło w innych rejonach Polski. Najczęściej ukąszenia miały miejsce w lesie, ogrodzie, na działce lub terenie rekreacyjnym. Grupą szczególnie narażoną byli emeryci, renciści i bezrobotni. Choroba nie wystąpiła u osób narażonych zawodowo.

W 2015r. laboratoria przesłały do PPIS w Jaworznie 50 dodatknych wyników badań serologicznych testem potwierdzenia w klasie IgM i/lub IgG, a nie zgłoszonych przez lekarzy jako zachorowanie. Dodatkowo w 15 przypadkach nie wykazano zachorowania ze względu na brak spełnienia kryteriów definicji UE boreliozy tj. brak objawów klinicznych.

Wykres 9. Liczba zachorowań na gruźlicę w latach 2008 - 2015 w Jaworznie.

1.5. Gruźlica – wystąpił 17% wzrost zachorowań z 18 w 2014r. do 21 (wskaźnik zapadalności 22,87). Zachorowało 13 mężczyzn (62%) i 8 kobiet. W 86% przypadków badania mikrobiologiczne potwierdziły gruźlicę prątkującą. U jednej osoby zdiagnozowano gruźlicę płuc i gruźlicę węzłów chłonnych szyjnych. 17 przypadków to nowe zachorowania, a w 4 nastąpiła wznowa choroby. Zachorowania występowały w ciągu całego roku i dotyczyły osób powyżej 30 roku życia ze wzrostem w grupach wiekowych 50 – 60 lat. 90% zachorowań dotyczyło emerytów, rencistów i bezrobotnych. Wszyscy chorzy byli hospitalizowani. Zgłoszono 4 zgony z powodu gruźlicy.

Osoby ze styczności badane są w Poradni Gruźlicy i Chorób Płuc. Przebadano 69 osób z kontaktu, u 1 stwierdzono zmiany na tle swoistym, została ona poddana hospitalizacji i leczeniu p/prątkowemu.

1.6. Neuroinfekcje - liczba zachorowań 14 – wszystkie hospitalizowane, w tym:

- 4 wirusowe zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych
- 1 zapalenie mózgu w przebiegu ospy wietrznej
- 3 zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych nie określone
- 3 zapalenia opon mózgowych w przebiegu boreliozy
- 2 nieropne zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych
- 1 meningokokowe zapalenie opon mózgowych.

Pojedyncze zachorowania występowały w ciągu całego roku, jednak 71% w miesiącach letnich od czerwca do września. Neuroinfekcje były przyczyną zgonu 3 osób.

1.7. Wirusowe zapalenie wątroby – zarejestrowano:

- WZW B przewlekłe – 13 przypadków
- WZW C ostre – 1 przypadek
- WZW C przewlekłe – 5 przypadków.

W sumie 19 zachorowań (o 25% mniej niż w 2014r.) w grupach wiekowych powyżej 20 lat. 3 osoby wymagały hospitalizacji. Zachorowania nie miały związku z płcią. Na podstawie wywiadów epidemiologicznych 14 osób podaje przeprowadzone w przeszłości zabiegi

przerwania ciągłości tkanki wykonywane w podmiotach leczniczych: transfuzje, operacje, małe zabiegi chirurgiczne; 1 osoba podaje zabieg nie medyczny – tatuaż wykonany w warunkach domowych, a w 2 przypadkach do zachorowania mogło dojść w wyniku kontaktu z osobą zakażoną. W ramach podejmowania działań zmierzających do zatrzymania rozprzestrzeniania się zakażenia skierowano 6 osób do obowiązkowego szczepienia przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu B.

1.8. Choroby przenoszone drogą płciową

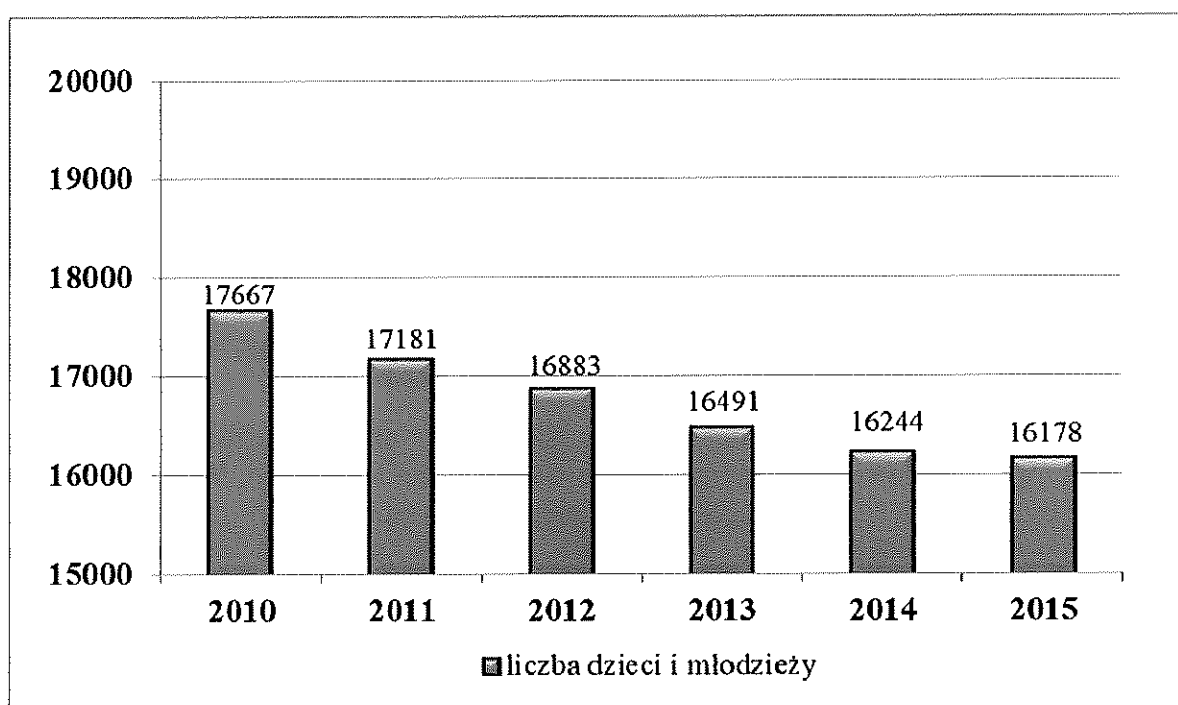
Zgłoszono 1 nowe zachorowanie na rzeżączkę, 3 na kiłę i 1 zakażenie wywołane przez Chlamydie.

2. Szczepienia ochronne

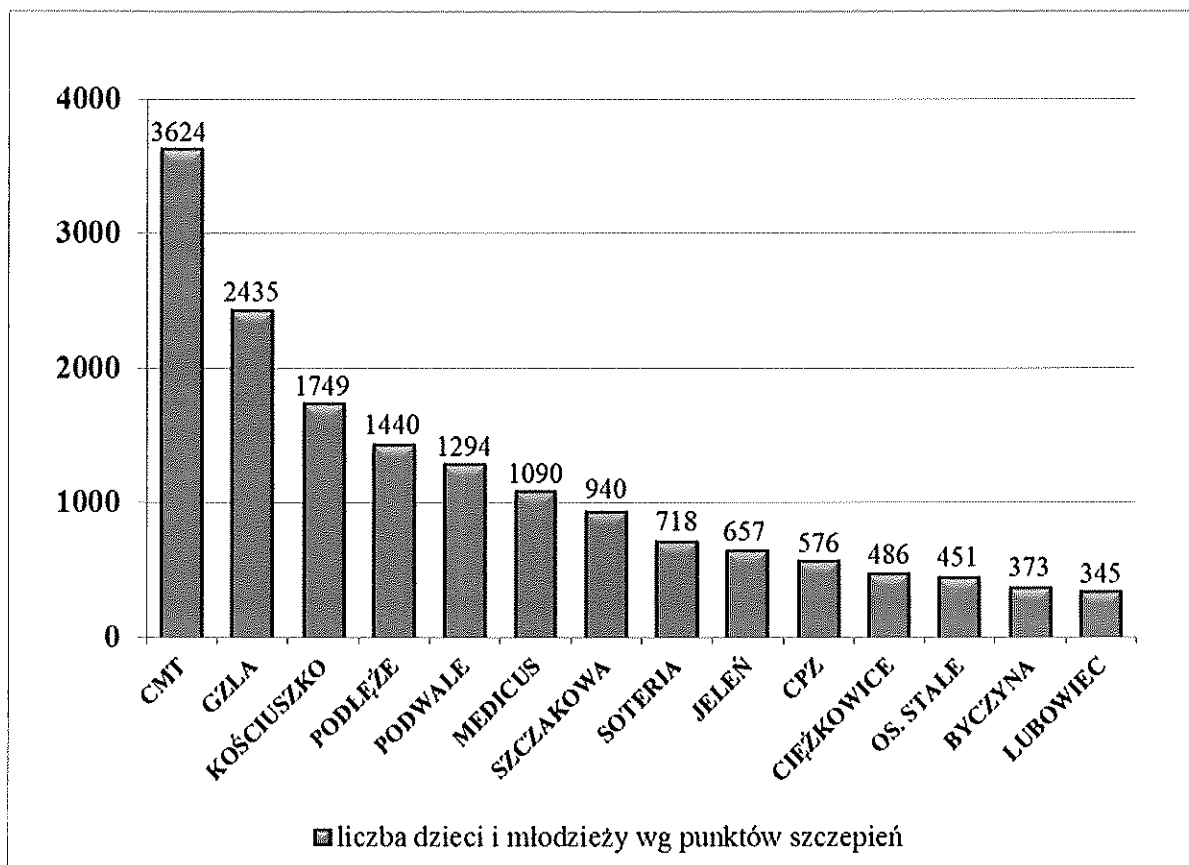
Realizowanie Programu Szczepień Ochronnych skutecznie zapobiega szerzeniu się groźnych chorób zakaźnych, a także umożliwia wykorzenienie niektórych z nich. Po zaszczepieniu ponad 90% populacji wytwarza się tzw. odporność zbiorowiskowa, która ogranicza epidemiczne szerzenie się patogenów. Szczegółowe wskazania dotyczące stosowania poszczególnych szczepionek są publikowane w formie komunikatu Głównego Inspektora Sanitarnego w terminie do 31 października każdego roku, na kolejny rok.

W 2015 r. nadzorowano 22 punkty szczepień z czego 3 funkcjonują w poradniach dla dorosłych, 1 w Szpitalnym Oddziale Ratunkowym, 1 w Oddziale Neonatologii Szpitala Wielospecjalistycznego, 1 w Poradni Gruźlicy i Chorób Płuc, 1 w placówce dyżurującej POZ Leopold i 15 w Poradniach D, gdzie opieką objętych było 16 178 dzieci i młodzieży do 20 roku życia.

Wykres 10. Liczba dzieci i młodzieży do 20 roku życia objętych Programem Szczepień Ochronnych w latach 2010 - 2015 w Jaworznie

Od kilku lat obserwujemy ciągły spadek ilości dzieci i młodzieży podlegających obowiązkowym szczepieniom. Jest to spowodowane „wyjściem” poza kalendarz szczepień roczników bardziej licznych.

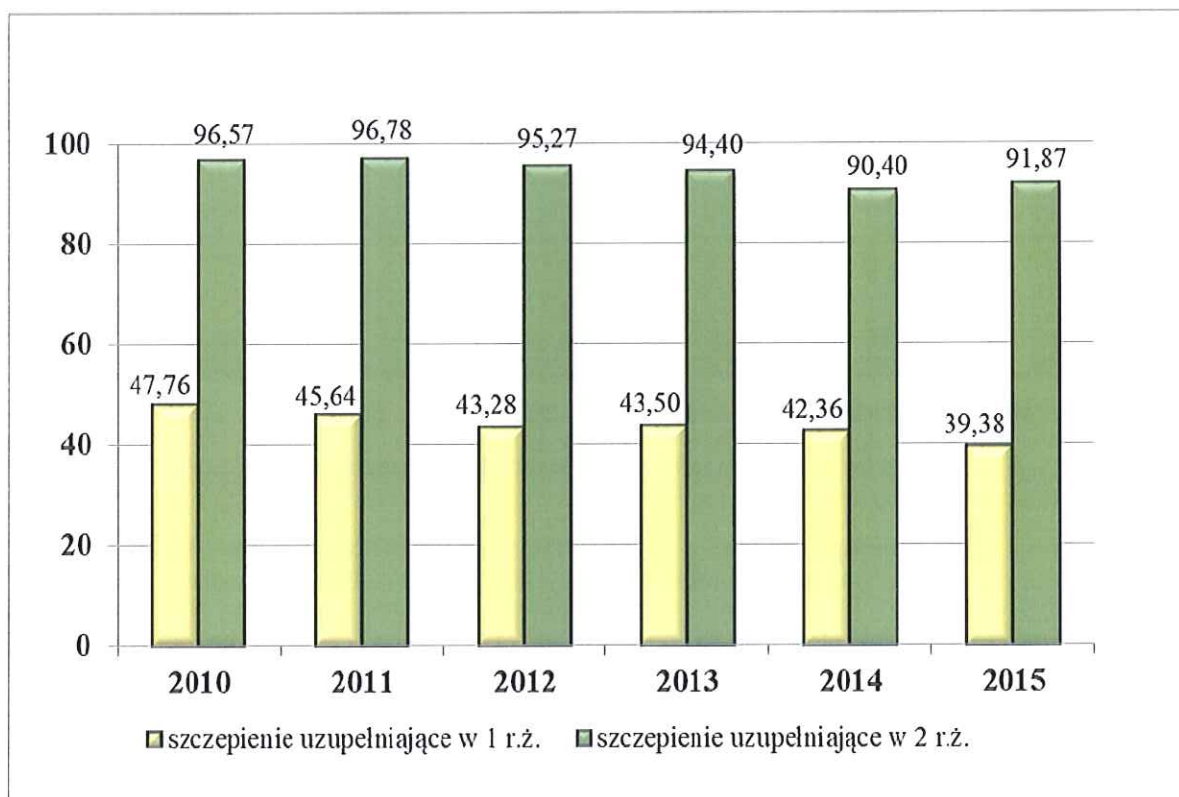
Wykres 11. Liczba dzieci i młodzieży do 20 roku życia objętych Programem Szczepień Ochronnych w 2015 r. w Jaworznie wg punktów szczepień

W ramach nadzoru nad wykonawstwem szczepień przeprowadzono 62 kontrole, w wyniku których wydawano zalecenia doraźne wykonywane na bieżąco. W zakresie nadzoru nad datami ważności szczepionek i gospodarką preparatami szczepionkowymi nie stwierdzono nieprawidłowości. Przechowywanie i transport odbywały się z zachowaniem łańcucha chłodniczego.

W Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Jaworznie funkcjonuje całodobowy monitoring temperatury w chłodni przeznaczonej do przechowywania szczepionek. Rejestracja temperatury prowadzona jest przy użyciu elektronicznego rejestratora temperatury, który wysyła dane do komputera, gdzie są archiwizowane. W przypadku przekroczenia zadanych zakresów temperatur alarm przekazywany jest na telefon komórkowy osób odpowiedzialnych. W 2015 r. nie wystąpiły awarie, chłodnia poddana była konserwacji. Komputerowy Rejestrator Temperatury posiada aktualne Świadectwo Wzorcowania z datą ważności do 08 kwietnia 2016 r. PSSE w Jaworznie, przy współpracy z Wydziałem Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta, zorganizowała pod koniec roku szkolenie dla pielęgniarek wykonujących szczepienia ochronne.

2.1 Analiza stanu zaszczepienia roczników podlegających obowiązkowym szczepieniom ochronnym

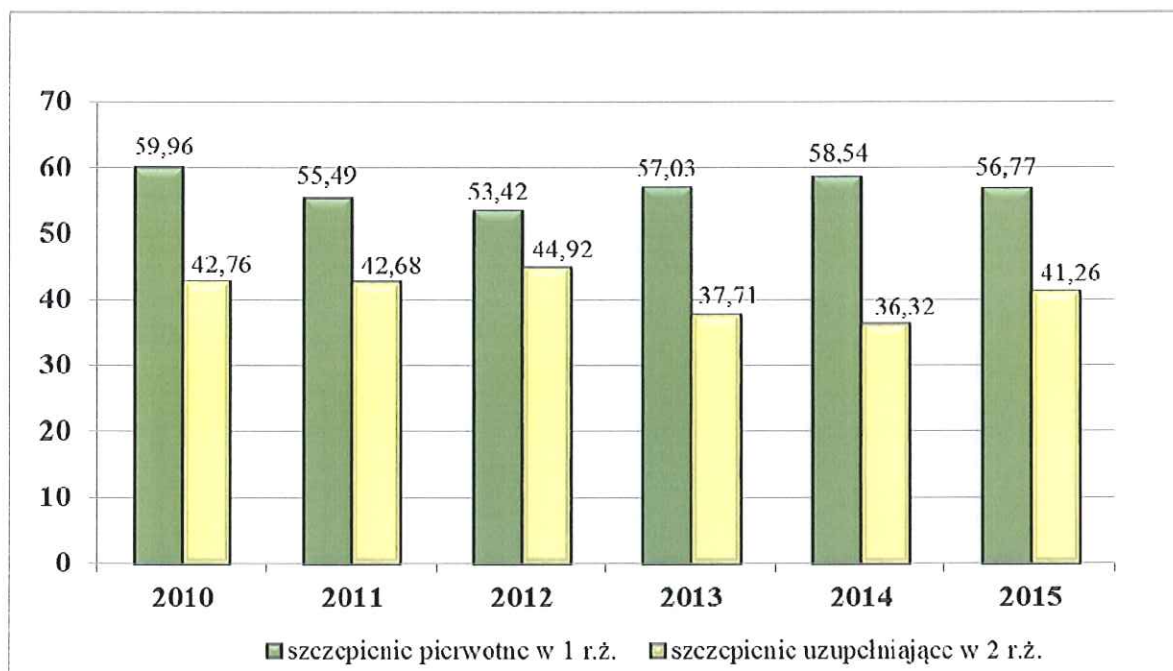
Szczepienia przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu B

Wykres 12. Stan zaszczepienia dzieci w 1 i 2 roku życia przeciwko WZW B w latach 2010 - 2015 w Jaworznie

W drugim roku życia zdecydowana większość dzieci tj. powyżej 90% ma ukończony cykl szczepienia przeciw WZW typu B.

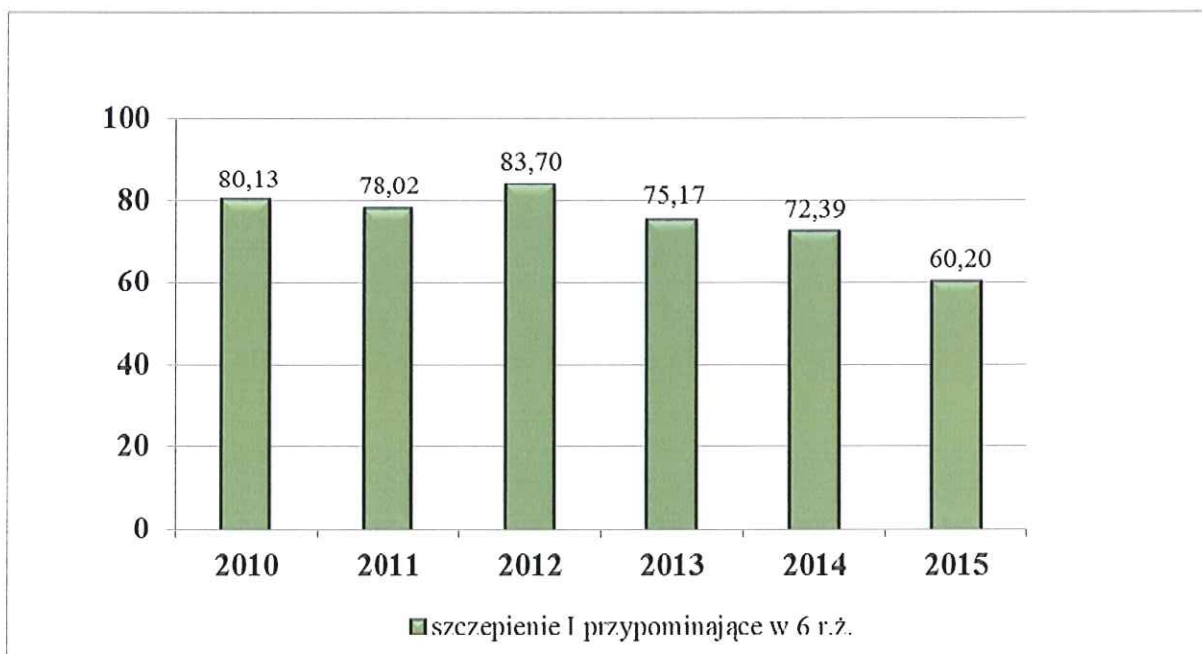
Szczepienia przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi i *Haemophilus influenzae*:

Wykres 13. Stan zaszczepienia dzieci w 1 i 2 roku życia przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi i *Haemophilus influenzae* w latach 2010 - 2015 w Jaworznie

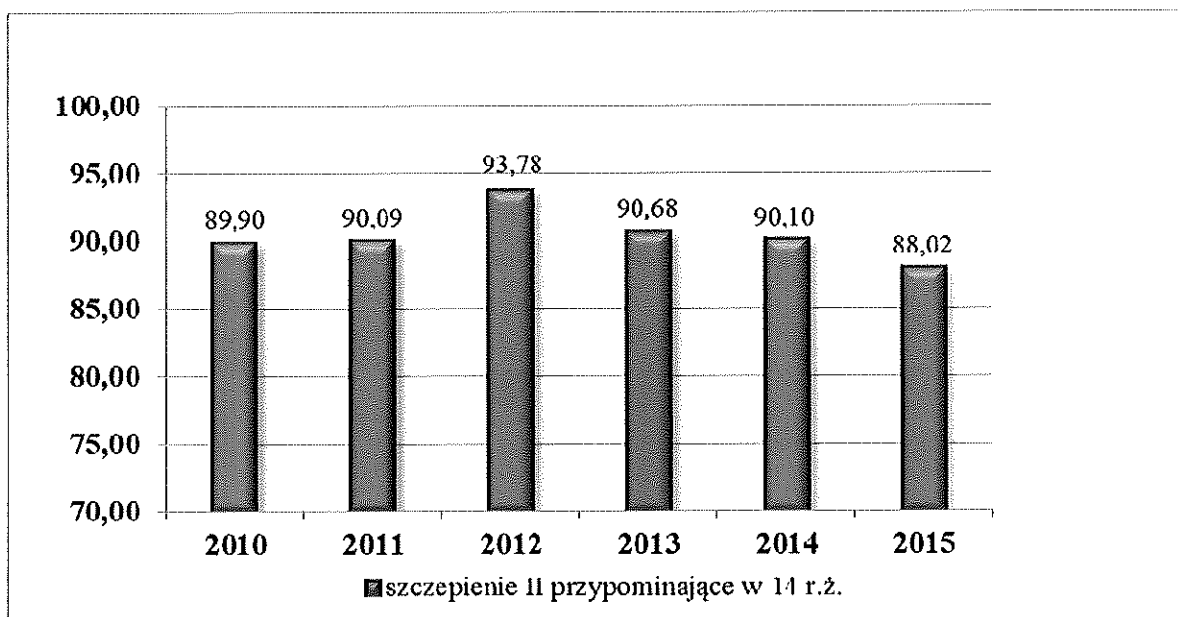
Stan zaszczepienia przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi i *Haemophilus influenzae* w pierwszym i drugim roku życia utrzymuje się od kilku lat na podobnym poziomie.

Szczepienia przeciwko błonicy, tężcowi

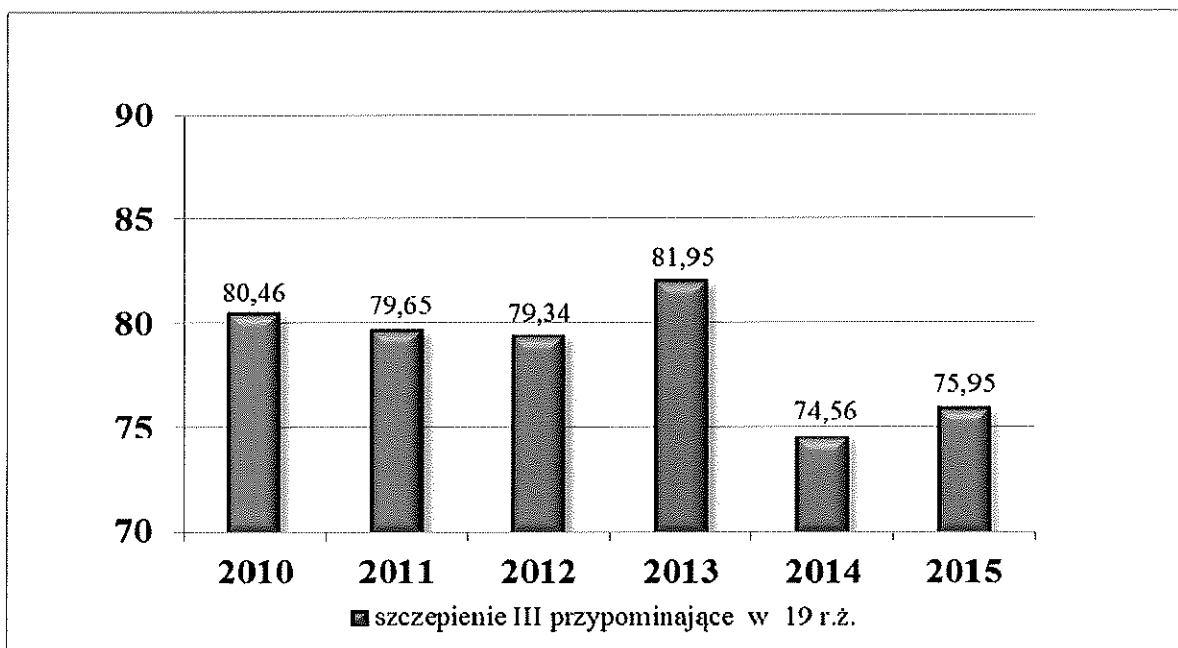

Wykres 14. Stan zaszczepienia dzieci w 6 roku życia przeciwko błonicy i tężcowi, krztuścowi (dawki przypominające) w latach 2010 - 2015 w Jaworznie

W roku 2015 z powodu ogólnopolskiego problemu dotyczącego ograniczenia dostaw preparatów szczepionkowych przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi do realizacji szczepień obowiązkowych dzieci w 6 roku życia, nastąpił spadek wyszczepienia tej grupy dzieci w porównaniu z latami ubiegłymi.

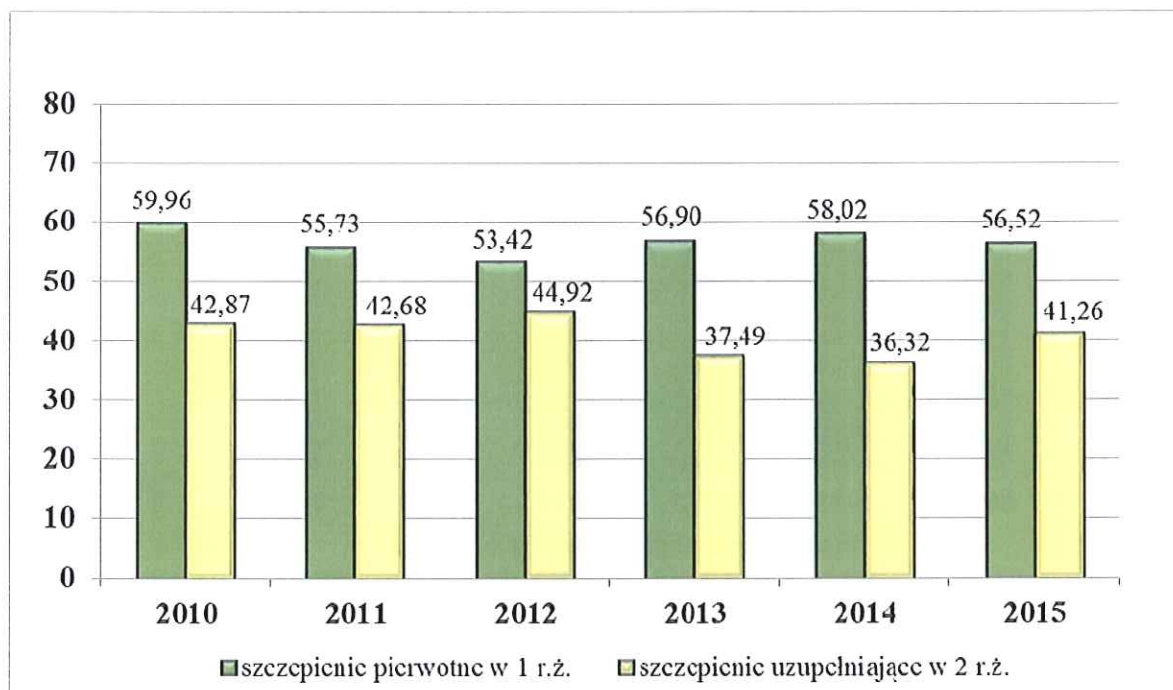
Wykres 15. Stan zaszczepienia dzieci w 14 roku życia przeciwko błonicy i tężcowi (dawki przypominające) w latach 2010 - 2015 w Jaworznie

Wykres 16. Stan zaszczepienia młodzieży w 19 roku życia przeciwko błonicy i tężcowi (dawki przypominające) w latach 2010 - 2015 w Jaworznie

W roku 2015 w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosło wyszczepienie młodzieży w wieku 19 lat.

Szczepienia przeciwko poliomyelitis:

Wykres 17. Stan zaszczepienia dzieci w 1 i 2 roku życia przeciwko poliomyelitis w latach 2010 - 2015 w Jaworznie

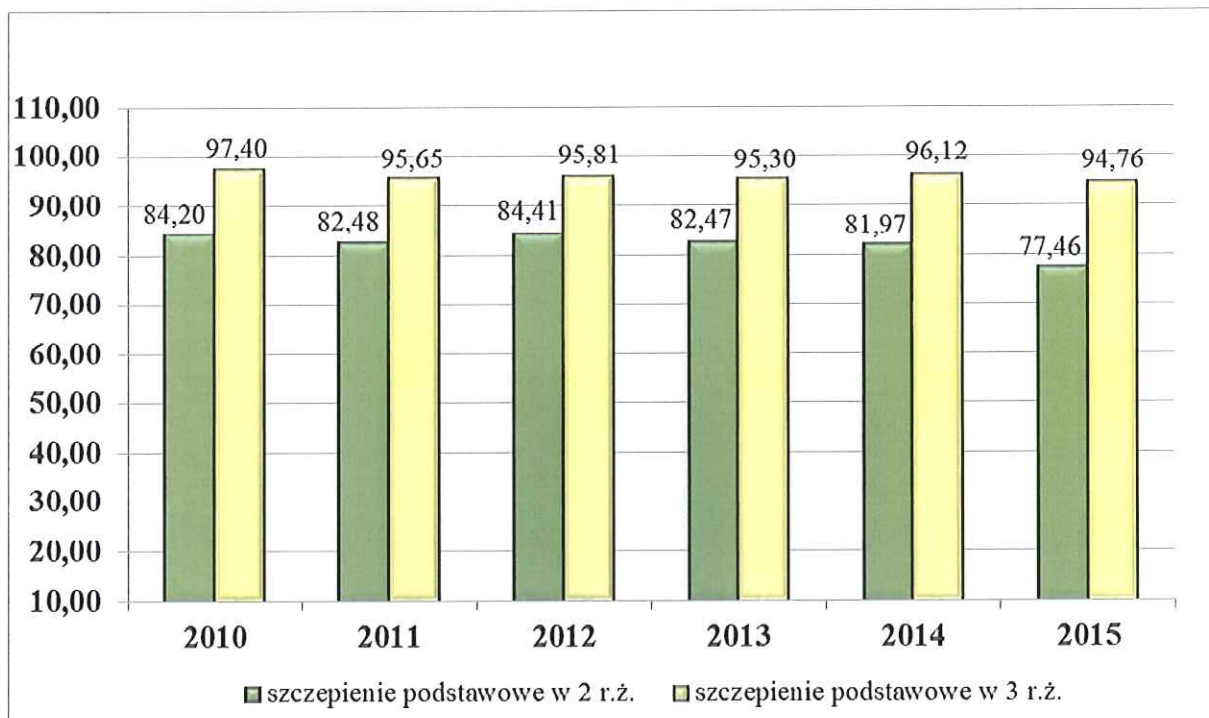
Szczepieniami pierwotnymi przeciwko *poliomyelitis* objęto 56,52% dzieci w 1 roku życia i 95,57% dzieci w 2 roku życia, natomiast 41,26% dzieci w 2 roku życia otrzymało dawki uzupełniające szczepienia przeciwko *poliomyelitis*.

Wykres 18. Stan zaszczepienia dzieci w 6 roku życia (szczepienie przypominające) przeciwko poliomyelitis w latach 2010 - 2015 w Jaworznie

W roku 2015, z powodu braku ciągłości dostaw preparatu szczepionkowego przeciwko *poliomyelitis* do realizacji szczepień obowiązkowych dzieci w 6 roku życia, nastąpił znaczny spadek wyszczepienia tej grupy dzieci w porównaniu z latami poprzednimi.

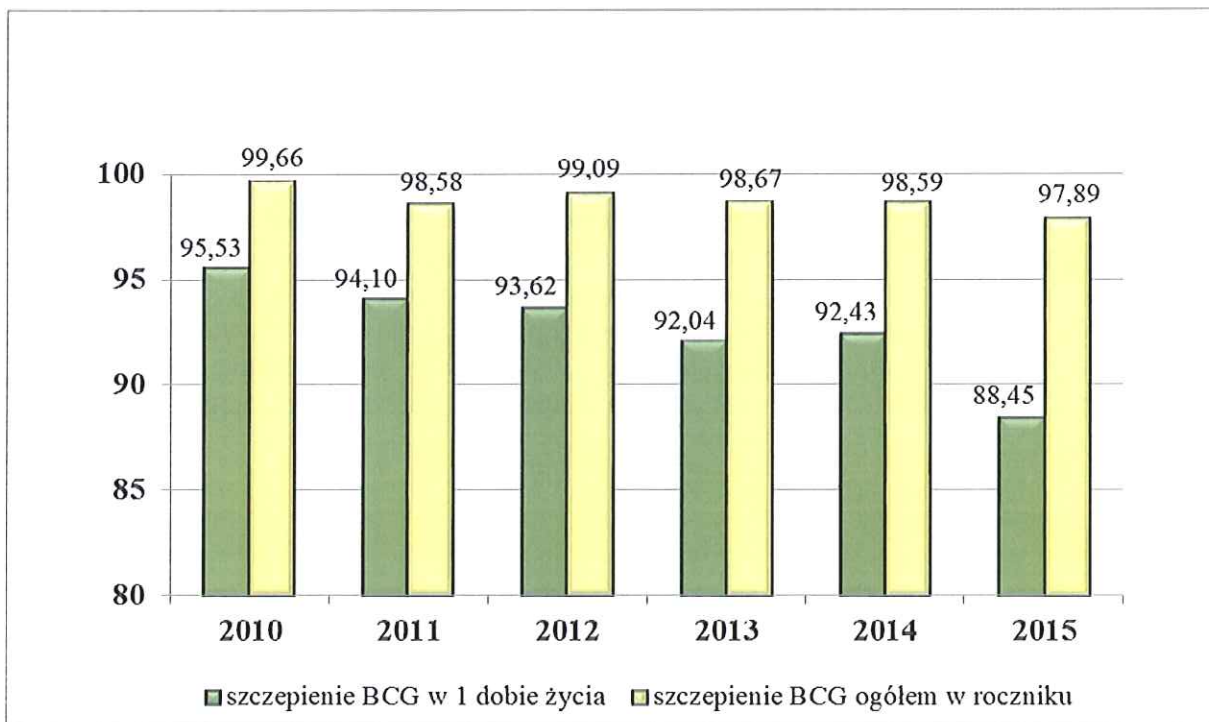
Szczepienia przeciwko odrze, śwince i różyczce:

Wykres 19. Stan zaszczepienia dzieci w 2 i 3 roku życia (szczepienie podstawowe) przeciwko odrze, śwince i różyczce w latach 2010 - 2015 w Jaworznie

W 2015 roku objęto szczepieniem podstawowym 77,46% dzieci w 2 roku życia i 94,76% w 3 roku życia.

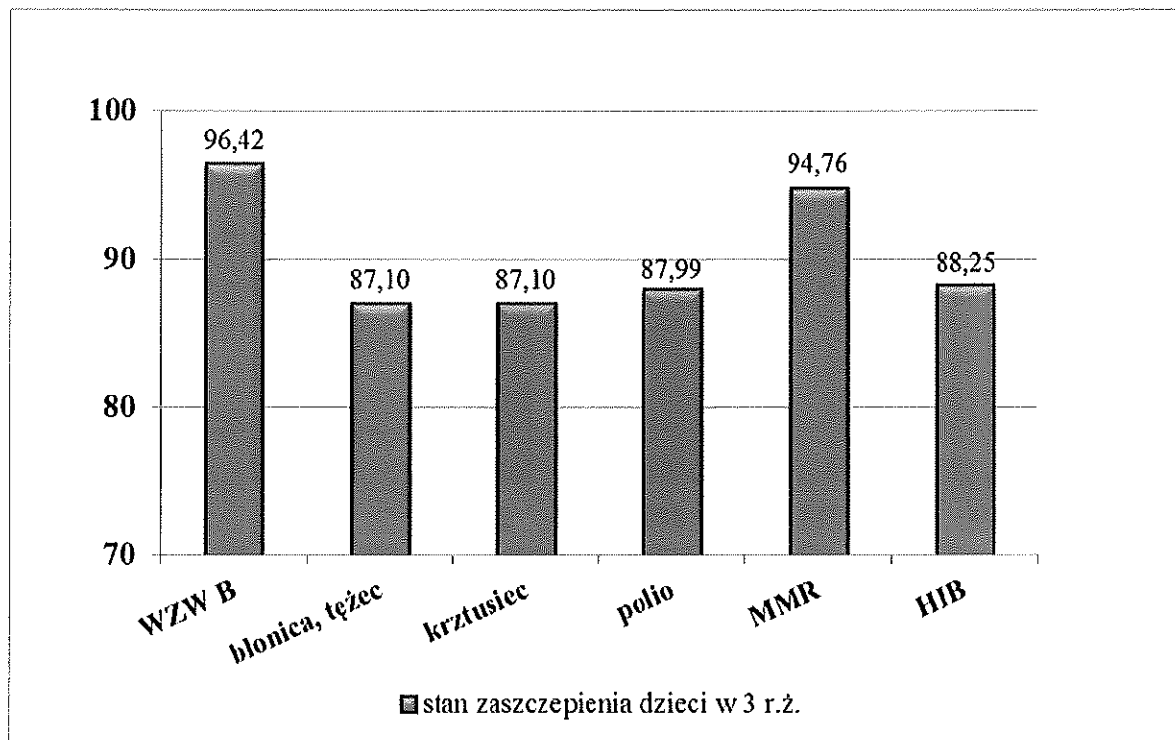
Szczepienia przeciwko gruźlicy:

Wykres 20. Stan zaszczepienia dzieci przeciwko gruźlicy w latach 2010 - 2015 w Jaworznie

W 2015 roku, w ciągu 24 godzin po urodzeniu zaszczepiono przeciwko gruźlicy 88,45% noworodków. Szczepienia te zostały, po ustaniu przeciwwskazań, uzupełnione w ciągu roku do poziomu 97,89% (17 dzieci pozostało bez szczepienia BCG).

Stan wykonania szczepień obowiązkowych w 3 roku życia:

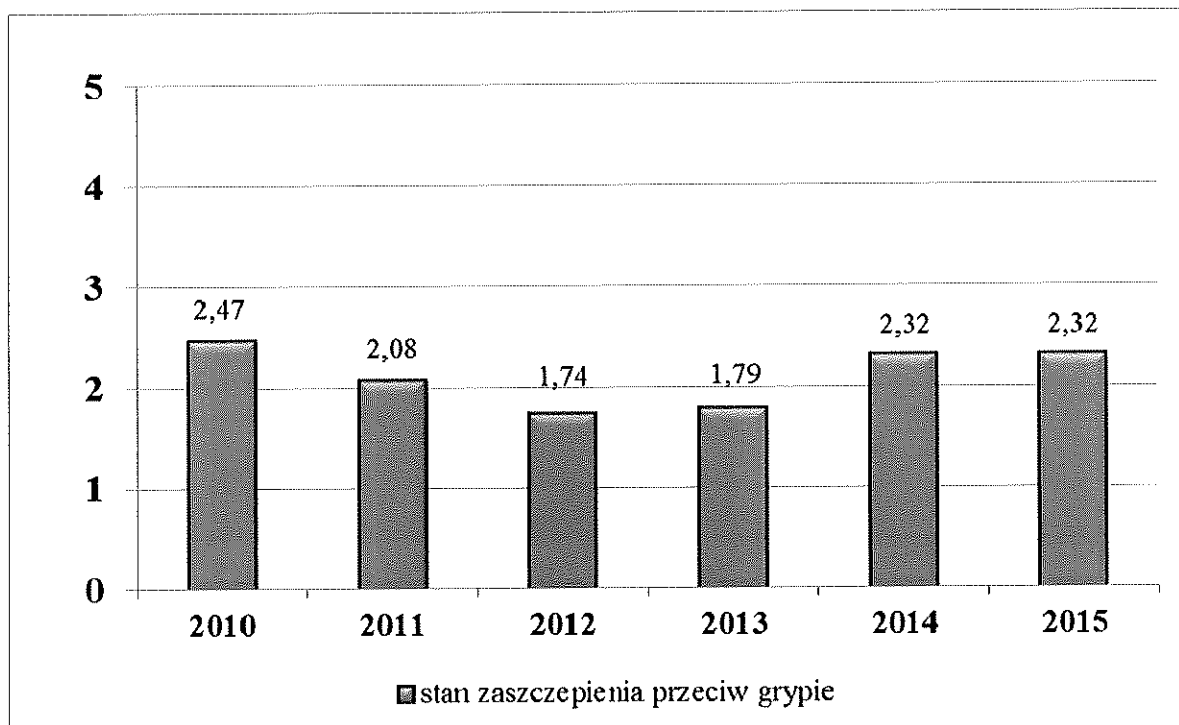
Wykres 21. Stan zaszczepienia dzieci w 3 roku życia – dane skumulowane za 2015 rok

Zestawienie obowiązkowych szczepień ochronnych wykonanych w ramach PSO w 3 roku życia, zamknięcie tzw. szczepień podstawowych, przedstawiono powyżej na wykresie. Szczepienia wykonane są na poziomie 87 - 96%. Ten poziom uzyskano dzięki uzupełnieniu szczepień u dzieci po ustąpieniu przeciwwskazań, podejmowaniu działań profilaktycznych przez pracowników medycznych oraz działań nadzorowo-edukacyjnych przez PSSE w Jaworznie.

W 2015 r. wzrosła liczba osób uchylających się od obowiązku poddania swoich dzieci szczepieniom ochronnym. W stosunku do 8 rodziców nie wyrażających zgody na szczepienie podjęto działania w oparciu o opracowany przez Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego „Schemat postępowania w razie odmowy poddania się obowiązkowym szczepieniom ochronnym w ramach programu szczepień ochronnych”. W wyniku prowadzonych rozmów z rodzicami oraz wysyłanych pism wzywających do poddania się szczepieniom ochronnym, dwoje uchylających się rozpoczęło uzupełnianie szczepień swojego dziecka.

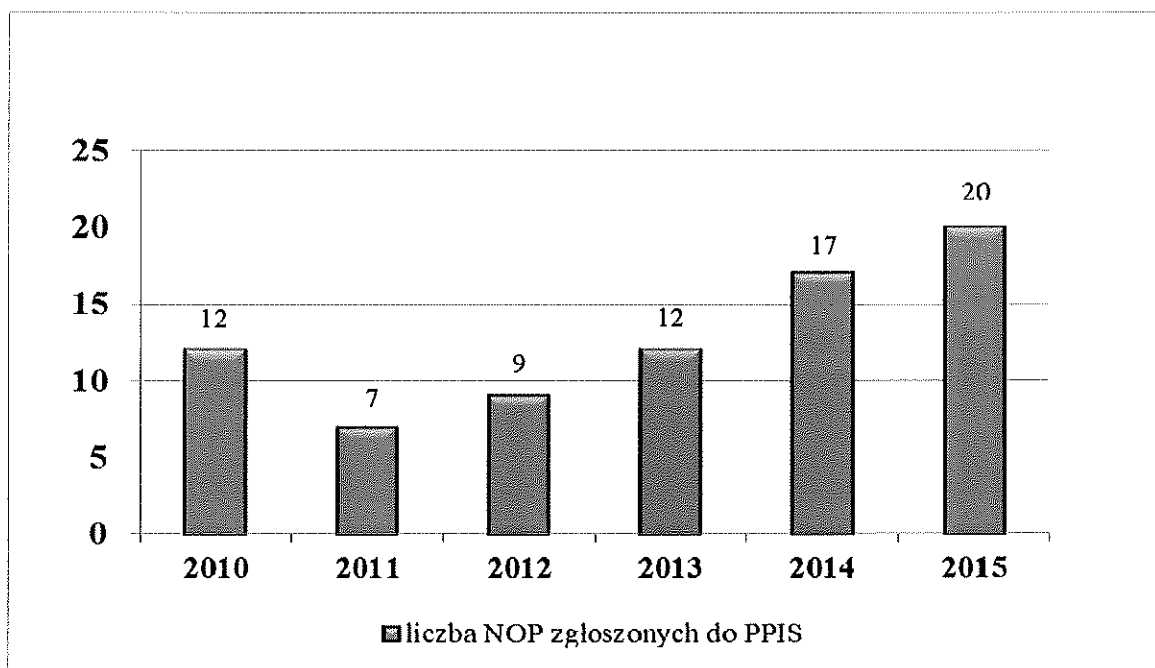
Zalecane szczepienia ochronne – szczepienia przeciwko grypie:

Wykres 22. Stan zaszczepienia przeciwko grypie w latach 2010 - 2015 w populacji miasta Jaworzna

Pomimo udowodnionej skuteczności i powszechnej dostępności szczepionek przeciwko grypie sezonowej, liczba zaszczepionych stanowi symboliczny procent ogółu ludności i nie ma wpływu na sytuację epidemiologiczną grypy. W 2015r. w porównaniu z rokiem poprzednim podobna liczba osób zaszczepiła się korzystając z finansowanej przez Urząd Miasta szczepionki.

2.2 Niepożądane odczyny poszczepienne

Wykres 23. Liczba niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP) w latach 2010 - 2015 w Jaworznie.

Zarejestrowano 20 (10 chłopców, 10 dziewczynek) niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP) – o 3 więcej niż w roku poprzednim. W 6 przypadkach były to reakcje miejscowe mające postać: rumienia w miejscu wstrzyknięcia lub powiększenia regionalnych węzłów chłonnych. U 14 dzieci wystąpiły odczyny ogólne w postaci gorączki, wysypki średniopłamistej lub nieukojonego płaczu. Z powodu NOP 3 dzieci wymagało hospitalizacji. NOP-y wystąpiły po różnych szczepionkach, z czego 5 (25%) po skojarzonej szczepionce błoniczo-tężcowo-krztuścowej DTP z komponentem pełnokomórkowym krztuśca. Wszystkie odczyny zostały zakwalifikowane jako NOP łagodny i zakończyły się powrotem do zdrowia.

3. Higiena lecznictwa

3.1. Podmioty lecznicze stacjonarne

SP ZOZ Szpital Wielospecjalistyczny

W ramach prowadzonego bieżącego nadzoru sanitarnego przeprowadzono 1 kontrolę kompleksową i 4 kontrole sanitarne. Dokonano oceny stanu sanitarno-higienicznego, przeglądu opracowanych i wdrożonych procedur oraz protokołów kontroli wewnętrznej. Podmiot realizuje program racjonalnej polityki antybiotykowej w zakresie profilaktyki okołoperacyjnej i terapii. Decyzji nie wydano, mandatów nie nałożono.

Prowadząc nadzór nad dezynfekcją jako podstawowym elementem higieny szpitalnej nie stwierdzono uchybień. Dobór stosowanych preparatów dezynfekcyjnych oraz deklarowane parametry dezynfekcji w danych obszarach medycznych nie budziły zastrzeżeń. Do dezynfekcji stosowano preparaty zarejestrowane i dopuszczone do obrotu przez Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych oraz posiadające znak zgodności CE. Preparaty posiadały aktualne daty ważności, przechowywane były w oryginalnych opakowaniach w wydzielonych miejscach. Narzędzia z oddziałów dezynfekowane są w strefie brudnej Centralnej Sterylizatorni. Jakość procesów przebiegających w myjniach-dezynfektorach kontrolowana za pomocą testów.

Sterylizacja przeprowadzana jest w Centralnej Sterylizatorni spełniającej wymogi sanitarno-techniczne, posiadającej certyfikat ISO. Narzędzia, materiały i sprzęt medyczny poddawano sterylizacji w torebkach, rękawach papierowo-foliowych lub podwójnej warstwie papieru krepowego. Opakowania oznaczano podając datę sterylizacji oraz datę przydatności do użycia. Prowadzona była dokumentacja umożliwiająca powiązanie użytych narzędzi z konkretnym pacjentem.

Skuteczność sterylizacji weryfikowano w ramach kontroli wewnętrznej, każdorazowo przy pomocy testów chemicznych i 2 razy w tygodniu przy pomocy bioindykatorów. W ramach kontroli zewnętrznej 1 raz w miesiącu za pomocą testu Sporal A. Wyniki kontroli dokumentowano.

Zaopatrzenie w sprzęt jednorazowego użytku, odzież ochronną, środki ochrony osobistej i preparaty dezynfekcyjne - w wystarczającej ilości.

W szpitalu powołane są, zarządzeniem dyrektora, Komitet i Zespół Kontroli Zakażeń Szpitalnych. Monitorowanie zakażeń odbywa się w sposób czynny. Zarejestrowano 191 zakażeń szpitalnych; w większości zapaleń płuc, zakażeń dróg moczowych, zakażeń miejsca operowanego. U 318 pacjentów wyhodowano patogeny alarmowe. Nie wystąpiły ogniska epidemiczne.

Nefrolux

W ramach zakładu działa Oddział Dializoterapii wyposażony w 22 stanowiska dializacyjne oraz 15-łóżkowy Oddział Nefrologiczny z dwoma łózkami dializacyjnymi. Przeprowadzono 2 kontrole sanitarne. Dokonano oceny stanu sanitarno-higienicznego, przeglądu opracowanych i wdrożonych procedur oraz protokołów kontroli wewnętrznej. Podmiot posiada program racjonalnej polityki antybiotykowej i receptariusz szpitalny. Decyzji nie wydano, mandatów nie nałożono.

Do dezynfekcji stosowano preparaty zarejestrowane i dopuszczone do obrotu przez Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych.

Preparaty posiadały aktualne daty ważności, przechowywane były w oryginalnych opakowaniach w wydzielonych miejscach. Narzędzia wielokrotnego użycia z Oddziału Nefrologii były dezynfekowane i poddawane sterylizacji w Centralnej Sterylizatorni Szpitala Wielospecjalistycznego w Jaworznie na podstawie umowy.

W podmiocie leczniczym powołane są Komitet i Zespół Kontroli Zakażeń Szpitalnych. Monitorowanie zakażeń odbywa się w sposób czynny. Zarejestrowano 12 zakażeń szpitalnych w

obrębie układu moczowego, tkanek miękkich i krwi oraz 20 patogenów alarmowych. Ogniska epidemiczne nie wystąpiły.

3.2. Podmioty lecznicze ambulatoryjne **Zakłady Opieki Zdrowotnej**

Na terenie miasta w 2015r. nadzorem epidemiologicznym objęto 14 podmiotów leczniczych ambulatoryjnych, przeprowadzając 30 kontroli sanitarnych. W wyniku stwierdzenia nie stosowania procedur mających na celu ograniczenie przeniesienia zakażenia oraz złego stanu technicznego urządzeń i ścian pomieszczeń wydano 4 decyzje merytoryczne. Mandatów nie nałożono.

Podmioty lecznicze posiadają opracowane i wdrożone procedury higieny rąk, postępowania poekspozycyjnego, dekontaminacji narzędzi, sprzętu medycznego i powierzchni, postępowania z odpadami medycznymi oraz postępowania w przypadku skażenia materiałem biologicznym. Dobór stosowanych preparatów dezynfekcyjnych jak i zakres ich działania nie budziły zastrzeżeń. Preparaty posiadały aktualne daty ważności, przechowywane były w oryginalnych opakowaniach w wydzielonych miejscach. Roztwory robocze sporządzane były zgodnie z zaleceniami producentów.

Sterylizacja przeprowadzana była w 15 sterylizatorach parowych. Skuteczność sterylizacji sprawdzana przez użytkowników urządzeń w ramach kontroli wewnętrznej, każdorazowo przy pomocy testów chemicznych. Wyniki kontroli dokumentowano. 6 podmiotów wykonuje zabiegi przerwania ciągłości tkanki stosując wyłącznie sprzęt jednorazowy.

Prywatne gabinety lekarskie i pielęgniarские

W zakresie epidemiologii nadzorowano 144 praktyki lekarskie i 3 praktyki pielęgniarские. Przeprowadzono 88 kontroli sanitarnych. Wydano 9 decyzji dotyczących spełnienia wymagań sanitarno-technicznych przez prywatne podmioty lecznicze. Mandatów nie nałożono.

Do dezynfekcji narzędzi, sprzętów i powierzchni stosowano preparaty dezynfekcyjne właściwie dobrane pod względem spektrum działania, posiadające aktualne daty ważności, przechowywane w oryginalnych opakowaniach w wydzielonych miejscach. Roztwory robocze sporządzane były zgodnie z zaleceniami producentów.

Sterylizacja przeprowadzana była w 44 sterylizatorach parowych zlokalizowanych w gabinetach. 12 lekarzy zleca sterylizację jako usługę zewnętrzną, natomiast w 12 praktykach stosowany jest wyłącznie sprzęt jednorazowy. Użytkownicy przeprowadzają wewnętrzną kontrolę skuteczności sterylizacji, każdorazowo przy pomocy testów chemicznych. Wyniki kontroli są dokumentowane.

W placówkach opracowane są standardy higieny rąk, procedury postępowania z odpadami medycznymi, procedury dekontaminacji narzędzi, sprzętu medycznego i powierzchni, procedury sterylizacji oraz postępowania w przypadku skażenia materiałem biologicznym.

Środki ochrony indywidualnej i odzież ochronna w wystarczającej ilości.

4. Zabiegi deratyzacyjne.

Podobnie jak w latach ubiegłych, zgodnie z Uchwałą Rady Miejskiej w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie miasta Jaworzna, przeprowadzono 2 powszechne akcje deratyzacyjne: wiosenną i jesienną. W związku z powyższym wystosowano 28 pisemnych wystąpień do zarządców nieruchomości.

W ciągu roku zgłoszono 3 interwencje dotyczące obecności gryzoni w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej. W wyniku zaleceń, zarządcy nieruchomości podjęli w budynkach działania deratyzacyjne.

5. Wnioski

Sytuację epidemiologiczną miasta Jaworzna w 2015 roku można ocenić jako stabilną. Bieżący nadzór nad chorobami zakaźnymi, warunkami udzielania świadczeń zdrowotnych, prowadzenie powszechnych, obowiązkowych szczepień ochronnych oraz realizowanie programów eliminacji i eradykacji niektórych chorób powoduje utrzymywanie się ich liczby na bezpiecznym dla populacji poziomie.

II. HIGIENA KOMUNALNA I ŚRODOWISKA

1. Ocena jakości sanitarnej wody na nadzorowanym terenie

Nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi był sprawowany w 2015 r. przez PPIS w Jaworznie, podobnie jak w latach wcześniejszych, na podstawie ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2015r., poz. 1412) i ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2015r., poz. 139). Podstawą nadzoru nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi była ocena zgodności z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Nr 61, poz. 417 z późn. zm.), oraz w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015 r., poz. 1989.).

Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w 2015 r. każdorazowo oparta była na wynikach badań laboratoryjnych i uwzględniała oszacowanie ryzyka bezpieczeństwa zdrowotnego.

Konsumenci z terenu miasta Jaworzna są zaopatrywani w wodę do spożycia przez lokalnego jej producenta i dystrybutora tj. Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji. Przedsiębiorstwo to produkuje wodę do spożycia w przeważającej mierze własnymi ujęciami (tj. ok. 97,42 % rocznej produkcji ogółem – niżej wymienione). Dodatkowo część wody MPWiK w Jaworznie zakupuje ze źródeł zewnętrznych (niżej wymienione) - w ilości ok. 2,58 % rocznej produkcji ogółem. Liczba mieszkańców Jaworzna zaopatrywanych w wodę przez MPWiK w Jaworznie w 2015 r. wyniosła 92000. Roczna wielkość produkcji wody wyniosła ok. 6272113 m³ (tj. ok. 17183,9 m³/d). Roczna ilość wody pochodzącej ze źródeł zewnętrznych w 2015 r. wyniosła ok. 166215 m³ (tj. ok. 455,38 m³/d). Łączna długość sieci wodociągowej wraz z przyłączami wynosi około 605 km.

Woda przeznaczona do spożycia pochodzi z pięciu ujęć podziemnych: „Galmany”, „Dobra”, „Jarosław Dąbrowski”, „Bielany” (działające okresowo), „Piaskownia FUD MEN” (ujęcie zakładowe) oraz ujęcia powierzchniowego – Piaskownia MPWiK.

Woda do spożycia rozprowadzana przez wodociągową sieć rozdzielczą produkowana jest przez 5 miejskich stacji uzdatniania wody działających przy 5 ujęciach podziemnych (wg ewidencji z 31.12.2015 r.), o różnej wydajności:

- SUW „Dobra”: produkcja wody ok. 1700 m³/dobę, liczba ludności zaopatrywanej przez wodociąg ok. 6700, długość sieci wodociągowej zasilanej z tego ujęcia to 120 km; stosowane środki i metody uzdatniania - chemiczna dezynfekcja końcowa podchlorynem sodu.
- SUW „Galmany”: produkcja wody ok. 5900 m³/dobę, liczba ludności zaopatrywanej przez wodociąg ok. 3870, długość sieci wodociągowej zasilanej z tego ujęcia (wraz z siecią „Piaskownia MPWiK”) to 245 km; stosowane środki i metody uzdatniania - chemiczna dezynfekcja końcowa podchlorynem sodu.
- SUW „Jarosław Dąbrowski”: produkcja wody ok. 1100 m³/dobę, liczba ludności zaopatrywanej przez wodociąg ok. 9000, długość sieci wodociągowej zasilanej z tego ujęcia to 90 km, ; stosowane środki i metody uzdatniania - odżelazianie, ozonowanie, chemiczna dezynfekcja końcowa podchlorynem sodu.
- SUW „Bielany”: produkcja wody ok. 250 m³/dobę, liczba ludności zaopatrywanej przez wodociąg ok. 200, długość sieci wodociągowej zasilanej z tego ujęcia to 60 km, ; stosowane środki i metody uzdatniania - chemiczna dezynfekcja końcowa podchlorynem sodu.
- SUW „Piaskownia MPWiK”: produkcja wody ok. 8200 m³/dobę, liczba ludności zaopatrywanej bezpośrednio przez wodociąg ok. 6800, długość sieci wodociągowej

zasilanej z tego ujęcia (wraz z siecią „Galmany”) to 245 km; stosowane środki do uzdatniania: koagulanty glinowe, ozon, podchloryn sodu, chlorek sodu, węgiel aktywny oraz metody uzdatniania: flokulacja, koagulacja, filtracja, dezynfekcja, sedymentacja, chemiczna dezynfekcja końcowa podchlorynem sodu.

W tym miejscu należy zaznaczyć, że funkcjonuje dodatkowo tzw. Układ Zbiorników Warpie, gdzie następuje głównie mieszanie wody pochodzącej z ujęcia głębinowego „Galmany” i ujęcia powierzchniowego „Piaskownia” w stosunku 1:1. Tutaj również ma miejsce mieszanie wody ze Zbiorników Warpie i wody od zewnętrznego dostawcy GPW Katowice – Maczki. W sumie woda mieszana ze Zbiorników Warpie trafia do ok. 60 030 mieszkańców.

W 2015 r. podobnie jak we wcześniejszych latach MPWiK w Jaworznie nie było w stanie pokryć w 100% zapotrzebowania mieszkańców na wodę przeznaczoną do spożycia. W związku z czym część wody przeznaczonej do spożycia dla ludności miasta Jaworzna pochodzi spoza nadzorowanego terenu i jest produkowana przez:

- Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. , 41 – 404 Mysłowice, ul. Fabryczna 10 – zaopatruje ok. 200 mieszkańców Osiedla Wysoki Brzeg w Jaworznie, ilość zakupywanej wody to ok. 16364 m³ rocznie, co stanowi ok. 0,25% rocznej produkcji wody ogółem,
- Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów S. A., 40 – 026 Katowice, ul. Wojewódzka 19 (Wydział Badania Wody Laboratorium Maczki ul. Wodociągi 4, 41-217 Sosnowiec) – zaopatruje ok. 5000 mieszkańców Jaworzna, ilość zakupywanej wody to ok. 144647 m³ rocznie, co stanowi ok. 2,25% rocznej produkcji wody ogółem,
- Rejonowe Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o., 32 – 500 Chrzanów, ul. Jagiellońska 8 – zaopatruje ok. 200 mieszkańców Jaworzna, ilość zakupywanej wody to ok. 5204 m³ rocznie, stanowi ok. 0,08% rocznej produkcji wody ogółem.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie nadzoruje również wodociąg zakładowy „Piaskownia FUD-MEN” przy ulicy Bukowskiej, należący od 30.04.2014 r. do FUD-MEN Sp. z o. o. Spółka Komandytowa, zaopatrujący w wodę przeznaczoną do spożycia wyłącznie zakład w/w przedsiębiorcy zlokalizowany pod w/w adresem.

W 2015 r. prowadzono kontrole stacji uzdatniania tej wody, jak również pobierano do badań laboratoryjnych próby tej wody. Liczba pracowników tego zakładu korzystających z tej wody w 2015 r. to ok. 70 osób, natomiast wielkość produkcji wody w 2015 r. była niewielka - ok. 10 m³/d. W związku z powtarzającymi się przekroczeniami parametrów fizykochemicznych w tej wodzie zarządzający wodociągiem podjął w grudniu 2015 r. decyzję o wyłączeniu go z eksploatacji. Pracownicy Spółki przy ul. Bukowskiej 12 w Jaworznie zaopatrywani są w wodę z wodociągu MPWiK Jaworzno.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie w 2015 r. sprawował bieżący nadzór sanitarny nad jakością wody w oparciu o rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Nr 61, poz. 417 z późn. zm.), oraz rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015 r., poz. 1989.).

W ramach monitoringu jakości wody w 2015 r.:

- pobierano i zlecano wykonanie badań próbek wody zgodnie z przyjętym harmonogramem,
- pobierano i zlecano wykonanie badań próbek wody w ramach rekontroli, w przypadku stwierdzenia niezgodności z normatywem, po przeprowadzeniu przez przedsiębiorstwo wodociągowe działań naprawczych,
- prowadzono i uaktualniano wykazy: przedsiębiorstw wodociągowo - kanalizacyjnych, miejsc pobierania próbek wody objętych monitoringiem jakości wody,
- uzgodniono przedłożony przez MPWiK w Jaworznie harmonogram pobierania próbek wody do badań laboratoryjnych, systematycznie egzekwowano jego wykonanie,

- pozyskiwano od przedsiębiorstw wodociągowo - kanalizacyjnych wyniki badań jakości wody prowadzonych w ramach kontroli wewnętrznej, łącznie w 2015 r. pozyskano 1785 wyników badań laboratoryjnych próbek wody przeprowadzonych w ramach kontroli wewnętrznej,
- gromadzono, analizowano i oceniano dane uzyskiwane w wyniku prowadzonego monitoringu jakości wody (baza danych „EXCEL – WODA”), zarówno dane pochodzące z nadzoru, jak i dane pochodzące z kontroli wewnętrznej, łącznie w 2015 r. przeanalizowano 1785 wyników badań laboratoryjnych próbek wody przeprowadzonych w ramach kontroli wewnętrznej,
- systematycznie przekazywano dane pochodzące z monitoringu jakości wody (baza danych „EXCEL – WODA”) do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego,
- informowano systematycznie Prezydenta Miasta Jaworzna o jakości wody przeznaczonej do spożycia na nadzorowanym terenie, współpracowano z Wydziałem Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta w Jaworznie,
- dokonano zatwierdzenia systemu jakości badań wody przeznaczonej do spożycia w laboratorium należącym do MPWiK w Jaworznie w oparciu o § 6 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

W 2015 r. skontrolowano wszystkie nadzorowane stacje uzdatniania wody, zarówno zarządzane przez MPWiK, jak i FUD-MEN. Łącznie przeprowadzono 11 kontroli sanitarnych stacji uzdatniania wody dokonując oceny ich stanu sanitarno – technicznego oraz stosowanych technologii uzdatniania. Stan sanitarno – techniczny 4 stacji uzdatniania wody należących do MPWiK w Jaworznie (SUW „Galmany”, SUW „Dobra”, SUW „Jarosław Dąbrowski”, SUW „Piaskowania”) oraz SUW Piaskownia FUD-MEN (ujęcie zakładowe) oceniono jako dobry. Stan sanitarno – techniczny 1 stacji uzdatniania wody (SUW „Bielany”) należącej do MPWiK w Jaworznie oceniono jako dostateczny.

W 2015 roku, na terenie nadzorowanym przez PPIS w Jaworznie, prowadzono badania stężenia pestycydów w wodzie z ujęć „Jarosław Dąbrowski”, „Galmany”, „Dobra”, „Bielany”, „Piaskownia MPWiK” (1 x w ciągu roku). W monitoringu przeglądowym oznaczano m. in. pestycydy chloroorganiczne, WWA i THM - badania nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych stężeń oznaczanych wskaźników w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

W ramach dalszego wzmożonego nadzoru sanitarnego nad jakością wody z ujęcia „Dobra”, w 2015 r. pobrano łącznie 12 badań próbek wody na zawartość metali ciężkich (olów, cynk, chrom, kadm, rtęć). Próbkę w tym zakresie zostały pobrane w 3 punktach monitoringowych (SUW „Dobra”- 4 próbek, Przychodnia Zdrowia w Jaworznie, ul. Zawiszy Czarnego 11 – 4 próbki, Apteka w Jaworznie, ul. Ks. Mrocza 72a – 6 próbek), co pozwoliło na ocenę jakości wody w całej w/w strefie zasilania. Nie stwierdzono przekroczenia zawartości metali ciężkich w pobranych próbkach.

Badania jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w ramach monitoringu kontrolnego i przeglądowego prowadzono według harmonogramu opracowanego na 2015 r. W 2015 r. na terenie miasta Jaworzna do badań laboratoryjnych pobierano próbki wody w 34 stałych punktach monitoringowych (**tabela 1**).

W 2015 r. nie było przypadku nie wykonania zaplanowanych badań próbek wody. Łącznie pobrano 101 próbek wody przeznaczonej do spożycia, w tym 16 próbek w ramach monitoringu przeglądowego i 85 próbek w ramach monitoringu kontrolnego). Podczas poboru próbek wody przeznaczonej do spożycia wykonano 101 oznaczeń chloru i 101 pomiarów temperatury.

W ramach monitoringu kontrolnego, przeglądowego oraz bieżącego nadzoru wykonano badania:

- **114 próbek** wody pod względem fizykochemicznym, w tym **9 próbek** w ramach rekontroli,
- **110 próbek** pod względem mikrobiologicznym, w tym **5 próbek** w ramach rekontroli.

Z powodu przekroczeń parametrów fizykochemicznych łącznie kwestionowano **9 próbek** wody.

Najczęściej przekroczone były następujące parametry: żelazo, mangan, mętność, chlorki. Przekroczenie parametrów żelaza, mętności, manganu i chlorków miało charakter krótkotrwały. Przekroczenie wartości chlorków było efektem wzrostu poziomu zwierciadła wód w utworach karbońskich, natomiast przekroczenia parametrów: mętności, żelaza związane były z wtórnym zanieczyszczeniem warstw wodonośnych oraz sieci dystrybucyjnej.

Z powodu złej jakości mikrobiologicznej kwestionowano **5 próbek** wody.

Wskaźniki przekraczające dopuszczalną normę to:

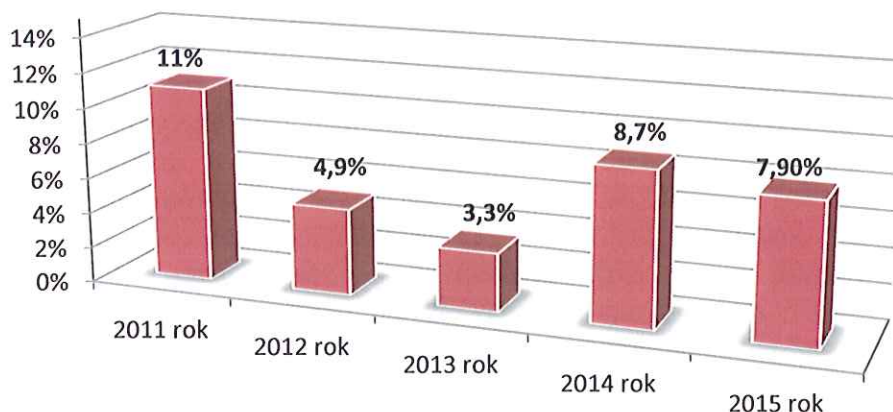
- *Clostridium perfringens* (łącznie ze sporami)
- Bakterie grupy coli
- Enterokoki (paciorkowce kałowe).

Tabela 2. Ilość pobranych i zakwestionowanych próbek wody do spożycia w 2015 r.

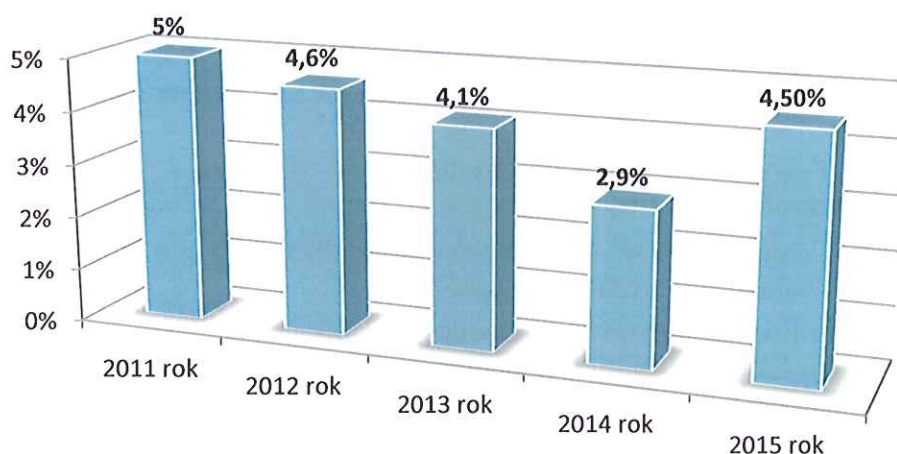
Liczba pobranych próbek wody do badań	Liczba pobranych próbek wody do badań	Liczba kwestionowanych próbek ze względu na parametry			
		fizykochemiczne		mikrobiologiczne	
ogółem	ogółem	ogółem	% próbek	ogółem	% próbek
114	110	9	7,89%	5	4,54%

Tabela 1. Wykaz stałych punktów monitoringowych (poboru próbek wody) w 2015r.

Lp.	Punkt monitoringowy	Adres punktu monitoringowego
1.	Szpital Wielospecjalistyczny - szatnia	ul. Chelmońskiego 28 (Śródmieście)
2.	Myjnia - wypust	ul. Bogusławskiego 30 (Osiedle Gigant)
3.	Hotel „Pańska Góra” - wypust	ul. Krakowska 1 (Śródmieście)
4.	Zgromadzenie Sióstr Serafitek - wypust	ul. Rudników 4 (Byczyna)
5.	PSSE - pokój nr 7	ul. Pocztowa 7 (Śródmieście)
6.	Dom prywatny - wypust	ul. Bławatka 1 (Szczakowa)
7.	Apteka - wypust	ul. Ks. Mrocza 72a (Ciężkowice)
8.	Szkoła Podstawowa nr 19 - kuchnia	ul. Kasztanowa 33 (Jezioroki)
9.	Szkoła Podstawowa nr 10 - łazienka	ul. Koszarowa 20 (Szczakowa)
10.	Plebania - wypust	ul. Zwycięstwa 33 (Jeleń)
11.	Oczyszczalnia Ścieków - laboratorium	ul. Dąb 105 (Jeleń - Dąb)
12.	Przedszkole Miejskie nr 18 - kuchnia	ul. Korczyńskiego 12 (Byczyna)
13.	Gimnazjum nr 6 - kuchnia	ul. Chropaczówka 101 (Długoszyn)
14.	Piaskownia - łazienka	ul. Bukowska 12 (Szczakowa)
15.	Zespół Szkół Nr 4 - wypust	ul. Spółdzielcza 9 (Dąbrowa Narodowa)
16.	Zespół Szkół Ogólnokształcących - wypust	ul. Towarowa 61 (Osiedle Podłęże)
17.	Dom prywatny - kuchnia	ul. Katowicka 18 (Dąbrowa Narodowa)
18.	Hurtownia akumulatorów Andex -wypust	ul. Katowicka 34a (Łubowiec)
19.	Dom prywatny - wypust	ul. Wysoki Brzeg 17 (Wysoki Brzeg)
20.	Ośrodek Wychowawczo -Rehabilitacyjny dla Dzieci Niepełnosprawnych - wypust	ul. Sulińskiego 41 (Sobieski)
21.	Zbiornik „Warpie”	ul. Północna (Warpie)
22.	Szkoła Podstawowa nr 5 - łazienka	ul. Puszkina 5 (Osiedle Stałe)
23.	Przychodnia Zdrowia „Elvita” - wypust	ul. Partyzantów 9 (Osiedle Stałe)
24.	Szkoła Podstawowa nr 14 - kuchnia	ul. Niemcewicza 7 (Bory)
25.	Dom prywatny - kuchnia	ul. Krakowska 163 (Cesarówka Dolna)
26.	Ośrodek Szkolno - Wychowawczy - łazienka	ul. Wolności 11 (Szczakowa)
27.	Gościniec „WODNIK”	ul. Bukowska 12 (Szczakowa)
28.	Przychodnia Zdrowia - łazienka	ul. Zawiszy czarnego 11 (Ciężkowice)
29.	Budynek MPWiK – łaźnia	ul. Św. Wojciecha 34 (Śródmieście)
30.	SUW Galmany	ul. Pawia (Śródmieście)
31.	SUW Dobra	ul. Podlesie 93 (Szczakowa)
32.	SUW Jarosław Dąbrowski	ul. Dołna (Jeleń)
33.	SUW Bielany	ul. Chłopskiego (Bielany)
34.	SUW Piaskownia MPWiK	ul. Bukowska (Szczakowa)

Wykres 1. Próbki z przekroczeniami parametrów fizykochemicznych na terenie miasta Jaworzna w latach 2011 - 2015.

Wykres 2. Próbki z przekroczeniami parametrów mikrobiologicznych na terenie miasta Jaworzna w latach 2011 - 2015.

Każdorazowo w przypadku stwierdzenia przekroczenia badanych parametrów fizykochemicznych lub mikrobiologicznych podmiot odpowiedzialny za zapewnienie odpowiedniej jakości wody przeznaczonej do spożycia był zobowiązany przez PPIS do:

- ustalenia przyczyny powstania zanieczyszczenia,
- podjęcia działań naprawczych mających na celu doprowadzenie jakości wody do wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia i rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, w zakresie przekroczonych parametrów,
- poinformowania PPIS w Jaworznie o podjętych i przeprowadzonych działaniach naprawczych.

Po uzyskaniu informacji o przeprowadzonych działaniach naprawczych wykonywane były ponowne badania (rekontrolne) w ramach nadzoru sanitarnego celem potwierdzenia skuteczności

tych działań i doprowadzenia jakości wody do obowiązujących wymogów prawnych. W większości przypadków podejmowane działania naprawcze były skuteczne.

W związku z przekroczeniami parametrów fizykochemicznych i mikrobiologicznych w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi w roku 2015 wydano 16 decyzji płatniczych. W 2015 r. nie odnotowano interwencji dotyczących złej jakości wody wodociągowej przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Interwencje oraz wszelkiego rodzaju awarie zgłaszane były przez ludność bezpośrednio do MPWiK Sp. z o. o. w Jaworznie. W 2015 r. ilość odnotowanych przez MPWiK w Jaworznie awarii wodociągowych wyniosła ogółem 427. MPWiK przyjęło również w 2015 roku 183 zgłoszeń o pogorszonej jakości wody. Awary najczęściej związane były z uszkodzeniami sieci wodociągowej. Podczas usuwania awarii mieszkańcy miasta zaopatrywani byli w wodę przeznaczoną do spożycia, dostarczaną beczkowozami oraz w postaci jednostkowych opakowań Bag In Box 10 l - System Wodoerka. Z kolei zgłoszenia o pogorszonej jakości wody w większości przypadków dotyczyły nieprawidłowych wskaźników fizykochemicznych.

W ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez MPWiK w Jaworznie, od 01.01.2015r. do 31.12.2015r. pobrano 1785 próbek wody w zakresie monitoringu kontrolnego i przeglądowego. W dużej większości analizowanych przypadków woda spełniała wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015 r., poz. 1989).

Odnotowane przez MPWiK w Jaworznie przekroczenia dotyczyły pogorszenia jakości wody pod kątem fizykochemicznych (ok 2,6%) oraz w zakresie mikrobiologii (ok 1,2%). Podobnie jak w latach wcześniejszych, również w 2015 r. MPWiK w Jaworznie prowadziło wiele działań naprawczych i modernizacyjnych takich jak np.: remont wodociągu, wymiana sieci wodociągowej.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie otrzymywał też wyniki z prowadzonej kontroli wewnętrznej przez:

- Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Mysłowicach (punkt poboru: Mysłowice, ul. Chrzanowska 58),
- Rejonowe Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Chrzanowie (Magistrała GPW, zbiorniki Chrzanów – Kąty oraz Chrzanów, SUW „Żelatowa”)
- Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów S.A. w Katowicach (punkty poboru: Jaworzno Dąbrowa Narodowa, ul. Katowicka kierunek Maczki – Jaworzno; studnia wodomierzowa – Jaw006, Jaworzno Długoszyń Portki przy ul. Długoszyńskiej, kier. Osiedle Stałe, studnia wodomierzowa –Jaw004, Sosnowiec, ul. Wodociągi 4 – zbiorniki SUW Maczki).

Nadzór nad jakością wody powierzchniowej wykorzystywanej do zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi.

Podstawą nadzoru nad jakością wody powierzchniowej przeznaczonej dla celów wodociągowych była ocena zgodności ujmowanej wody (substratu) z wymaganiami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz. U. Nr 204, poz. 1728) oraz ocena zgodności produktu (wody przeznaczonej do spożycia po uzdatnieniu) z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Nr 61, poz. 417 z późn. zm.) oraz rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015r. w sprawie wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015r., poz. 1989). Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez

ludzi w 2015 r. każdorazowo oparta była na wynikach badań laboratoryjnych i uwzględniała szacowanie ryzyka bezpieczeństwa zdrowotnego.

W 2015 r. przeprowadzono 3 kontrole sanitarne stacji uzdatniania wody SUW Piaskownia dokonując oceny stanu sanitarno – technicznego oraz stosowanych technologii uzdatniania. Podczas tych kontroli sanitarnych stwierdzono, że:

- kontrolowany podmiot posiada pozwolenie wodnoprawne na pobór wody powierzchniowej istniejącym ujęciem brzegowym „Piaskownia” zlokalizowanym na Kanale Centralnym w Jaworznie, ważne do dnia 31.05.2016 r.

W 2015 r. woda z ujęcia powierzchniowego „Piaskownia” była nadzorowana przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Jaworznie oraz Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. (podmiot odpowiedzialny za ujęcie) w ramach kontroli wewnętrznej.

Upoważnieni pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Jaworznie pobrali w 2015r. w ramach monitoringu przeglądowego:

- 2 próbki wody surowej z Kanału Centralnego,
- 3 próbki wody uzdatnionej wody z SUW Piaskownia ,
- 1 próbkę wody uzdatnionej z SUW Piaskownia do badań w kierunku oznaczania pestycydów.

W 3 pobranych próbkach wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wykonano (57 oznaczeń fizykochemicznych oraz 5 oznaczeń mikrobiologicznych w każdej próbce). Celem ustalenia kategorii w 2 próbkach wody surowej wykonano łącznie 104 oznaczenia fizykochemiczne i 8 oznaczeń mikrobiologicznych. Na podstawie badań fizykochemicznych i mikrobiologicznych próbek wody z ujęcia powierzchniowego Piaskownia MPWiK przy ul. Bukowskiej 5 w Jaworznie oraz w oparciu o przeprowadzoną ocenę ich jakości według wymagań zawartych w zał. nr 1 do *rozporządzenia Ministra Środowiska dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz. U. Nr 204, poz. 1728)*, przyjęto dla **ujęcia Piaskownia MPWiK kategorię jakości wody – A2**. Na ustalenie kategorii jakości wody do A2 w roku 2015 miały wpływ przede wszystkim zanieczyszczenia mikrobiologiczne tj. liczba bakterii grupy coli i liczba Escherichia coli, bakterii grupy coli typ kałowy (termotolerancyjnych). Wyniki z kontroli wewnętrznej przekazywano na bieżąco Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Jaworznie.

Po przeanalizowaniu wyników badań wody zawartych w sprawozdaniach, działając w oparciu o *Rozporządzenie Ministra Środowiska dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz. U. Nr 204, poz. 1728)*, stwierdzono, że w 2015 r. mieszkańcy miasta Jaworzna korzystali z wody powierzchniowej przeznaczonej dla celów wodociągowych o jakości odpowiadającej stawianym jej wymaganiom.

2. Ocena jakości wody ciepłej w obiektach zamieszkania zbiorowego i placówkach leczniczych

W związku z obowiązkiem przeprowadzania badań wody w kierunku wykrywania pałeczek *Legionella sp.* w budynkach użyteczności publicznej, szczególnie w szpitalach i obiektach zamieszkania zbiorowego, na nadzorowanym terenie w 2015 r., **pobrano 45 próbki** (w roku 2014 r. pobrano 52 próbek) **wody wodociągowej ciepłej w 9 obiektach:**

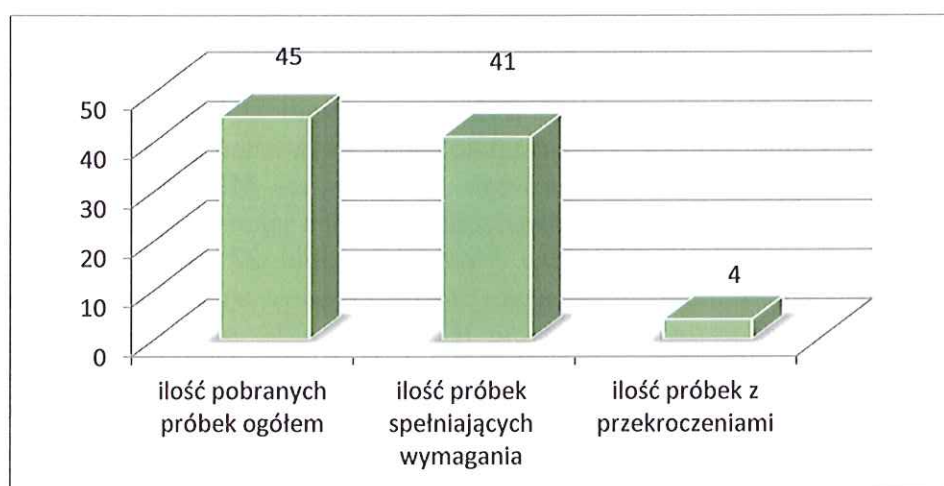
- Szpital Wielospecjalistyczny, 43-600 Jaworzno, ul. Chełmońskiego 28 **(5 próbek)**,
- Nefrolux, 43-600 Jaworzno, ul. Chełmońskiego 28 **(5 próbek)**,
- Stowarzyszenie Hospicjum „Homo–Homini”, 43-600 Jaworzno, ul. Górnicza 30 **(5 próbek)**,
- Hotel, Trasa A-4, Jaworzno - Kępnica, ul. Laskowiec 45 **(5 próbek)**,
- Hotel, Trasa A-4, Jaworzno - Zastawie, ul. Gen. Korczyńskiego 110 **(5 próbek)**,

- Zakład Pielęgnacyjno – Opiekuńczy, 43-600 Jaworzno, ul. Zawiszy Czarnego 4 (5 próbek),
- Powiatowa Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza, 43-600 Jaworzno, ul. Hetmańska 21 (5 próbek),
- Gościniec „Wodnik”, 43-600 Jaworzno, ul. Bukowska 10 (5 próbek),
- Dom Pomocy Społecznej, 43-600 Jaworzno, ul. Obrońców Poczty Gdańskiej 63 (5 próbek).

Podczas poboru próbek wody przeznaczonej ciepłej wykonano 45 pomiary temperatury.

Spośród wszystkich pobranych próbek 41 spełniało wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Nr 61, poz. 417 z późn. zm.); część D: Wymagania mikrobiologiczne jakim powinna odpowiadać woda ciepła. W 1 kontrolowanym obiekcie 4 próbki nie odpowiadały wymaganiom zawartym w w/w rozporządzeniu Ministra Zdrowia.

Następstwem zakwestionowania 4 próbek wody wodociągowej ciepłej było wydanie 1 decyzji płatniczej i 1 decyzji merytorycznej z terminem wykonania 20.08.2015r. decyzję wykonano i przedstawiono wyniki badań wody z dnia 08.07.2015r.

Wykres 3. Ilość pobranych próbek *Legionella sp.* na terenie miasta Jaworzna w 2015 roku.

Podsumowanie

Działając na podstawie:

- art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2015, poz. 1412);
- art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2015 r., poz. 139);
- § 16 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2007 r., Nr 61, poz. 417 z późn. zm.),
- § 17 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015 r., poz. 1989),

po przeanalizowaniu wyników badań wody zawartych w sprawozdaniach od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r., Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie stwierdza, że w 2015 r. mieszkańcy Jaworzna korzystali z wody do spożycia o jakości odpowiadającej stawianym jej wymaganiom. Działania realizowane zarówno przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Jaworznie, jak i podejmowane przez lokalnego producenta i dystrybutora wody, przekładają się na konkretne rezultaty w postaci ciągłego i skutecznego nadzoru nad jakością wody przeznaczonej do spożycia i jakością wody ciepłej.

3. Baseny kąpielowe i rehabilitacyjne

W 2015r. w Jaworznie próbki wody pobierano z basenów krytych opartych na wodzie wodociągowej:

- Kryta Pływalnia Jaworzno, ul. Inwalidów Wojennych 2;
- Basen Hotelu „Pańska Góra” Jaworzno, ul. Krakowska 1;
- Basen Rehabilitacyjny Szpitala Wielospecjalistycznego Jaworzno, ul. Chełmońskiego 28;
- Basen Rehabilitacyjny Ośrodka Rehabilitacyjnego dla Dzieci Niepełnosprawnych Jaworzno, ul. Sulińskiego 41

Próbki wody z niecek basenowych pobierane były zgodnie z zatwierdzonym harmonogramem raz w miesiącu. W czasie poboru próbek do badań wykonywane były oznaczenia fizykochemiczne temperatury, chloru oraz przeźroczystość, co odnotowano w „Protokołach pobrania próbek wody”. W zakresie mikrobiologicznym oznaczane były parametry: ogólna liczba kolonii na agarze odżywczym w (36 ± 2) °C, *Escherichia coli* oraz gronkowce koagulazododatnie. W 2015r. w ramach sprawowanego nadzoru przez PPIS w Jaworznie wykonano badania 63 próbek wody basenowej, w tym 9 próbek kwestionowanych w obiekcie Kryta Pływalnia (głównie przekroczonym parametrem była liczba kolonii, tylko 1 próbka była kwestionowana ze względu na gronkowce oraz liczbę *Escherichia coli*).

Basen rehabilitacyjny przy ul. Sulińskiego 41 w Jaworznie był nieczynny od kwietnia do grudnia 2015r.

4. Wody powierzchniowe wykorzystywane do kąpeli i rekreacji

Na nadzorowanym terenie miasta Jaworzna w sezonie letnim 2015 r. utworzono 1 miejsce wykorzystywane do kąpeli „Sosina” przy ul. Bukowskiej w Jaworznie, było ono czynne od 15 czerwca do 15 września 2015 r.

Miejskie Centrum Kultury i Sportu w Jaworznie - gospodarz obiektu, w ramach kontroli wewnętrznej wykonał i przekazał do PPIS w Jaworznie badania jakości wody po stronie prawej i lewej miejsca wykorzystywanego do kąpeli OWR Sosina w Jaworznie (3 razy w sezonie). Łącznie w sezonie letnim pobranych zostało:

6 próbek wody do badań mikrobiologicznych, w których oznaczono niżej wymienione parametry: **liczba *Escherichia coli* w 100 ml, liczba enterokoków (paciorkowców kałowych) w 100 ml**. Podczas poboru próbek wody dokonano także **6 ocen wizualnych** oraz zmierzono temperatury, oceniane parametry to:

- zakwit sinic (smugi, kożuch, piana),
- rozmnażanie się makroalg lub fitoplanktonu,
- obecność w wodzie zanieczyszczeń, takich jak materiały smoliste, przedmioty pływające (drewno, plastik, butelki).

Oceny wizualnej dokonał przedstawiciel organizatora obiektu, natomiast badania mikrobiologiczne wykonane zostały przez akredytowane Laboratorium Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Dąbrowie Górniczej.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie na podstawie sprawozdań z badań laboratoryjnych przeprowadzonych w Laboratorium Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Dąbrowie Górniczej oraz protokołów z ocen wizualnych wydał **3 oceny jakości wody w miejscu wykorzystywanym do kąpeli OWR Sosina - woda nadaje się do kąpeli** (w dniu 12.06.2015 r. – tj. przed rozpoczęciem sezonu oraz w dniach 20.07.2015 r. i 17.08.2015 r. – w trakcie sezonu kąpieliskowego). O przydatności wody do kąpeli społeczeństwo informowano na bieżąco za pośrednictwem stron administrowanych przez PPIS w Jaworznie oraz ŚPWIS w Katowicach. Zgodnie z planem pracy na 2015 r., Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie przysyłał elektronicznie, na bieżąco do WSSE w Katowicach materiały do raportu dotyczącego jakości wody w miejscu wykorzystywanym do kąpeli Sosina w Jaworznie, ul. Bukowska oraz dane do serwisu kąpieliskowego w czasie trwania sezonu letniego 2015 r.

5. Obiekty użyteczności publicznej

Jest to liczna i bardzo zróżnicowana grupa obiektów (**284 obiektów**), w skład której wchodzi:

- **podmioty lecznicze** (publiczne i niepubliczne udzielające ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych);
- **obiekty usługowe** (hotelarskie, zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej itp.)
- **obiekty użyteczności publicznej** (kulturalno-widowiskowe, sportowe, apteki, cmentarze, stacje paliw itp.)

5.1. Podmioty lecznicze

Na koniec 2015r. w ewidencji było **26 podmiotów leczniczych udzielających ambulatoryjne świadczenia zdrowotne**. W tej grupie podmiotów leczniczych znajdują się również: zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy, hospicjum stacjonarne, podmioty lecznicze stomatologiczne, pogotowie ratunkowe oraz podmioty świadczące opiekę długoterminową paliatywną.

Przeprowadzono **46 kontroli w 26 obiektach**.

Z uwagi na uzasadnione wnioski stron kontrolowanych w 2015 r. wydano 3 decyzje dotyczące stanu sanitarno-technicznego i 6 decyzji prolongujących dotychczasowe terminy wykonania zarządzeń.

Wyniki przeprowadzanych w 2015r. kontroli sanitarnych potwierdzają:

- systematyczną poprawę stanu technicznego placówek udzielających świadczenia zdrowotne,
- większość placówek posiada decyzje o spełnieniu wymagań rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia z dnia 26 czerwca 2012 roku w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2012r., poz. 739),
- obiekty zaopatrzone są w wystarczającą ilość środków dezynfekcyjnych oraz czystościowych,
- wystarczająca ilość sprzętu jednorazowego, odzieży ochronnej, środków czystościowych, preparatów dezynfekcyjnych, bielizny jednorazowego użytku,
- uregulowaną gospodarkę odpadami medycznymi (właściwe przechowywanie i przekazywanie odpadów do specjalistycznych zakładów z odpowiednią częstotliwością i zgodnie z opracowanymi procedurami),
- wszystkie placówki udzielające świadczeń zdrowotnych posiadają uregulowaną gospodarkę odpadami komunalnymi oraz gospodarkę ściekową,
- placówki zaopatrzone w wodę z miejskiej sieci wodociągowej,
- w placówkach opracowane są standardy higieny rąk, postępowania po ekspozycji na materiał potencjalnie skażony, procedury dezynfekcji narzędzi i sprzętu medycznego oraz sterylizacji materiału.
- we wszystkich obiektach przestrzegany jest zakaz palenia wyrobów tytoniowych.

5.2. Obiekty usługowe

Grupę obiektów usługowych tworzą 127 zakłady wg ewidencji na koniec 2015r., w tym:

- zakłady fryzjerskie - 60
- zakłady kosmetyczne - 30
- zakłady odnowy biologicznej - 7
- zakłady świadczące więcej niż 1 usługę - 17
- zakłady tatuażu - 3

- hotele - 4
- obiekty świadczące usługi hotelarskie - 6

W 2015r. przeprowadzono 239 kontrole w powyższych zakładach usługowych.

W tej grupie obiektów 8 decyzji administracyjnych nakazujące usunięcie stwierdzonych uchybień, dotyczyły stanu technicznego obiektów (zniszczone podłogi, brudne ściany) oraz wydano 1 decyzję administracyjną prolongującą termin usunięcia nieprawidłowości o charakterze technicznym do siłowni.

Wszystkie zakłady zaopatrzone są w wodę z wodociągu miejskiego, nieczystości płynne odprowadzane są do kanalizacji miejskiej. Odpady stałe gromadzone prawidłowo i usuwane przez firmę posiadającą wymagane zezwolenie. Obiekty zaopatrzone są w środki dezynfekcyjne, czystościowe i higieny, takie jak: mydło w płynie, ręczniki jednorazowe i papier toaletowy oraz suszarki do rąk.

5.3. Obiekty użyteczności publicznej

Pozostałe obiekty użyteczności publicznej na terenie miasta Jaworzna to:

- kryta pływalnia - 1
- jednostki organizacyjne pomocy społecznej - 4
- noclegownie i domy dla bezdomnych - 2
- ustępy publiczne - 12
- apteki - 37
- obiekty sportowe – 8
- obiekty kulturalno-widowiskowe - 7
- stacja PKP - 1
- stacje paliw -12
- cmentarze - 10
- sklepy z odzieżą używaną - 6
- pozostałe obiekty użyteczności publicznej (w tym stacje uzdatniania wody, tereny rekreacyjne, izba wytrzeźwień, zakłady pogrzebowe itp.) - 24.

W tej grupie obiektów przeprowadzono 134 kontrole sanitarne.

Liczną grupę obiektów stanowią **apteki**, które urządzone i wyposażone są w sposób nowoczesny, posiadają podjazdy dla osób niepełnosprawnych oraz utrzymane są w dobrym stanie sanitarno-technicznym. Wydano 2 decyzje dot. stanu sanitarno-technicznego.

Noclegownie i domy dla bezdomnych - w 2015r. przeprowadzono 5 kontroli, wydano 2 decyzje administracyjne nakazujące usunięcie uchybień. Jedna do noclegowni dla bezdomnych mężczyzn dotycząca zapewnienia sprawnej wentylacji w kabinach ustępowych, odnowienia brodzików, zniszczonej stolarki drzwiowej, ścian i podłogi na korytarzu. Decyzję wykonano częściowo, w pozostałej części prolongowano do dnia 31.03.2016r.

Wydano drugą decyzję dotyczącą noclegowni dla bezdomnych kobiet, która dotyczyła odnowienia ścian w na korytarzu, likwidacji zacieków w kabinie ustępowej, likwidacji ubytków w wykładzinie podłogowej w salach pobytu. Decyzja ta została prolongowana.

Obiekty sportowe – w 2015 r. przeprowadzono 8 kontroli sanitarnych. Wydano 1 decyzję administracyjną z nakazem usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości technicznych dotyczącą sali gimnastycznej. Przeprowadzona kontrola sprawdzająca wykazała usunięcie stwierdzonych wcześniej nieprawidłowości.

Stacje paliw są to nowoczesne obiekty wyposażone w punkty gastronomiczne i sklepy, przystosowane dla osób niepełnosprawnych i doposażone w środki dezynfekcyjne i higieny.

Wydano 2 decyzje prolongujące wykonanie zarządzeń decyzji dotyczących stanu technicznego w zakresie odnowienia stolarki drzwiowej i ścian w sanitariatach. Decyzje te zostały wykonane do końca roku 2015. Większość obiektów utrzymana jest w dobrym stanie sanitarno-technicznym.

Cmentarze oceniono jako dobre, gospodarka odpadami komunalnymi prowadzona jest prawidłowo, tereny utrzymane są w należytym stanie sanitarno-porządkowym.

Ustępy publiczne - Obiekty dostosowane są dla osób niepełnosprawnych. Zapewnione są środki higieny: mydło w płynie, ręczniki jednorazowe i papier toaletowy. Zapas środków dezynfekcyjnych i czystościowych w ilościach wystarczających. Obiekty ocenione na dobry i dostateczny.

Obiekty kulturalno-widowiskowe - przeprowadzono 7 kontroli, decyzji administracyjnych nie wydano. Odpady stałe gromadzone i usuwane są prawidłowo. Zapas środków dezynfekcyjnych i higieny prawidłowy. W obiektach stan sanitarno-techniczny dobry i dostateczny.

Izba wytrzeźwień - wydano 1 decyzję administracyjną, która dotyczyła odnowienia ścian, sufitów w obiekcie oraz instalacji grzewczej w salach pobytu i w toalecie personelu.

6. Interwencje i wnioski

Zrealizowano wszystkie przyjęte na 2015 r. przedsięwzięcia. Harmonogram kontroli wykonano w ponad 98%, przyczyny braku realizacji zaplanowanych kontroli to wyłącznie likwidacja działalności lub jej czasowe zawieszenie dokonane przed planowanymi terminami kontroli. Stan sanitarno – higieniczny i techniczny nadzorowanych obiektów był w 2015 r. zmienny, nie zaobserwowano jednak aby uległ pogorszeniu.

W 20145 r. do Sekcji HKiŚ wpłynęło ogółem 9 interwencji, które dotyczyły:

- uciążliwości powodowanych przez hałas,
- nieprawidłowego postępowania z nieczystościami płynnymi,
- nieprawidłowego gromadzenia i postępowania z odpadami,
- niewłaściwych warunków higieniczno – sanitarnych w obiektach użyteczności publicznej,
- niewłaściwego stanu sanitarnego pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi,

Spośród wszystkich zgłoszonych interwencji PPIS w Jaworznie rozpoznał 3 z nich, zgodnie z kompetencją rzeczową i miejscową. Przeprowadzono 3 kontrole sanitarne interwencyjnych. Pozostałe interwencje zostały przekazane do właściwych organów.

Do dodatkowych ponadplanowych działań można zaliczyć:

- w ramach nadzoru zapobiegawczego, pracownicy sekcji HK brali udział w kontrolach nowouruchomionych obiektów higieny komunalnej prowadzonych przez nadzór zapobiegawczy, przeprowadzono wspólnie 4 kontrole sanitarne.
- wydano 4 opinii sanitarnych przed organizowaniem imprez masowych na podstawie obowiązku wynikającego z treści art. 25 ust. 1 pkt. 2 ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych z dnia 20 marca 2009 r.,
- wydano 13 decyzji zezwalających na przeprowadzenie ekshumacji,
- kontrolowano przestrzeganie zapisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych, a wyniki kontroli w tym zakresie przekazywano systematycznie do pracownika Oświaty Zdrowotnej,
- zrealizowano w miesiącu kwietniu 2015 r., wspólnie z EP i OZ, szkolenie dla właścicieli i pracowników zakładów z tzw. sektora „beauty” mające na celu podniesienie świadomości uczestników w zakresie dróg szerzenia się chorób zakaźnych i zakażeń podczas świadczenia usług oraz metod zapobiegania.

Powyższe wskazuje, że Sekcja HKiŚ działa zarówno w obszarze nadzór bieżący, jak i nadzór zapobiegawczy. Oprócz działań kontrolnych Sekcja angażuje się w działania edukacyjne z obszaru promocja zdrowia, mające na celu wzrost świadomości lokalnego społeczeństwa w zakresie profilaktyki chorób zakaźnych i zakażeń.

III.

HIGIENA ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

Artykuły żywnościowe muszą być produktami bezpiecznymi, gdyż oczekuje tego konsument. Bezpieczna żywność dla zdrowia to żywność odpowiadająca wymaganiom zdrowotnym określonym obowiązującymi przepisami prawnymi.

Istotne dla bezpieczeństwa żywności są warunki w jakich jest ona przetwarzana, produkowana, magazynowana i sprzedawana. Na każdym z tych etapów należy chronić żywność przed zanieczyszczeniem, a stykający się z nią pracownicy powinni mieć świadomość swojej odpowiedzialności za dostarczenie bezpiecznej żywności konsumentowi.

Chociaż główna odpowiedzialność spoczywa na przedsiębiorcy to konieczne jest przeprowadzanie przez Państwową Inspekcję Sanitarną kontroli urzędowych, dokonywanie oceny jakości zdrowotnej żywności, a także w sytuacjach stwierdzenia potencjalnego zagrożenia zdrowia lub życia konsumentów podejmowanie działań kontrolnych w oparciu o szybkie mechanizmy reagowania, celem zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa żywności. Działania kontrolne prowadzone są w następujących grupach obiektów:

- zakłady produkcji żywności,
- zakłady obrotu żywnością,
- środki transportu żywności,
- zakłady żywienia zbiorowego,

miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością oraz kosmetykami.

1. Ocena stanu sanitarnego obiektów żywności, żywienia i przedmiotów użytku

W roku 2015 w ewidencji znajdowało się **1163** zakładów, z czego skontrolowano **601** - w tym 20 miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, 4 obiekty obrotu kosmetykami oraz 1 zakład produkujący i konfekcjonujący kosmetyki.

We wszystkich obiektach objętych nadzorem przeprowadzono **1023 kontrole sanitarnych**, w tym 49 kontroli w miejscach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością i 4 kontrole w obiektach obrotu kosmetykami, 2 w zakładzie produkującym i konfekcjonującym kosmetyki.

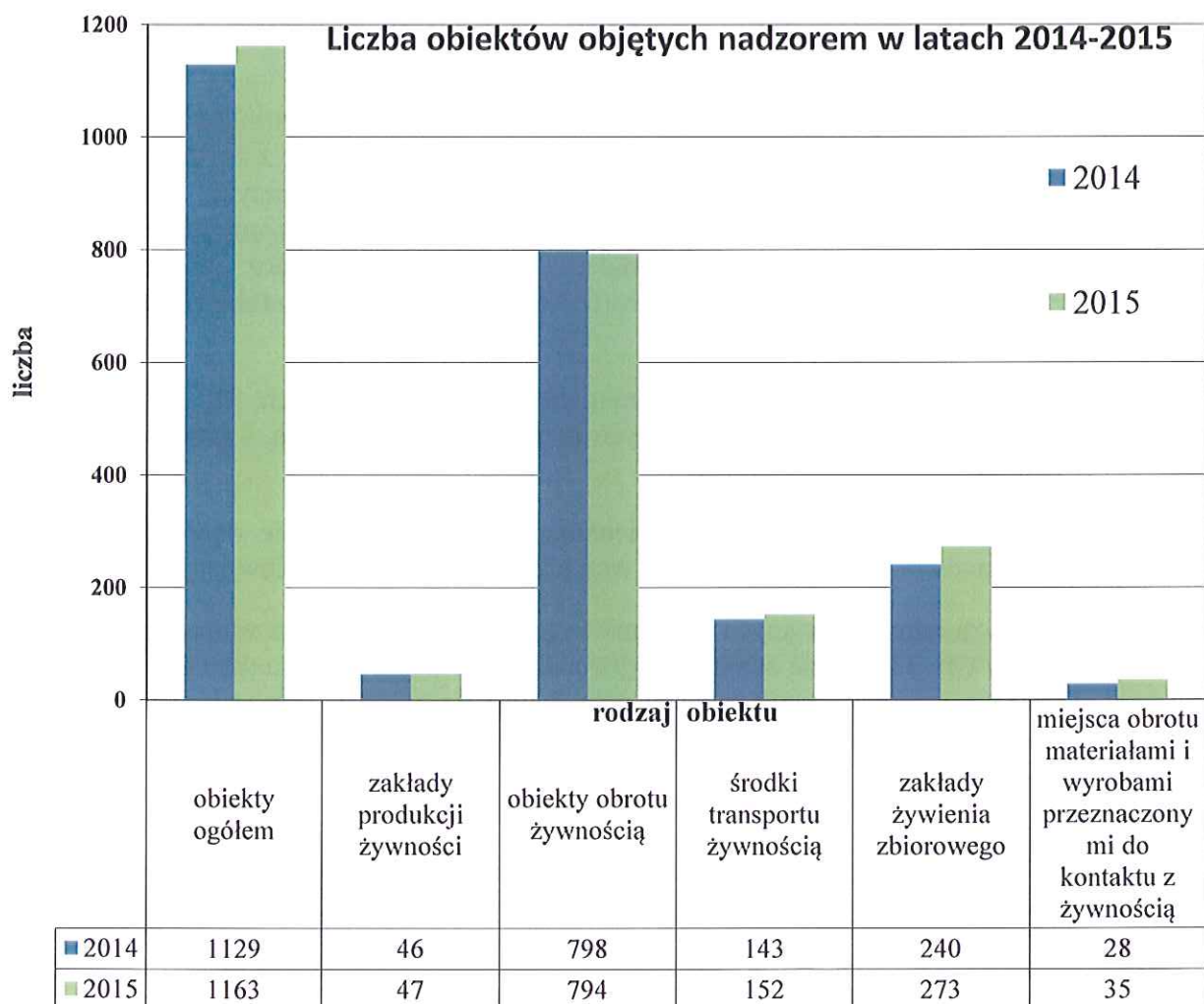
W trakcie bieżącego nadzoru sanitarnego pobrano do badań laboratoryjnych 325 próbek żywności, 4 próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, 4 próbki kosmetyków i 22 próbki sanitarne (**razem 355 próbek**).

W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono, że **0** obiektów nie odpowiada ustalonym wymaganiom. Stanowi to **0 %** w stosunku do wszystkich obiektów skontrolowanych.

Wydano **37** decyzji administracyjnych w wyniku stwierdzenia naruszenia wymagań higienicznych i zdrowotnych, w tym **32** decyzje administracyjne nakazujące poprawę stanu sanitarno -higienicznego zakładu, **1** decyzję unieruchomienia zakładu oraz **4** decyzje zakazu wprowadzania produktów do obrotu. Winnych uchybień ukarano **73** mandatami na łączną kwotę **14 250 zł**.

Tabela nr 1
Liczba obiektów objętych nadzorem w latach 2014 i 2015.

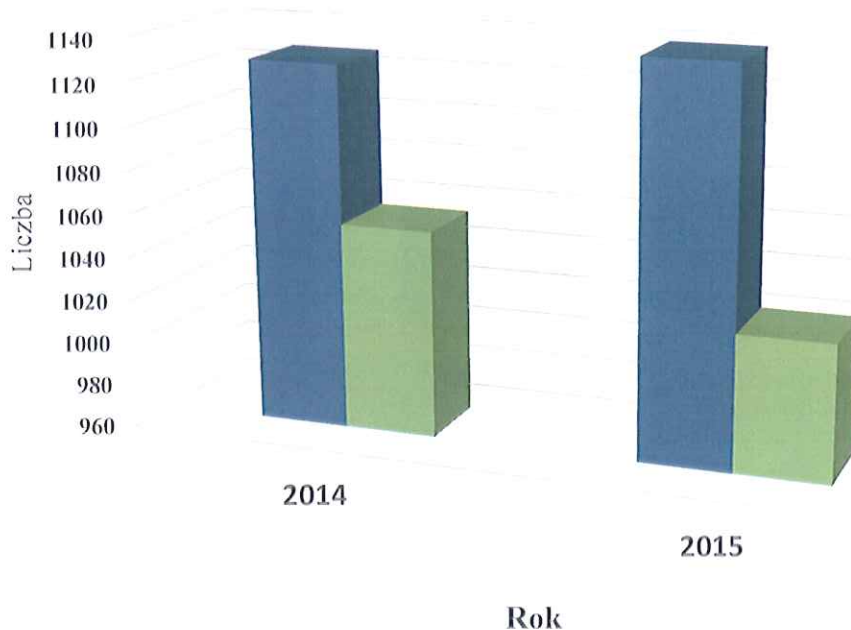
Rodzaj obiektów objętych nadzorem	Liczba obiektów		Kierunek zmian (+/-)
	2014	2015	
Obiekty ogółem	1129	1163	+
Zakłady produkcji żywności	46	47	+
Obiekty obrotu żywnością	798	794	-
W tym: środki transportu żywności	143	152	+
Zakłady żywienia zbiorowego otwarte	170	180	+
W tym: zakłady małej gastronomii	124	116	-
Zakłady żywienia zbiorowego zamknięte	70	93	+
Wytwórnice materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością	0	0	bez zmian
Miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	28	35	+
Zakłady produkujące, konfekcjonujące kosmetyki	3	3	bez zmian
Obiekty obrotu kosmetykami	14	12	-

Tabela 2. Działania kontrolne w latach 2014 – 2015

Rok	Liczba obiektów zarejestrowanych	Skontrolowano obiektów	%	Sklassyfikowano obiektów	%	Obiekty uznane za złe	%	Liczba kontroli	Wskaźnik częstości kontroli
2014	1129	636	56	434	38	0	0	1056	1,7
2015	1163	601	52	305	26	0	0	1023	1,9

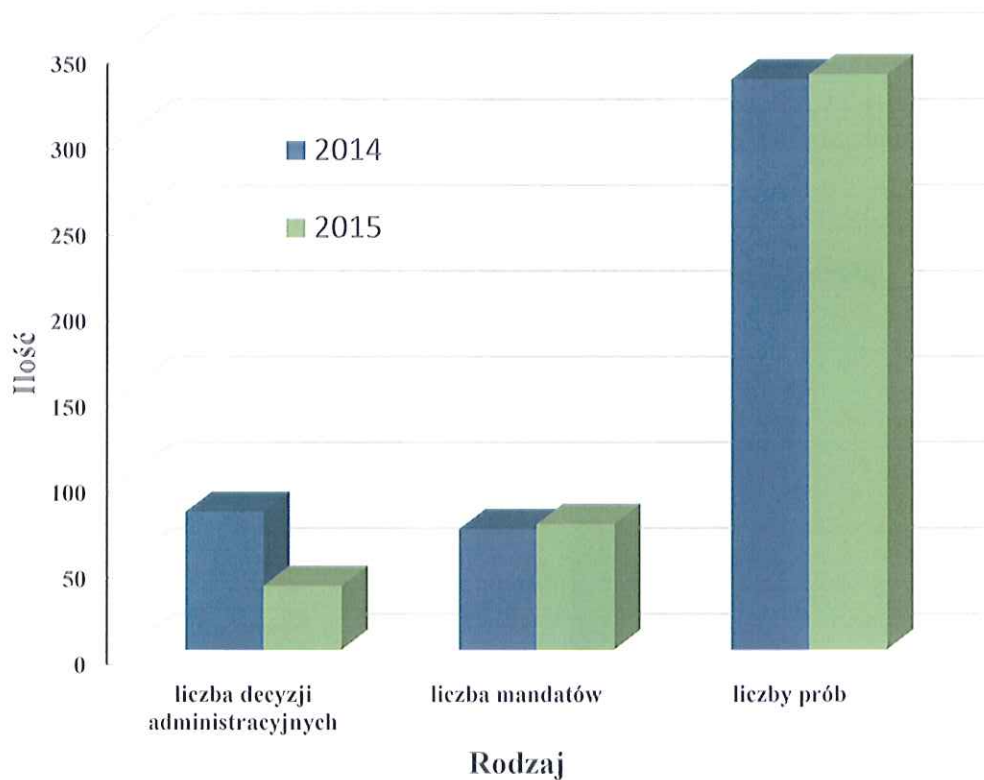
Działania kontrolne w latach 2014-2015

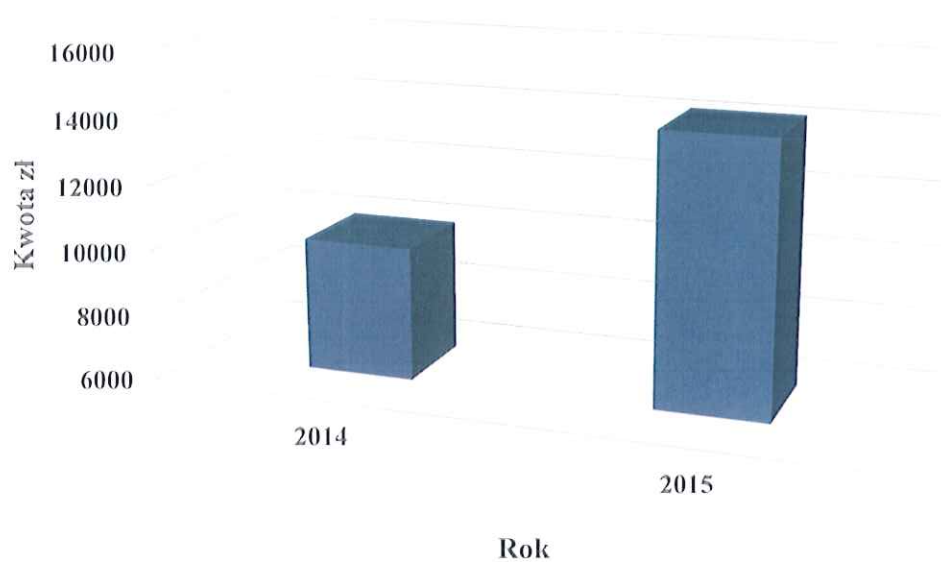
Tabela 3. Działania represyjne w latach 2014 – 2015

Rok	Decyzje administracyjne	Liczba mandatów	Na kwotę	Średnia kwota	Próby zbadane (łącznie z sanitarnymi, kosmetykami)	Próby kwest.	% kwest
2014	80	70	10100 zł	144,00 zł	332	10	3
2015	37	73	14250 zł	195,00 zł	355	2	0,6

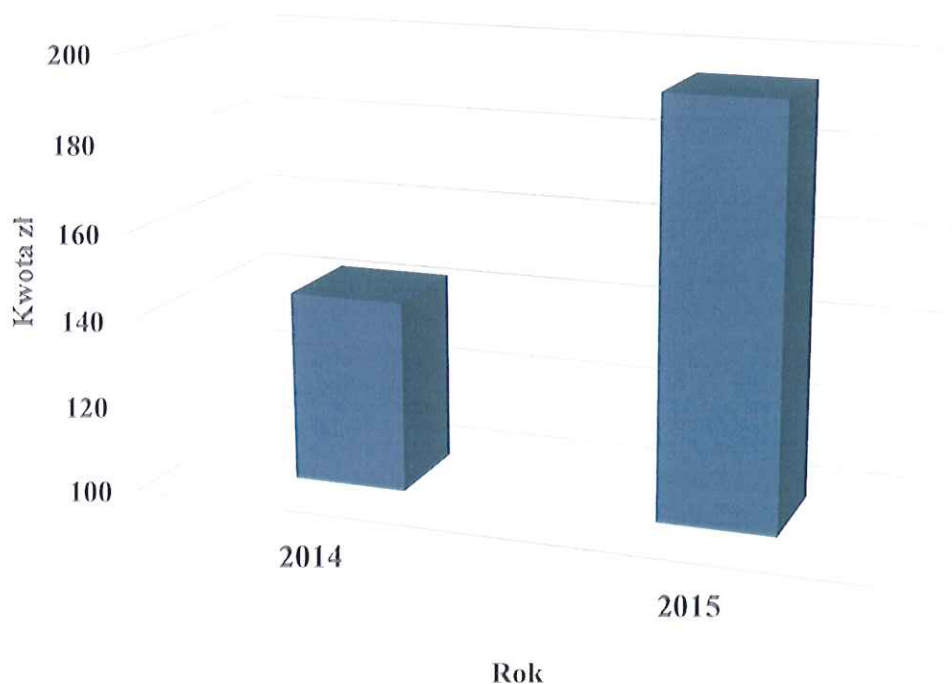
Działania represyjne w latach 2014-2015

Kwota mandatów ogółem w latach 2014-2015

Średnia kwota mandatów w latach 2014-2015

W wyniku przeprowadzonych kontroli sanitarnych zgodnie z obowiązującą procedurą urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, żaden obiekt nie został oceniony negatywnie.

Mimo to, pewne nieprawidłowości nadal utrzymują się w następujących grupach obiektów:

- Zakładach Produkcji Żywności
- Zakładach Żywnienia Zbiorowego
- Obiektach Obrotu Żywnością

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości

W Zakładach Produkcji Żywności:

(42 skontrolowane z 46 znajdujących się w ewidencji)

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości natury technicznej to m. in.:

- nieprawidłowy stan techniczny pomieszczeń żywnościowych, w szczególności pomieszczeń produkcyjnych, magazynowych i ekspedycyjnych, w tym ścian, podłóg, sufitów i drzwi;
- nieprawidłowy stan techniczny urządzeń i sprzętu produkcyjnego oraz wyposażenia dodatkowego.

W 2015 r., w 1 zakładzie stwierdzono niewłaściwe oznakowanie produkowanych wyrobów gotowych (przetworów owocowo – warzywnych), Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie skierował 1 wniosek o ukaranie do ŚPWIS w Katowicach. Stronę ukarano karą w wysokości 3000 zł.

W Zakładach Żywnienia Zbiorowego:

(258 skontrolowane z 273 znajdujących się w ewidencji)

- typu otwartego, zamkniętego

Najczęstsze nieprawidłowości natury technicznej:

- pomieszczenia żywnościowe, urządzenia, sprzęt do kontaktu z żywnością oraz wyposażenie dodatkowe nie były zachowane w dobrym stanie i kondycji technicznej (w złej kondycji technicznej ściany, sufity, podłogi, drzwi),

- oraz natury higienicznej:

- niezachowanie bieżącej czystości i porządku w pomieszczeniach żywnościowych zakładu, nie utrzymanie w należytej czystości powierzchni wyposażenia dodatkowego oraz wyposażenia kontaktującego się z żywnością,

- niewłaściwe przechowywanie surowców, półproduktów i wyrobów gotowych, w tym brak właściwej segregacji surowców i półproduktów stosowanych do produkcji dań kulinarnych, przerwanie ciągłości łańcucha chłodniczego surowców i półproduktów,
- stosowanie do produkcji półproduktów po upływie dat minimalnej trwałości i terminów przydatności do spożycia,
- niewłaściwie prowadzone procesy mycia i dezynfekcji naczyń stołowych.

W 2015 r. w wyniku przeprowadzonej interwencji, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie unieruchomił 1 obiekt z grupy zakłady żywienia zbiorowego typu otwartego, na skutek stwierdzonych nieprawidłowości natury higienicznej, w tym obecności szkodników (ich odchodów). Po przeprowadzeniu rekontroli i dostosowaniu obiektu do należytego stanu sanitarno – higienicznego, restauracja została otwarta.

Mała gastronomia

Nadzorowane obiekty w tej grupie to: zakłady – typu „fast – food”, pijalnie piwa, zakłady małej gastronomii prowadzące działalność w sezonie letnim.

Najczęściej stwierdzano uchybienia w tej grupie to:

- narażenie półproduktów i wyrobów gotowych na zanieczyszczenia wewnętrzne wskutek nie zachowania należytej czystości i porządku oraz niewłaściwego magazynowania, zanieczyszczeń krzyżowych,
- stosowanie do produkcji półproduktów po upływie dat minimalnej trwałości i terminów przydatności do spożycia,
- niewłaściwie prowadzone procesy mycia i dezynfekcji naczyń stołowych.

W Obiektach Obrotu Żywnością:

(339 skontrolowanych z 794 znajdujących się w ewidencji)

Do nieprawidłowości najczęściej stwierdzanych w zakresie stanu technicznego zaliczyć można:

- pomieszczenia żywnościowe nie były zachowane w dobrym stanie i kondycji technicznej, w tym ściany, sufity, podłogi, były w złym stanie i kondycji technicznej,
- elementy wyposażenia pozostające w kontakcie z żywnością oraz wyposażenia dodatkowego nie były utrzymane w dobrym stanie i kondycji technicznej, o powierzchniach trudnych do mycia, czyszczenia i dezynfekcji.

Nieprawidłowości natury higienicznej, mające istotny wpływ na jakość żywności oferowanej do sprzedaży, w dużej mierze zależne od niewłaściwych zachowań personelu to głównie:

- nieprawidłowe przechowywanie środków spożywczych, głównie wynikające z przerywania ciągłości łańcucha chłodniczego,
- wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po upływie terminów przydatności do spożycia lub dat minimalnej trwałości,
- brak czystości i porządku w pomieszczeniach sprzedażowych, magazynowych,
- narażenie żywności nie opakowanej i przeznaczonej do bezpośredniego spożycia na zanieczyszczenia krzyżowe,
- nieutrzymanie zasad GHP/GMP oraz HACCP.

2. Jakość zdrowotna środków spożywczych

W 2015 roku przebadano laboratoryjnie 284 próbek krajowych środków spożywczych z różnego rodzaju obiektów żywnościowo – żywieniowych. Zakres badań obejmował parametry mikrobiologiczne, chemiczne, organoleptyczne, obecność zanieczyszczeń, w tym szkodników i ich pozostałości oraz obecność ciał obcych, a także oznakowanie środków spożywczych.

Przebadano ogółem:

- pod względem mikrobiologicznym - 165 próbek,

- pod względem chemicznym - 58 próbek,
- pod względem organoleptycznym - 57 próbek,
- pod względem oznakowania – 194 próbek,
- pod względem obecności zanieczyszczeń – 4 próbki.

Zdyskwalifikowaniu uległa 1 próbka środków spożywczych, z czego pod względem mikrobiologicznym 0 próbek (tj. 0 % zbadanych mikrobiologicznie), organoleptycznym 0 próbek (tj. 0 % zbadanych organoleptycznie), chemicznym 1 próbka (tj. 1,72 % zbadanych chemicznie), niewłaściwego znakowania 0 próbek (tj. 0% zbadanych w tym kierunku) oraz wskazującym na obecność zanieczyszczeń 0 próbek środków spożywczych (tj. 0% zbadanych w tym kierunku).

3. Ocena sposobu żywienia w wybranych zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego

Posiłki dowożone są w ramach cateringu przez firmę CATERMED sp. z o.o. 30-053 Kraków, ul. Ks. Siemaszki 15A. Produkcja posiłków prowadzona jest w Kuchni Centralnej i Mlecznej Szpitala Powiatowego w Chrzanowie będącej pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chrzanowie.

W nadzorowanym obiekcie (wydawalni posiłków) prowadzona jest dokumentacja w zakresie GHP/GMP, a w szczególności: zapisy z przyjęcia posiłków uwzględniające: datę przywozu, stan sanitarny środka transportu, temperaturę przewozu.

Realizowana jest kontrola wewnętrzna w zakresie przestrzegania terminów przydatności do spożycia i dat minimalnej trwałości, jak również w zakresie monitorowania temperatury przyjmowanych i wydawanych posiłków (ze zwróceniem uwagi na temperaturę wózków oddziałowych), oraz monitorowania temperatur produktów wymagających specjalnego przechowywania.

W 2015 r. przeprowadzono 2 kontrole sanitarne w wydawalni posiłków Szpitala Wielospecjalistycznego w Jaworznie. Nie stwierdzano nieprawidłowości.

4. Nadzór nad wyrobami mającymi kontakt z żywnością, kosmetykami

W 2015 roku w ewidencji znajdowało się 35 zakładów obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. Ogółem przeprowadzono w nich 49 kontroli - nieprawidłowości w kontrolowanych zakresach nie stwierdzono.

Pobrano do badania ogółem 4 próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, w tym 1 krajową, 3 z krajów Unii Europejskiej i 0 pochodzących z importu. Zakwestionowano 0 próbek (tj. 0%).

W obiektach produkcji i obrotu kosmetykami przeprowadzono ogółem 4 kontrole w tym 1 kontrolę zakładu produkcyjnego. Nie stwierdzano nieprawidłowości. W 2015 roku pobrano do badań 4 próbki kosmetyków, w tym 3 krajowe, 1 z krajów Unii Europejskiej i 0 pochodzących z importu.

Zakwestionowano 0 próbek (tj. 0%).

- Nadzór nad kosmetykami w aspekcie stosowania oświadczeń na podstawie wspólnych kryteriów w dziedzinie produktów kosmetycznych z dnia 04.08.2014 r.

W 2015 r. sprawowano nadzór nad produktami kosmetycznymi pod kątem stosowania oświadczeń na podstawie wspólnych kryteriów w dziedzinie produktów kosmetycznych z dnia 04.08.2014 r. Przeprowadzono 3 kontrole tematyczne pod kątem oceny zgodności opakowania jednostkowego kosmetyku z wymaganiami zawartymi w obowiązujących przepisach prawa w zakładach obrotu produktami kosmetycznymi, 1 kontrolę kompleksową z wykorzystaniem arkuszy oceny oznakowania opakowania jednostkowego oraz warunków produkcji wybranych produktów kosmetycznych (GMP) w zakładzie produkcji i konfekcjonowania kosmetyków.

Dokonano oceny łącznie 7 oświadczeń kosmetycznych umieszczonych na wyrobach wprowadzanych do obrotu (4 oświadczenia umieszczone na produktach kosmetycznych w miejscu obrotu oraz 3 oświadczenia na produktach w zakładzie produkcyjnym), pod kątem zgodności z Rozporządzeniem Komisji (UE) nr 655/2013 r. Do chwili obecnej nie otrzymano odpowiedzi na pismo skierowane do 1 producenta kosmetyków będącego spoza powiatu jaworznickiego, celem przedłożenia dokumentacji potwierdzającej zgodność ocenianego podczas kontroli - oświadczenia z w/w rozporządzeniem (1 oświadczenie). Podczas kontroli w zakładzie produkcji i konfekcjonowania kosmetyków Jago Pro Sp. z o.o. przedłożono do wglądu dokumentację produkcyjną oraz potwierdzającą prawidłowość stosowanych oświadczeń, w formie danych naukowych, piśmiennych itp. (3 oświadczenia).

Oprócz kontroli zakładów, śledzono stosowanie oświadczeń nie tylko na opakowaniach produktów, ale również w reklamach medialnych (lokalna tv „Dla Ciebie” online, gazeta „Co tydzień”) oraz materiałach promocyjnych (gazetki reklamowe w sklepach) produktów kosmetycznych. Wybrano 2 oświadczenia kosmetyczne umieszczone na 2 różnych produktach (gazetka reklamowa Koliber drogerie oraz gazeta „Co tydzień”) i zwrócono się pismem do producentów wyrobów kosmetycznych o przedłożenie dokumentacji poświadczającej zgodność stosowanych oświadczeń w myśl obowiązujących przepisów prawa. W wyniku nawiązanej korespondencji, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie otrzymał odpowiedź, iż dowody naukowe w sprawie oświadczeń dostępne są w siedzibie firm (Polska, Francja).

Od stycznia 2015 r., monitowano stronę internetową zakładu Jago Pro w Jaworznie, ul. Szczakowska 35 (<http://www.jago.arg.pl/>), pod kątem stosowania oświadczeń kosmetycznych na swoich produktach. Oferta reklamowa produktów kosmetycznych nie obejmuje takich informacji jak oświadczenia kosmetyczne, zdjęcia kosmetyków itp. (polityka firmy).

Nadzór nad wytwarzaniem bezpiecznych produktów produkcji pierwotnej

Na nadzorowanym terenie brak przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie produkcji pierwotnej. Nawiązano współpracę z przedstawicielami Powiatowego Lekarza Weterynarii w Tychach pod kątem weryfikacji przedsiębiorców którzy mogliby prowadzić działalność w zakresie produkcji pierwotnej (wspólnie omówiono przedsiębiorstwa i podmioty znajdujące się w rejestrach inspekcji weterynaryjnej). Zweryfikowano uzyskano dane i wykluczono w/w gospodarstwa do nadzoru Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Jaworznie.

W 2015 r. przeprowadzano kontrolę w 1 obiekcie przetwórstwa owoców i warzyw uwzględniające m.in. etap dostawy od producentów produkcji pierwotnej (ogórki do kwaszenia, kapusta do kwaszenia), etapy produkcji i przechowywania wyrobów gotowych. Nie stwierdzano nieprawidłowości w zakresie dostaw. Skontrolowany zakład posiada opracowane procedury np. kwalifikowania dostawców, w tym przeprowadzania audytów zewnętrznych u dostawców.

Nadzór nad jakością produktów bezglutenowych znajdujących się w obrocie, w tym ich znakowania

W 2015 roku, podczas kontroli bieżących zwracano uwagę na asortyment produktów bezglutenowych w obiektach obrotu środkami spożywczymi. Nie stwierdzano przypadków zapleśnienia (pieczywa foliowanego) oraz innych nieprawidłowości. Nie pobierano produktów bezglutenowych do badań laboratoryjnych. Zaznaczyć należy, iż ten asortyment żywności na terenie objętym nadzorem jest bardzo ograniczony.

7. Działania ukierunkowane problemowo

- Akcje tematyczne

1. „Ocena oznakowania środków specjalnego przeznaczenia żywieniowego dla dzieci do lat 3 i przedmiotów do karmienia niemowląt oraz działań reklamowych prowadzonych przez ich producentów i dystrybutorów”.

W ramach kontynuacji akcji "ocena oznakowania środków specjalnego przeznaczenia żywieniowego dla dzieci do lat 3 i przedmiotów do karmienia niemowląt oraz działań reklamowych prowadzonych przez ich producentów i dystrybutorów" w okresie od stycznia do grudnia 2015 r. przeprowadzono kontrole w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego (3 obiekty). Ponadto podjęto współpracę z sekcją epidemiologii w tut. stacji PSSE – w zakresie przekazywania ulotek, gazetek, próbek w ośrodkach leczniczych, gabinetach lekarskich (ginekologicznych), poradniach K, poczekalniach ZLO, itp. mających na celu zachęcenie do kupna preparatów mlekozastępczych i innych. Łącznie przeprowadzono 36 kontroli w ramach w/w akcji.

Nie stwierdzano nieprawidłowości w zakresie oznakowania produktów oraz sposobach wprowadzania do obrotu. Nie stwierdzano przypadków oferowania ulotek, gadżetów itp. w gabinetach, przychodniach, ZLO itp., przekazywania paczek ciężarnym.

2. „Żywienie na wagę zdrowia”.

W związku z kontynuacją programu edukacyjnego „Żywienie na wagę zdrowia” III edycja organizowanego przez Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Katowicach przesyłano w lutym 2015 r. jadłospisy dekadowe z wybranych placówek nauczania i wychowania, które wyraziły chęć uczestnictwa w programie, do oceny przez studentów i pracowników Zakładu Żywienia Człowieka Wydziału Zdrowia Publicznego Śląskiego Uniwersytetu Medycznego przy użyciu programu komputerowego Dieta 4.0. Do programu przystąpiło 8 przedszkoli, 4 gimnazja oraz 2 zespoły szkół (SP i G oraz G i LO).

3. Akcja „Stan sanitarny powiatu – sezon letni”.

Powiat Jaworzno nie jest regionem turystycznym, jednakże posiada obszar sezonowego wypoczynku tj. ośrodek rekreacyjno - wypoczynkowy nad zalewem „Sosina”. Przeprowadzono kontrole sanitarne w ramach Akcji Sosina – sezon letni.

W ramach akcji skontrolowano obiekty ruchome typu przyczepy gastronomiczne oraz obiekty stałe usytuowane nad zalewem Sosina – 1 obiekt ruchomy, 5 tymczasowych oraz 1 obiekt stały). Ponadto, kontrolowano obiekty przy autostradzie Katowice – Kraków oraz przy obwodnicy Jaworzna i większych, nowopowstałych węzłach komunikacyjnych (łącznie 5 kontroli akcyjnych, 14 w nadzorze bieżącym).

W wyniku przeprowadzanych kontroli w 1 obiekcie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stanu higienicznego (brak zachowania ciągłości łańcucha chłodniczego żywności). Nałożono 1 mandat karny, na kwotę: 100 zł.

4. Akcja „Lato”

W ramach akcji „Lato” – „Festiwal Energii”, przy współudziale funkcjonariuszy Komendy Miejskiej Policji w Jaworznie, skontrolowano 10 obiektów będących pod nadzorem innych niż Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie. W 2 obiektach stwierdzano nieprawidłowości sanitarno - higieniczne. Nałożono 2 mandaty karne łącznie w wysokości 600 zł. W związku z brakiem dokumentacji potwierdzającej zgodę na prowadzenie działalności w zakresie handlu obwoźnego (w 1 obiekcie), sprawę przekazano pismem do terenowo właściwego Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chorzowie.

5. Akcja warunki przechowywania środków spożywczych w sezonie letnim

W ramach akcji, z uwagi na bardzo wysokie temperatury otoczenia, sięgające powyżej 30°C, przeprowadzono kontrole doraźne akcyjne w obszarze przestrzegania ciągłości łańcucha chłodniczego artykułów nietrwałych mikrobiologicznie w obiektach wielko-powierzchniowych.

Skontrolowano 8 obiektów (łącznie 10 kontroli). Kontrole wykazały w 2 obiektach niewłaściwe warunki magazynowania artykułów nietrwałych mikrobiologicznie oraz innych artykułów. Warunki magazynowania były nieprawidłowe w magazynie środków spożywczych (temperatura 29°C) oraz w segmentach chłodniczych (temp. +10°C, +12°C). Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie wydał zalecenia oraz w drodze decyzji administracyjnej (1 obiekt) nakazał zapewnienie odpowiednich warunków magazynowania środków spożywczych w magazynie. Nałożono 2 mandaty karne na łączną kwotę 700 zł.

Po rekontrolu wszystkie obiekty posiadały właściwe warunki do sprzedaży artykułów spożywczych, w tym przestrzegały zachowania ciągłości łańcucha chłodniczego artykułów nietrwałych mikrobiologicznie.

6. „Ochrona zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych”

W ramach współpracy z Oświatą Zdrowotną przekazywano systematycznie informacje do w/w komórki organizacyjnej nt. „Aktualna sytuacja w zakresie realizacji ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych na nadzorowanym terenie”. Ogółem przeprowadzono 22 kontrole w obiektach żywieniowo – żywnościowych (lokalach gastronomiczno – rozrywkowych) z uwzględnieniem przestrzegania przepisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. W wyniku przeprowadzonych kontroli sanitarnych nieprawidłowości w powyższym zakresie nie stwierdzono.

7. Akcja „Mklik Próchniczek” – kontynuacja.

W ramach kontynuowanej akcji „Mklik Próchniczek” skontrolowano w 2015 r. - 16 obiektów (piekarnie, ciastkarnie) prowadzących działalność na nadzorowanym terenie. W w/w obiektach pobrano do badań 22 próbki sanitarne (20 próbek planowanych, 2 ponadplanowe). W 1 obiekcie stwierdzano obecności szkodników zbożowo – mącznych. W związku z powyższym Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie wydał decyzję administracyjną na usunięcie szkodników zbożowo – mącznych oraz przeprowadzenie zabiegów DDD.

8. Akcja „Tłuszcze smaźalnicze”

W ramach Akcji „Tłuszcze smaźalnicze” przeprowadzono kontrole sanitarne w 16 obiektach z wykorzystaniem testera tłuszczu do oceny jakości tłuszczu pod kątem związków polarnych. Nie stwierdzano nieprawidłowości w zakresie jakości tłuszczu smaźalniczych.

9. Akcja „Preparaty do wybielania zębów”

W ramach współpracy z Sekcją Epidemiologii prowadzono akcję dot. stosowania nadtlenu wodoru w środkach do wybielania zębów stosowanych w gabinetach stomatologicznych oraz eksplorowano internet a także sprawdzano czy wprowadzane są do obrotu preparaty do wybielania zębów zawierających nadtlenu wodoru. Przeprowadzono łącznie 33 kontrole w wyniku których w 4 gabinetach stwierdzano stosowanie preparatów do wybielania zębów zawierających nadtlenu wodoru (0,1-6%).

10. Akcja „kontrola wewnętrzna GHP/GMP/HACCP w aspekcie rozporządzenia 2073/2005”

W ramach akcji skontrolowano 5 wytwórni lodów, 4 automaty do lodów, 5 ciastkarni, 1 zakład garmazeryjny i 1 wytwórnię żywności. Sprawdzano dokumentację GHP/GMP/HACCP w aspekcie rozporządzenia 2073/2005 w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dot. środków spożywczych (Dz. Urz. UE L z 2005, nr 338 z późn. zm.).

W zakresie higieny procesu – kontrole wykazały, że przedsiębiorcy prowadzą odrębne badania związane z higieną procesu (wymazy ze stołów, blatów, sprzętu podręcznego, urządzeń, itp.).

Przeprowadzone kontrole wykazały, iż praktycznie wszystkie zakłady prowadzą cykliczną kontrolę mikrobiologiczną wyrobu końcowego (raz do roku).

Przed rozpoczęciem sezonu lodowego przedsiębiorcy zlecają badania mikrobiologiczne wyprodukowanych próbnych partii lodów. Po uzyskaniu prawidłowego wyniku tj. „czystości mikrobiologicznej” - lody wprowadzają do sprzedaży regularnej.

11. Akcja „Catering – kontynuacja”

Skontrolowano zakłady świadczące usługi w ramach cateringu oraz obiekty żywienia zbiorowego odbierające posiłki z zakładów cateringowych. Łącznie przeprowadzono 6 kontroli. Wszystkie obiekty produkujące posiłki w ramach cateringu posiadały:

- niezbędną dokumentację HACCP/GHP/GMP, w tym opracowane rejestry stałych zleceń (odbiorców), instrukcje i procedury ostatecznej oceny posiłków opuszczających zakład, w tym pomiar temperatury posiłków, dysponowały środkami transportu przystosowanymi do przewozu żywności w termosach, spełniającymi wymagania rozporządzenia (WE) nr 852/2004. Ponadto zgodnie z art. 19 ust 1 rozporządzenia 178/2002 w przypadku stwierdzenia niewłaściwej jakości zdrowotnej wyprodukowanej partii żywności na podstawie sporządzonych umów z odbiorcami, zakłady cateringowe określiły sposób wycofania wadliwych partii posiłków.

Zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego odbierające posiłki w systemie cateringowym posiadały:

- niezbędne procedury i instrukcje GHP/GMP/HACCP obejmujące kontrolę temperatury przywożonych posiłków, czystości i higieny środka transportu, zgodności z zamówieniem, procedury reklamacji dostarczonej żywności i działania zastępcze (np. w postaci podania suchego prowiantu, ustalenia związane z wycofywaniem wadliwej partii posiłków przez zakład cateringowy (umowa na świadczenie usług cateringowych), ponadto odbiorcy usług cateringowych przeprowadzają wewnętrzne kontrole i audyty w zakładach produkujących posiłki.

Podczas przeprowadzanych kontroli oceniano stan techniczny, higieniczny pomieszczeń, urządzeń, sprzętu oraz wyposażenia dodatkowego. Ponadto, higienę personelu, produkcji, wydawania potraw. Nie stwierdzano nieprawidłowości.

12. Akcja „Źródło pochodzenia towarów ze szczególnym uwzględnieniem towarów pochodzących z Chin”

W ramach akcji skontrolowano obiekty - hurtownie spożywcze, miejsca obrotu przedmiotami do kontaktu z żywnością oraz obiekty żywienia zbiorowego. Łącznie przeprowadzono 15 kontroli akcyjnych.

W wyniku przeprowadzanych kontroli nie stwierdzano nieprawidłowości w zakresie traceability produktów i towarów – wszystkie obiekty posiadały niezbędną dokumentację z dostaw towarów. Miejsca obrotu towarami chińskimi (przedmioty użytku) – zaopatrzone były w atesty jakościowe (świadczenia higieniczne) dla w/w towarów.

W 2 przypadkach tj. w miejscach prowadzenia działalności w zakresie żywienia zbiorowego stwierdzano stosowanie do produkcji dań chińskich półproduktów (typu przyprawy, makarony, sosy, ryże). Produkty oznakowane etykietami w języku polskim, z datą minimalnej trwałości. Nie nakładano mandatów karnych za traceability.

13. Akcja „Bezpieczne Ferie”

W ramach Akcji „Bezpieczne ferie 2015” przeprowadzono łącznie 59 kontroli (w tym 11 rekontroli). Kontrole sanitarne przeprowadzono w zakładach produkcyjnych (ciastkarnie, piekarnie, wytwórnie lodów, zakład garmazeryjny), obrotu (kioski, sklepy) i żywienia zbiorowego otwartego, w tym małej gastronomii oraz zamkniętego - wydawalni posiłków i punktów przygotowywania śniadań w hotelu MOP. Nieprawidłowości stwierdzono w zakładach żywienia zbiorowego otwartego (5 obiektów) oraz małej gastronomii (5 obiektów). Główne przyczyny nieprawidłowości w zakładach żywienia zbiorowego otwartego to: niezachowanie prawidłowej segregacji surowców, półproduktów i wyrobów gotowych, niewłaściwa higiena stanowiska pracy, niewykorzystywanie pomieszczeń zgodnie z ich przeznaczeniem oraz narażenie żywności luzem na przypadkowe zanieczyszczenia krzyżowe (nie stosowanie osłon, pokryw na pojemniki podczas przechowywania w magazynach). Ponadto, w jednym przypadku stwierdzano niewłaściwe przechowywanie gotowych potraw (wyłączone bemały podgrzewcze), co mogło doprowadzić do zepsucia się żywności i stworzyć realne ryzyko dla zdrowia konsumenta. Główne przyczyny nieprawidłowości w zakładach małej gastronomii to: brak ciepłej wody we wszystkich punktach wodnych, brak właściwego mycia i wyparzania naczyń

wielokrotnego użycia, wprowadzanie do obrotu towarów (piwa) po upływie dat minimalnej trwałości, brak stosowania odzieży ochronnej przez personel, nieutrzymywanie w należytej czystości urządzeń do przechowywania oraz brak zapisów w dokumentacji GHP/GMP/HACCP.

Łącznie w zakładach, za stwierdzone nieprawidłowości nałożono 11 mandatów karnych na kwotę 2050 zł.

1 obiekt zaplanowany do kontroli w ramach Akcji „Bezpieczne ferie 2015” nie został skontrolowany (był nieczynny).

14. Akcja „Galena”

Przeprowadzono kontrole sanitarne w ramach akcji Galena – kontrola warunków magazynowania surowców/półproduktów stosowanych do produkcji potraw i napojów oraz żywności wprowadzanej do obrotu.

W ramach akcji skontrolowano 21 obiektów, w tym żywienia otwartego oraz obiektów obrotu żywnością.

Kontrole obejmowały przede wszystkim kontrolę warunków magazynowania w aspekcie przestrzegania terminów przydatności do spożycia, dat minimalnej trwałości, kontrolę bieżącej czystości i porządku magazynów, kontrolę zachowania ciągłości łańcucha chłodniczego artykułów nietrwałych mikrobiologicznie, przestrzegania zasady segregacji i rozdzielności magazynowania, ochrony przed przypadkowymi zanieczyszczeniami, stosowaniem zasady FIFO oraz utrzymaniem porządku i czystości oraz dokumentacji systemu HACCP w obszarze magazynowania.

W wyniku przeprowadzanych kontroli stwierdzano nieprawidłowości w aspekcie magazynowania surowców/półproduktów stosowanych do produkcji potraw i napojów oraz żywności wprowadzanej do obrotu – w 1 obiekcie obrotu żywnością, stwierdzono nieprawidłowe wprowadzanie do obrotu (w tym magazynowanie i ekspozycja) wędlin i wyrobów piekarniczo – ciastkarskich luzem, z uwagi na ryzyko przypadkowych zanieczyszczeń krzyżowych od klientów sklepu. Również w 2 obiektach (ZZO) stwierdzono brak należytej segregacji surowców, półproduktów oraz wyrobów gotowych, a także narażenie w/w na przypadkowe zanieczyszczenia krzyżowe, ponadto brak kontroli wewnętrznej w zakresie przestrzegania terminów przydatności do spożycia oraz utrzymania należytej czystości i porządku, wykorzystania stanowisk pracy zgodnie z przeznaczeniem, a także prawidłowego wdrożenia i utrzymania systemu HACCP.

Nałożono 3 mandaty karne w wysokości 600 zł, wydano zalecenia, których wykonanie uznano podczas kontroli sprawdzających.

15. Akcja „Etykieta”

W ramach realizacji przedsięwzięcia „Etykieta informacją dla konsumenta”, dot. znakowania żywności sprzedawanej „luzem” w aspekcie zapewnienia bezpieczeństwa żywności przeprowadzono trzyetapowo kontrolę na nadzorowanym terenie.

W terminie od 15.06.2015 do 30.06.2015r skontrolowano wytwórnie lodów oraz automaty do lodów. Przeprowadzono 16 kontroli w których oceniono 58 wyrobów. W terminie od 01.07 do 31.07 dokonano 5 kontroli w piekarniach i ciastkarniach w toku których oceniono 23 wyroby wyprodukowane w zakładach. W okresie od 01.08 do 31.08 skontrolowano 22 obiekty typu zakłady garmażeryjne, obiekty ruchome i tymczasowe i oceniono 110 wyrobów. Rozpatrywano następujące aspekty: wdrożenie § 19.1 i 19.2 Rozporządzenia. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23.12.2014 r., umieszczenie danych w miejscu dostępnym bezpośrednio konsumentowi finalnemu oraz wdrożenie artykułu 44.1 a) rozporządzenia WE z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylecia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004/FIC z dnia 25.10.2011r. - zgodność wykazu składników widniejącego na etykietę ze stanem faktycznym.

W sumie w czasie przedsięwzięcia skontrolowano **43 obiekty i oceniono 191 wyrobów** jako zgodne. W związku z powyższym nie wydano decyzji administracyjnych oraz nie podejmowano innych działań, nie kierowano pism w prawie wymierzenia kary pieniężnej.

- Inne działania pozaplanowe:

- przeprowadzono **136** kontroli sanitarnych obiektów celem wydania decyzji zatwierdzających obiekt żywienia – żywnościowy do prowadzenia działalności w określonym zakresie,
- przeprowadzono dodatkowo **24** szkoleń wewnętrznych w celu aktualizacji i podnoszenia wiedzy pracowników oraz **6** narad z pracownikami sekcji,
- sprawdzano wprowadzanie do obrotu produktów umieszczonych w ostrzeżeniach publicznych GIS (tj. Absinth – Vapa Drink s.r.o. zawartość metanolu, Bazylia suszona Carrefour – producent Vitopol Przygodzki Józef ZPChr Długa Wieś Pierwsza 14, 62-820 Stawiszyn, partia: 1622 14B, data min. trw. 10.2016 – obecność Salmonelli; „Herz Springform” „Tortownica w kształcie serca” Kraj pochodzenia Chiny, Dystrybutor w Polsce sklepy sieci KiK Textil Sp. z o. o. - migracja ołowiu na poziomie 4,4 mg/kg z wyrobu do kontaktu z żywności, produkty dla dzieci pn. Holle Bio – Babybrei Hirse (z ryżem), Holle Bio – Babybrei Hirse Apfel – Birne, Holle Bio – Babybrei 3 Korn, Holle Bio – Milchbrei Hirse, Lebenswert bio Hirse&Reis Vollkornbrei, kraj poch. Szwajcaria, producent Niemcy: Holle Baby Food Gmbh Serviceburo. – obecność skopolaminy i atropiny; Rapunzel Tahin Sesamus z solą i bez soli, kraj pochodzenia surowca: Niemcy, producent: Rapunzel Naturkost Gmbh – obecność salmonelli) podczas kontroli w nadzorze bieżącym (łącznie **129 kontroli**).
- sprawdzano podczas nadzoru bieżącego czy dokonuje się zwrotów wycofanych/kwestionowanych/innych produktów pochodzenia zwierzęcego do ich dostawców, zwłaszcza do zakładów produkcyjnych lub do dużych dystrybutorów (hurtowników, magazynów centralnych) – łącznie **95 kontroli**.

RASFF / RAPEX

Celem szybkiego informowania o incydentach w zakresie bezpieczeństwa żywności jest System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF). W przypadku zidentyfikowania zagrożenia zdrowia konsumentów umożliwia on sprawne i szybkie przekazywanie informacji między Komisją Europejską, urzędami ds. kontroli żywności i pasz oraz organizacjami celem sprawdzenia czy istnieje zagrożenie na danym terenie i ewentualne podjęcie działań zgodnie z obowiązującymi procedurami.

W 2015 roku otrzymano 14 powiadomień alarmowych wymagających wycofania artykułów niebezpiecznych z rynku i 3 powiadomienia informacyjne. W związku z powyższym podejmowano stosowne działania podczas planowych kontroli oraz przeprowadzono dodatkowo **100 kontroli** sanitarnych w związku z otrzymaniem w/w powiadomień. W wyniku przeprowadzonych kontroli sanitarnych nie stwierdzono na nadzorowanym terenie wprowadzania do obrotu produktów niebezpiecznych.

W 2015 r. nie prowadzono nadzoru nad kosmetykami celem wyeliminowania z rynku produktów stwarzających zagrożenie dla zdrowia lub życia konsumentów zgłaszanych w systemie RAPEX.

8. Wnioski i interwencje

W 2015 r. rozpatrzono **0** skarg na pracowników Sekcji HŻŻ i PU oraz na działalność Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Jaworznie **0** wniosków.

Przyjęto i rozpatrzono ogółem **35** interwencji od ludności, w tym również zgłoszenia anonimowe (19 zgłoszeń). Zasadność zarzutów potwierdzona została w **19** przypadkach.

Najczęściej interwencje dotyczyły:

- wprowadzania do obrotu środków spożywczych oraz stosowania do produkcji dań kulinarnych surowców, półproduktów po upływie terminów przydatności do spożycia oraz dat minimalnej

- trwałości, niewłaściwej jakości;
- przerwania ciągłości łańcucha chłodniczego środków spożywczych nietrwałych mikrobiologicznie, braku czystości i porządku w zakładzie;
- narażenia żywności luzem przeznaczonej do bezpośredniego spożycia na zanieczyszczenia krzyżowe, w tym nie zachowanie należytej segregacji;
- niewłaściwą jakość środków spożywczych;
- niewłaściwe zabezpieczenie przed szkodnikami;
- brak odzieży ochronnej u personelu.

W wyniku przeprowadzonych kontroli nałożono **18** mandatów karnych na kwotę **4150 zł**.

Sprawy były załatwiane bez zbędnej zwłoki, odpowiedzi udzielano w ustawowo przewidzianym terminie.

Podsumowanie

Oceniając stan sanitarny obiektów żywnościowo – żywieniowych należy stwierdzić, że ulega stopniowej poprawie. Jest to wynikiem:

- dalszej modernizacji części nadzorowanych zakładów i skutecznego wdrożenia systemów kontroli wewnętrznej, co potwierdza znaczny wzrost liczby zakładów posiadających wdrożone i utrzymywane procedury oparte na zasadach systemu HACCP,
- powstania nowych zakładów żywnościowo – żywieniowych spełniających obowiązujące przepisy, a w szczególności określone w „pakiecie higienicznym”, posiadających wdrożone systemy HACCP, ISO, itp.
- mniejsza liczba skarg (interwencji uzasadnionych) od ludności.

W wyniku przeprowadzonych kontroli sanitarnych zgodnie z obowiązującą procedurą urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, żaden obiekt nie został oceniony jako niezgodny z wymaganiami.

W porównaniu do poprzedniego roku - w 1 przypadku 1 zakład został unieruchomiony, a po doprowadzeniu do prawidłowego stanu sanitarno – higienicznego ponownie otwarty.

W 2015 r. odnotowano większą liczbę zatwierdzeń nowopowstałych obiektów, w związku z powstaniem Centrum Handlowego „Galena”.

W porównaniu do roku ubiegłego stwierdza się (opierając się na wynikach badań laboratoryjnych) polepszenie jakości zdrowotnej środków spożywczych. W 2015 r. na 355 wszystkich zbadanych próbek 2 próbki uległ zakwestionowaniu tj. 0,56 %, podczas gdy w roku 2014 na 332 próbek zakwestionowano 10 próbek tj. 3,01 %.

Celem dalszej poprawy zarówno stanu sanitarno – higienicznego nadzorowanych obiektów, jak i poprawy bezpieczeństwa żywności produkowanej i wprowadzanej do obrotu przyjęto do realizacji na następny okres następujące zamierzenia:

1. Nasilenie prowadzenia skutecznych działań kontrolnych nad zakładami, w których stwierdza się liczne nieprawidłowości sanitarno – higieniczne oraz kontynuowanie akcji tematycznych.
2. Wzmocnienie nadzoru w zakresie przestrzegania wymagań dotyczących znakowania środków spożywczych, prezentacji i reklamy żywności wzbogacanej, suplementów diety i środków specjalnego przeznaczenia żywieniowego.
3. Zintensyfikowanie współpracy z innymi służbami kontrolującymi.
4. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników poprzez udział w szkoleniach zewnętrznych, wewnętrznych nt. „Aktualne zagadnienia z zakresu bezpieczeństwa żywności”.
5. Doskonalenie działań w ramach systemu RASFF oraz współpraca w tym zakresie z innymi jednostkami.

IV. HIGIENA PRACY

Sekcja Higieny Pracy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Jaworznie prowadzi *nadzór nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy (bhp)*, celem wzmocnienia ochrony zdrowia pracowników przed negatywnym oddziaływaniem szkodliwych czynników występujących w miejscu pracy: hałasu pochodzącego od stosowanych maszyn i urządzeń, pyłów przemysłowych, drgań mechanicznych, promieniowania optycznego, substancji i mieszanin chemicznych stwarzających zagrożenie dla zdrowia, czynników o działaniu rakotwórczym, szkodliwych czynników biologicznych w szczególności o charakterze zakaźnym, mogących w konsekwencji doprowadzić do powstania *chorób zawodowych*.

Nadzoruje również *wprowadzanie do obrotu chemikaliów*, w tym m.in.: niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin; produktów biobójczych; detergentów oraz prekursorów narkotyków kategorii 2 i kategorii 3.

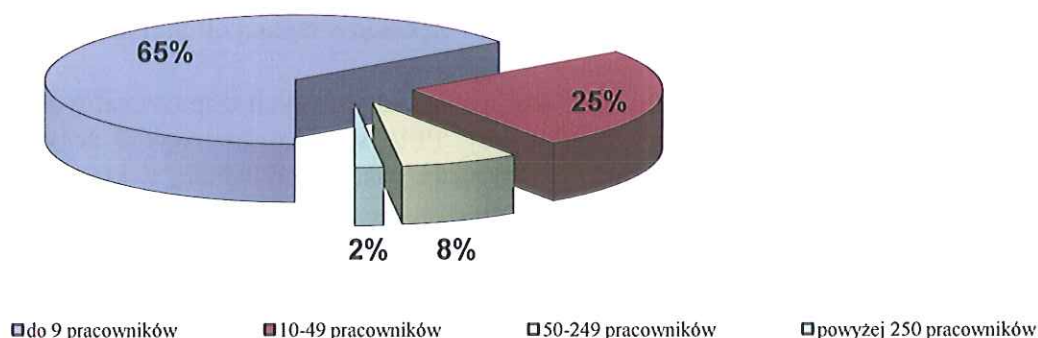
Ponadto, w ramach bieżącego nadzoru egzekwuje przestrzeganie przepisów dotyczących *zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych* tzw. „dopalaczy”, przepisów dotyczących *bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest* oraz przepisów ustawy *o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych* na stanowiskach pracy.

1. Narażenie zawodowe pracujących

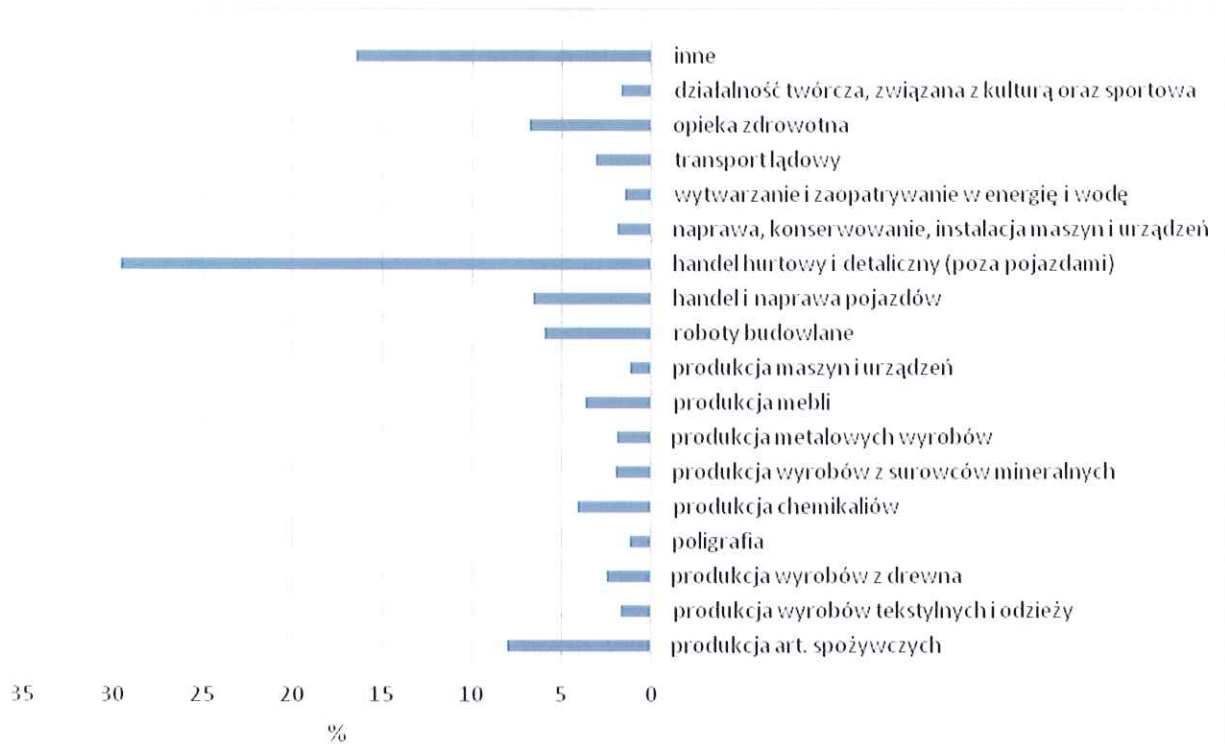
W roku 2015 Sekcja Higieny Pracy obejmowała nadzorem 483 zakłady pracy zatrudniające 15906 osób, co stanowi 5% wzrost liczby obiektów w porównaniu do roku poprzedniego. Większość zakładów objętych nadzorem stanowią zakłady zatrudniające do 50 pracowników - 437 zakładów, z czego 315 zakładów zatrudnia do 9 pracowników.

Ogólna liczba zatrudnionych objętych ewidencją uległa nieznacznemu zwiększeniu.

Strukturę zakładów pracy w ewidencji Sekcji Higieny Pracy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Jaworznie przedstawiono: na wykresie 1 - według liczby zatrudnionych pracowników, na wykresie 2 - według klasyfikacji działalności.

Wykres 1. Struktura zakładów pracy pod nadzorem PSSE w Jaworznie w 2015 r. według liczby zatrudnionych pracowników.

Wykres 2. Struktura zakładów pracy pod nadzorem PSSE w Jaworznie w 2015 r. według klasyfikacji działalności.

Na nadzorowanym terenie istnieje 11 zakładów, zatrudniających łącznie 834 osoby na stanowiskach, na których występują **przekroczenia najwyższych dopuszczalnych norm**:

- hałasu - w 10 zakładach,
- drgań mechanicznych - w 2 zakładach,
- pyłu przemysłowego - w 2 zakładach,
- substancji chemicznych - w 2 zakładach.

Zakłady te zajmują się głównie produkcją wyrobów metalowych, produkcją mebli, poligrafią, naprawą, konserwacją i instalowaniem maszyn i urządzeń oraz świadczą usługi z zakresu robót budowlanych. W roku 2015 skontrolowano 7 z 11 zakładów będących pod nadzorem.

W zakładach, w których stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłów i substancji chemicznych na stanowiskach pracy, PPIS w Jaworznie wydał decyzje nakazujące obniżenie ich stężeń do obowiązujących norm. Natomiast, w zakładach, w których ze względów technologicznych, nie ma możliwości wyeliminowania przekroczenia wartości normatywnych hałasu i drgań mechanicznych dokonano oceny stanowisk pracy uwzględniając nadzór nad stosowaniem przez pracowników wymaganych środków ochrony indywidualnej, realizacji wprowadzonych w życie programów działań organizacyjno-technicznych zmierzających do ograniczenia narażenia oraz wydzielenia stref zagrożenia.

W ewidencji PSSE w Jaworznie istnieją 93 zakłady pracy, w których 4298 pracowników jest narażonych na **szkodliwe czynniki biologiczne zaliczane do 2 i 3 grupy zagrożenia**, a więc m.in. na czynniki które mogą wywoływać u ludzi ciężkie choroby, są niebezpieczne dla pracowników, a rozprzestrzenianie ich w populacji ludzkiej jest bardzo prawdopodobne, jednakże istnieją w stosunku do nich skuteczne metody profilaktyki lub leczenia.

Należą do nich m.in. zaliczane do grupy 2 zagrożenia: bakterie *Borrelia burgdorferi* wywołujące Boreliozę, laseczki tężca, bakterie *Escherichia coli*, wirusy grypy oraz zaliczane

do 3 grupy zagrożenia: wirusy zapalenia wątroby typu B i C, prątki gruźlicy, ludzkie wirusy nabytego niedoboru odporności (HIV), czy wirus wścieklizny.

Wśród zakładów mieszczących się na terenie miasta Jaworzno, gdzie ryzyko narażenia pracownika na szkodliwe czynniki biologiczne jest duże zalicza się głównie podmioty produkujące żywność (gr. 2) oraz podmioty lecznicze (gr. 3).

W roku 2015 w ramach nadzoru nad przestrzeganiem przepisów prawnych mających na celu ochronę pracowników przed szkodliwymi czynnikami biologicznymi, w szczególności o charakterze zakaźnym, wybiórczo skontrolowano 35 % podmiotów, w których objęto nadzorem stanowiska pracy 2891 pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych. W 6 zakładach stwierdzono nieprawidłowości i nakazano ich usunięcie.

Na terenie miasta Jaworzna istnieje 15 zakładów pracy, w których występują **czynniki o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy.**

Narażenie występuje u pracowników:

- zatrudnionych w narażeniu na promieniowanie jonizujące typu X i typu γ oraz promieniowanie jonizujące naturalne;
- zatrudnionych w laboratoriach zakładowych w narażeniu na działanie m.in. związków chromu (VI), związków kobaltu stosowanych do prowadzonych analiz chemicznych;
- zatrudnionych w firmach budowlano-remontowych przy demontażu pokryć dachowych zawierających azbest;
- zatrudnionych przy pracach z wykorzystaniem paliw silnikowych zawierających benzen;
- wykonujących prace w narażeniu na olej opalowy ciężki.

W 2015 roku skontrolowano 5 zakładów. Nieprawidłowości nie stwierdzono.

Liczba obiektów, w których występuje narażenie na czynniki o działaniu rakotwórczym zmalała o 20% w porównaniu z 2014 rokiem.

Podczas wykonywania czynności kontrolnych nadzorowano również **przestrzeganie przepisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych** na stanowiskach pracy, w tym m.in. przestrzegania zakazu palenia przez pracowników w miejscach pracy oraz wymogu umieszczania stosownych znaków przez pracodawców. Kontrolowano pod względem bhp istniejące w zakładach pracy palarnie. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

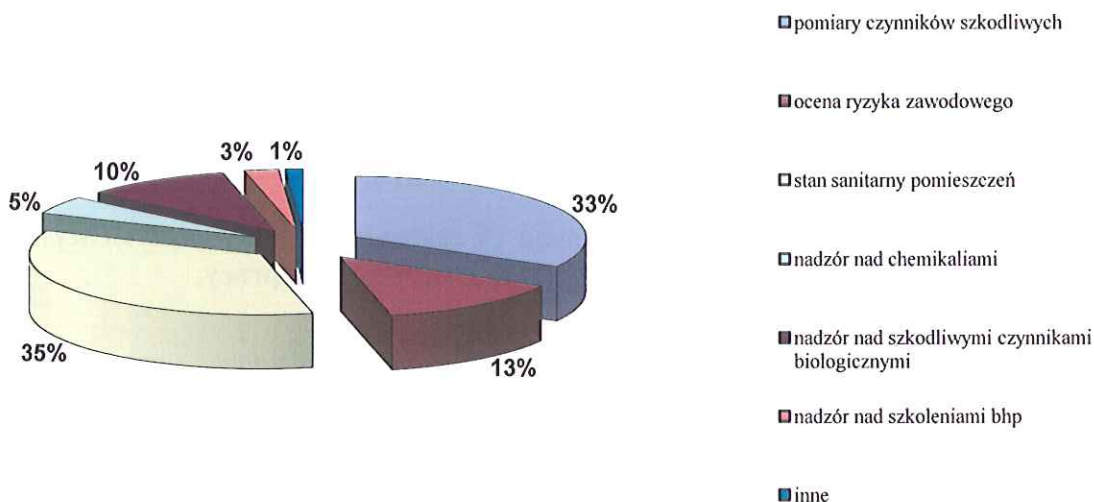
W 2015 roku, w zakresie bieżącego nadzoru sanitarnego, skontrolowano 103 obiekty, przeprowadzając 145 kontroli. W 1/3 skontrolowanych zakładów stwierdzono nieprawidłowości.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości wydał 31 decyzji administracyjnych, zawierające łącznie 166 nakazów, w tym m.in. nakazy dotyczące:

- przeprowadzenia badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy oraz obniżenia natężenia hałasu na stanowisku pracy (55 nakazów);
- przeprowadzenia oceny i udokumentowania ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy zgodnie z obowiązującymi przepisami (22 nakazy);
- zapewnienia, zgodnego z obowiązującymi przepisami, stanu sanitarnego pomieszczeń pracy i pomieszczeń higieniczno-sanitarnych dla pracowników (58 nakazów);
- nie zapewnienia pracownikom odzieży roboczej i ochronnej oraz instrukcji bhp (2 nakazy);
- niewłaściwego stosowania i wprowadzania do obrotu chemikaliów (8 nakazów);
- nie wypełniania obowiązków nałożonych na pracodawców zatrudniających pracowników w narażeniu na szkodliwe czynniki biologiczne (17 nakazów);
- konieczności przeprowadzania szkoleń w zakresie bhp (4 nakazy).

Nie stwierdzono nieprawidłowości wymagających unieruchomienia zakładu.

Stwierdzone nieprawidłowości w 2015 roku przedstawiono na wykresie 3.

Wykres 3. Rodzaj stwierdzonych nieprawidłowości podczas przeprowadzonych czynności kontrolnych w 2015 r.

2. Substancje i mieszaniny chemiczne

Pod nadzorem PPIS w Jaworzna znajduje się 378 obiektów zobowiązanych do przestrzegania przepisów w zakresie wprowadzania do obrotu i stosowania substancji chemicznych i ich mieszanin, w tym:

- 2 producentów substancji chemicznych wprowadzanych w postaci własnej do obrotu na rynek Unii Europejskiej;
- 5 importerów substancji sprowadzanych z krajów nie należących do Unii Europejskiej,
- 18 dalszych użytkowników będących formulatorami mieszanin chemicznych, którzy substancje chemiczne wchodzące w skład produkowanych i wprowadzanych do obrotu mieszanin zakupują na terenie Unii Europejskiej;
- 98 dystrybutorów substancji chemicznych i ich mieszanin, w tym m.in.: podmiot DONAUCHEM Polska Sp. z o.o. - zajmujący się dystrybucją i konfekcjonowaniem niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin, hurtownie budowlane, markety wielobranżowe oraz stacje paliw.

W 2015 roku o blisko 20 % wzrosła liczba podmiotów stosujących lub wprowadzających do obrotu chemikalia. W ramach nadzoru bieżącego w zakresie wprowadzania do obrotu i stosowania substancji chemicznych i ich mieszanin przeprowadzono 82 kontrole, z czego 34 kontrole w obiektach zajmujących się ich obrotem. Szczególnym nadzorem objęto podmioty zajmujące się wprowadzaniem do obrotu metanolu i mieszanin chemicznych zawierających metanol. Dokonano oceny oznakowania opakowań 54 mieszanin chemicznych.

PPIS w Jaworznie wydał 3 decyzje mające na celu usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości, z czego 1 decyzja nakazywała stronie zaprzestania wprowadzania do obrotu mieszanin zawierających w swoim składzie substancje niedozwolone przepisami rozporządzeń unijnych.

Pod stałym nadzorem sekcji higieny pracy znajdują się **podmioty gospodarcze wprowadzające do obrotu produkty biobójcze**. W 2015 roku przeprowadzono 45 kontroli w ramach nadzoru nad produktami biobójczymi, w tym 16 kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu oraz 29 kontroli w zakładach, w których produkty biobójcze są stosowane. Skontrolowano 17 produktów biobójczych pod względem ich składu, a co za tym idzie legalności pozostawiania w obrocie, klasyfikacji zagrożeń jakie wywierają na ludzi i środowisko oraz zgodności oznakowania opakowań z przepisami. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

Na terenie Jaworzna istnieje 8 zakładów zajmujących się **wprowadzaniem do obrotu prekursorów narkotyków kategorii 3** oraz 31 zakładów stosujących prekursor narkotyków w prowadzonej działalności gospodarczej. Zakłady te zaopatrują się i prowadzą sprzedaż prekursorów na terenie kraju. Podczas 11 przeprowadzonych kontroli w 2015 roku nie stwierdzono uchybień w przedmiotowym zakresie.

Pod stałym nadzorem sekcji higieny pracy znajdują się **podmioty gospodarcze wprowadzające do obrotu detergenty**. W ramach nadzoru nad detergentami w 2015 roku przeprowadzono 12 kontroli, podczas których dokonano oceny oznakowania 27 produktów.

3. Środki zastępcze, tzw. „dopalacze”

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie w 2015 roku realizując zadania w zakresie zmniejszenia zagrożeń zdrowia publicznego, w ramach bieżącego nadzoru egzekwował również przestrzeganie przepisów dotyczących *zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych tzw. „dopalaczy”*.

Na obszarze miasta Jaworzna działały 2 podmioty gospodarcze wprowadzające do obrotu środki zastępcze. Pracownicy PPIS w Jaworznie, przy współudziale Funkcjonariuszy Komendy Miejskiej Policji w Jaworznie, w ramach czynności kontrolnych zabezpieczyli opakowania z produktami zawierającymi w swoim składzie substancje będące środkami zastępczymi.

PPIS w Jaworznie wydał decyzje: nakazujące wstrzymanie wprowadzania do obrotu w/w produktów oraz po przeprowadzeniu badań – wycofania ich z obrotu. W konsekwencji PPIS w Jaworznie obciążył strony kosztami badań w/w produktów oraz nałożył karę pieniężną w wysokości 20.000 zł. Codzienny monitoring obiektu, w którym były wprowadzane do obrotu produkty zawierające środki zastępcze oraz wydane decyzje PPIS w Jaworznie doprowadziły do tego, że oba podmioty zaprzestały działalności w Jaworznie, a obiekt, w którym prowadziły sprzedaż produktów zawierających środki zastępcze, został zamknięty.

Ponadto, przedstawiciele PPIS w Jaworznie prowadzili szereg działań informacyjno – edukacyjnych wśród dorosłych i młodzieży szkolnej, na temat wpływu środków zastępczych na ich zdrowie, rozdawali ulotki, wyświetlali filmy, organizowali debaty.

Powyższe działania doprowadziły do obniżenia ilości zatruć nieznanymi substancjami. Od stycznia 2015 r. do października 2015 r. tj. do czasu zamknięcia obiektu w Jaworznie, w którym były wprowadzane do obrotu środki zastępcze, odnotowano 42 przypadki zatruć nieznanymi substancjami, po likwidacji obiektu tylko 3.

4. Choroby zawodowe

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie realizował również zadania w dziedzinie zapobiegania i zwalczania chorób, w tym m.in. chorób zawodowych. Oprócz prowadzonej profilaktyki, w postaci nadzorowania stanowisk pracy i kontroli pracodawców zobowiązanych wyposażyć pracowników nieodpłatnie w odzież i obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej zabezpieczające przed działaniem niebezpiecznych i szkodliwych dla zdrowia czynników występujących w środowisku pracy, prowadził postępowania w sprawie podejrzenia choroby zawodowej u pracowników lub byłych pracowników.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, **za chorobę zawodową uważa się chorobę, wymienioną w wykazie chorób zawodowych, jeżeli w wyniku oceny warunków pracy można stwierdzić bezspornie lub z wysokim prawdopodobieństwem, że została ona spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy albo w związku ze sposobem wykonywania pracy.**

PPIS w Jaworznie, jest właściwym miejscowo do prowadzenia postępowań w sprawie podejrzenia choroby zawodowej u pracowników lub byłych pracowników, według miejsca w którym praca jest lub była wykonywana.

Urzędowy wykaz chorób zawodowych obejmuje 26 pozycji. W 2015 roku w Jaworznie przeprowadzono 17 postępowań w sprawie podejrzenia chorób zawodowych z pozycji numer:

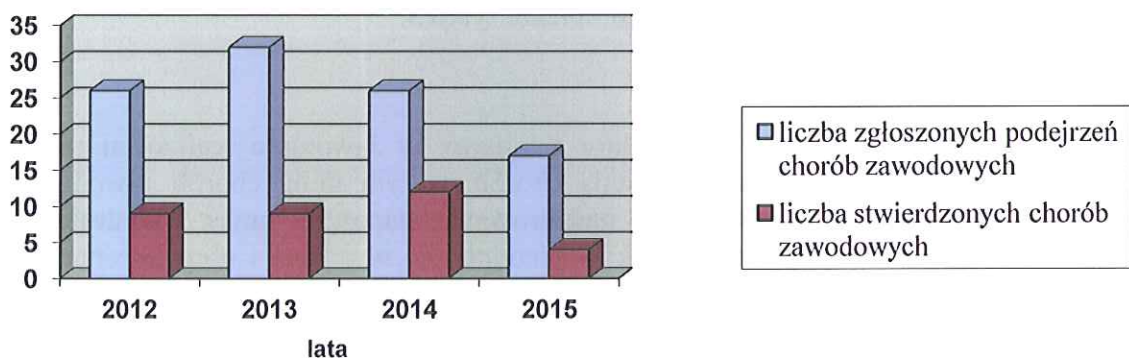
3. pylice płuc, w tym: azbestowe, górników kopalń węgla;
4. choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestu;
6. astma oskrzelowa;
17. nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi;
18. choroby skóry;
21. obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowany hałasem, wyrażony podwyższeniem progu słuchu o wielkości co najmniej 45 dB w uchu lepiej słyszącym, obliczony jako średnia arytmetyczna dla częstotliwości audiometrycznych 1, 2 i 3 kHz;
26. choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa -borelioza.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie wydał 13 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej oraz 4 decyzje stwierdzające chorobę zawodową:
- u pracownika zatrudnionego w kopalni - pylicę płuc górników kopalń węgla;
- u pracownika zajmującego się gospodarką leśną - boreliozę;
- u pracownika narażonego na azbest - rozległe zgrubienia opłucnej wywołane pyłem azbestu;
- u pracownika wykonujące pracę ślusarza - ubytek słuchu spowodowany hałasem.

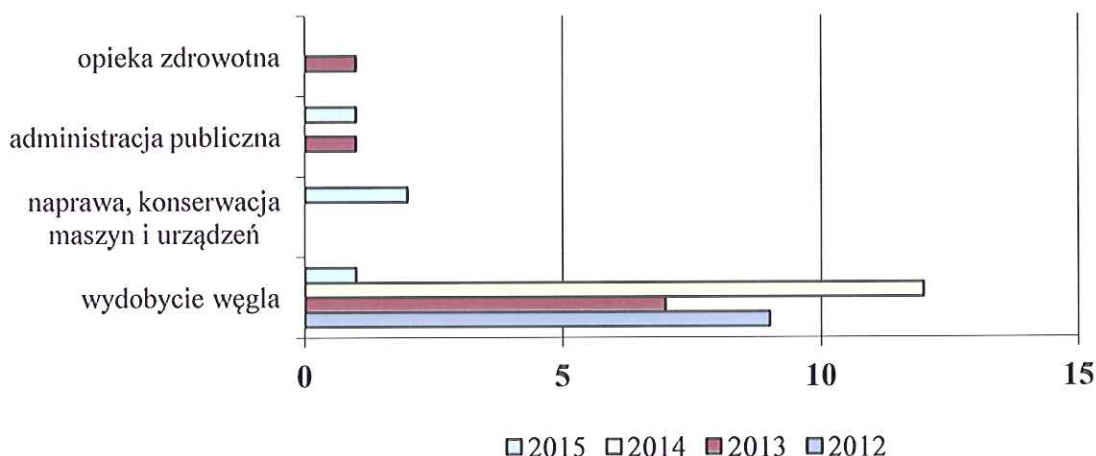
Najwięcej zachorowań dotyczyło pracowników w wieku powyżej 60 roku życia.

U osób ubiegających się o rozpoznanie choroby zawodowej, którym wydano decyzje o braku podstaw do jej stwierdzenia, nie wykryto schorzenia ujętego w wykazie chorób zawodowych bądź nie stwierdzono narażenia na dany czynnik chorobotwórczy w środowisku pracy.

Analizę, na przestrzeni ostatnich lat, ilości stwierdzanych przypadków chorób zawodowych przez PPIS w Jaworznie do ilości składanych zgłoszeń o podejrzeniu choroby zawodowej przedstawia wykres nr 4. Natomiast wykres nr 5 przedstawia analizę ilość stwierdzonych chorób zawodowych w zależności od profilu działalności przedsiębiorstwa, w którym zatrudniony był pracownik.

Wykres 4. Analiza ilości stwierdzonych przypadków chorób zawodowych do ilości złożonych zgłoszeń w latach 2012 - 2015.

Wykres 5. Analiza ilości stwierdzonych przypadków chorób zawodowych w zależności od profilu działalności zakładu.

5. Podsumowanie:

W 2015 roku **nieznacznie wzrosła liczba zakładów pracy** określanych mianem mikro przedsiębiorstw objętych nadzorem Sekcji Higieny Pracy PSSE w Jaworznie.

Analizując dane z prowadzonych czynności kontrolnych, w szczególności w zakresie ochrony pracowników przed szkodliwymi i uciążliwymi czynnikami środowiska pracy stwierdzono, że:

- połowa zakładów, w których stwierdzono nieprzestrzeganie obowiązujących przepisów prawa, to zakłady po raz pierwszy skontrolowane w 2015 roku;
- zmniejszeniu uległa liczba podmiotów i liczba pracowników zatrudnionych w narażeniu na czynniki o działaniu rakotwórczym, świadczących usługi związane z usuwaniem azbestu;
- wzrosła liczba zakładów pracy, w których wystąpiły przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń szkodliwych dla zdrowia pyłów i substancji chemicznych na stanowisku pracy, na co bezpośrednio mogła wpłynąć zmiana przepisów dotyczących wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń substancji chemicznych powstających w procesie spawania;
- znacząco, bo o 20% wzrosła liczba podmiotów wprowadzających do obrotu i stosujących substancje i mieszaniny chemiczne niebezpieczne;
- w porównaniu do roku ubiegłego o 2/3 zmalała liczba stwierdzonych chorób zawodowych.

Ponadto, wycofanie z obrotu produktów chemicznych niebezpiecznych, zawierających substancje szkodliwe dla zdrowia w powszechnym użytkowaniu, bezpośrednio wpływa na ochronę zdrowia dalszych użytkowników - konsumentów.

W 2015 roku, pracownicy Sekcji Higieny Pracy PSSE w Jaworznie, szczególną uwagę skupili na **egzekwowaniu przestrzegania przepisów dotyczących zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych tzw. „dopalaczy”**. Prowadzone działania kontrolne, monitoring obiektu prowadzony przez 102 dni robocze w roku oraz wydane przez PPIS w Jaworznie decyzje doprowadziły do tego, że podmioty wprowadzające na terenie Jaworzna produkty zawierające środki zastępcze zaprzestały działalności, a obiekt w którym prowadziły sprzedaż - został zamknięty. Ponadto, prowadzone równocześnie działania informacyjno – edukacyjne wśród dorosłych i młodzieży szkolnej, doprowadziły do obniżenia ilości zatruc nieznanych substancjami. Po zamknięciu sklepu, w którym wprowadzane były do obrotu tzw. „dopalacze”, w Jaworznie liczba zatruc z 42 przypadków zmalała do 3.

V. STAN SANITARNY SZKÓŁ I INNYCH PLACÓWEK OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZYCH

W 2015 roku objętych nadzorem było 81 obiektów dla dzieci i młodzieży, w tym 66 placówek stałych:

- 2 żłobki
- 4 kluby malucha
- 27 przedszkoli
- 12 szkół podstawowych funkcjonujących samodzielnie
- 6 gimnazjów funkcjonujących samodzielnie
- 5 zespołów szkół w skład których wchodzi: przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazja
- 8 placówek z pobytem dziennym (świetlice środowiskowe, ognisko wychowawcze, Ośrodek Rehabilitacyjno – Wychowawczy dla Dzieci Niepełnosprawnych)
- 2 placówki rekreacyjne – sale zabaw
- oraz 15 obiektów wypoczynku zimowego i letniego

W nadzorowanych obiektach realizowano zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie przestrzegania przepisów określających wymagania dotyczące higieny i stanu technicznego pomieszczeń oraz sprzętu używanego w przedszkolach, szkołach, placówkach pobytu dziennego, placówkach wypoczynku zimowego i letniego.

Przedmiotem czynności kontrolnych prowadzonych w zakładach nauczania i wychowania było:

- egzekwowanie bieżącej czystości i warunków do utrzymania higieny,
- nadzorowanie stanu technicznego pomieszczeń i otoczenia,
- sprawdzanie przestrzegania przepisów dotyczących substancji i preparatów chemicznych,
- sprawdzanie przestrzegania przepisów dotyczących zakazu palenia tytoniu,
- ocena dostosowania mebli do wzrostu dzieci oraz higieniczna ocena rozkładu zajęć w wybranych obiektach.

Ogółem w 2015 roku przeprowadzono 110 kontroli.

Wydano 25 decyzji merytorycznych w tym :

- 11 decyzji represyjnych
- 13 decyzji prolongujących termin realizacji zarządzeń
- 1 decyzja umarzająca.

Zarządzenia decyzji wydanych w 2015 roku najczęściej dotyczyły:

- poprawy stanu technicznego budynków - odnowienia zniszczonych ścian i sufitów w salach zajęć, korytarzach, kłatkach schodowych, węzłach sanitarnych, doprowadzenia nawierzchni boiska do należytego stanu technicznego, doprowadzenia powierzchni podłóg oraz stolarki okiennej i drzwiowej do należytego stanu sanitarno-higienicznego, naprawy urządzeń na placu zabaw, odpowiedniego zabezpieczenia kaloryferów, zapewnienia odpowiedniego miejsca na kontener sanitarny.

W całości zrealizowane zostały zarządzenia 7 decyzji wydanych w 2015 r. i w poprzednich latach, częściowo zrealizowane były zarządzenia 1 decyzji wydanej w 2015 r. oraz 4 decyzji wydanych w poprzednich latach, w pozostałych przypadkach termin realizacji upływa w latach 2016 - 2017.

1. Żłobki / kluby malucha

Ogółem przeprowadzono 3 kontrole.

Stan sanitarno-higieniczny dobry.

Dzieci z Klubu Dziecięcego „Mali Artyści” w Jaworznie, ul. Katowicka 31D mogą korzystać z placu zabaw, piaskownicy oraz sali zajęć korekcyjnych wspólnie z dziećmi z Niepublicznego Przedszkola „Mali Artyści”, mieszczącego się pod tym samym adresem.

Natomiast Żłobek „Zielone Wzgórze” w Jaworznie, ul. Insurekcji Kościuszkowskiej posiada niewielki własny teren wokół placówki dający możliwość werandowania i zabawy na świeżym powietrzu.

Klub Dziecięcy „Malutkie Misie” Jaworzno, ul. Bursztynowa 3 nie dysponuje własnym terenem wokół placówki. Dzieci korzystają z pobliskiego miejskiego placu zabaw.

We wszystkich placówkach zapewniono dla dzieci odpowiednie miejsce do spożywania posiłków oraz wszystkie placówki korzystają z posiłków dowożonych przez firmy cateringowe.

2. Przedszkola

Ogółem w przedszkolach przeprowadzono 41 kontroli.

Bieżący stan sanitarny ocenia się pozytywnie. We wszystkich przedszkolach zapewnione są odpowiednie warunki do wypoczynku, mycia rąk, przechowywania pościeli, zapewniona jest odpowiednia temperatura pomieszczeń. Zastrzeżenia dotyczyły stanu technicznego.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami w 2015 roku wydano:

3 decyzje zarządzające usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości oraz 6 decyzji zmieniających termin realizacji decyzji wydanych w poprzednich latach.

Poprawy stanu technicznego w dalszym ciągu wymaga 7 przedszkoli : tj.

Przedszkole Miejskie Nr 1, 4, 7, 9, 18, 25, 26.

Pozostały do wykonania zarządzenia dotyczące:

- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-higienicznego podłóg w pomieszczeniach przedszkolnych w 6 przedszkolach (Nr 1, 2, 14, 15, 24, 25);
- doprowadzenia do należytego stanu technicznego stolarki okiennej w 4 przedszkolach (Nr 1, 7, 9, 25);
- doprowadzenia do należytego stanu technicznego stolarki drzwiowej w 2 przedszkolu (Nr 2, 14);
- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-higienicznego ścian w 5 przedszkolach (Nr 2, 4, 15, 25, 26);
- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno - higienicznego fundamentów oraz ścian zewnętrznych w 1 przedszkolu (Nr 24);
- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno - higienicznego węzłów sanitarnych w 3 przedszkolach (Nr 2, 18, 25).

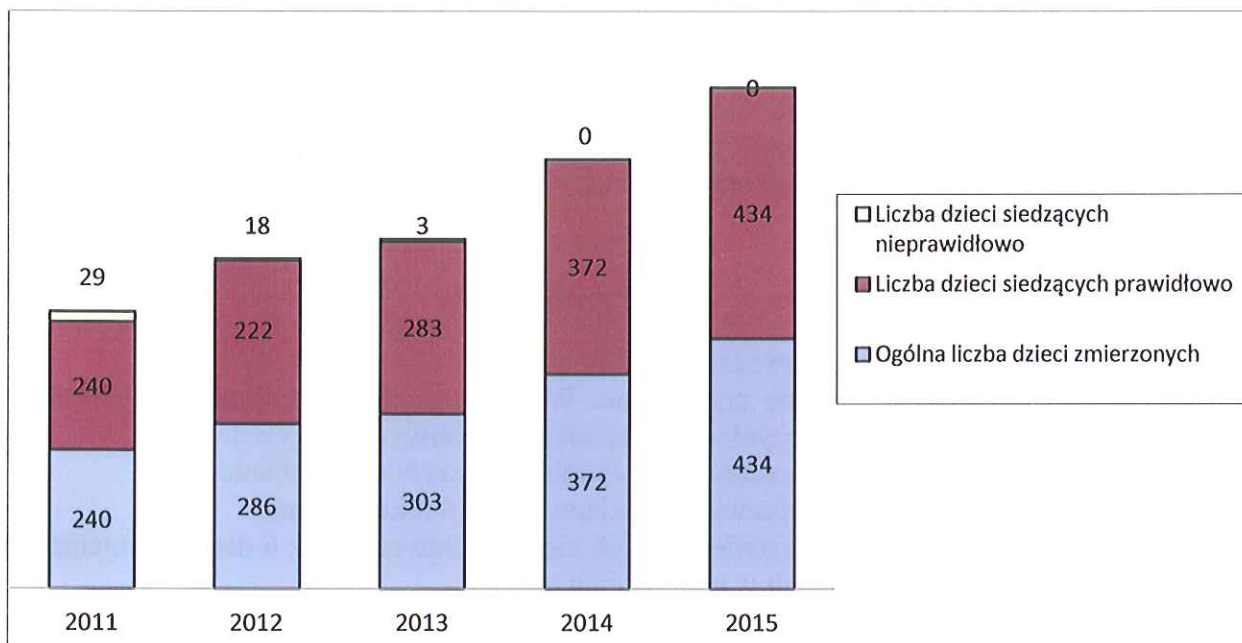
W wyniku prowadzonej działalności uzyskano poprawę stanu sanitarno - higienicznego w 3 przedszkolach, w których przeprowadzono kapitalne remonty węzłów sanitarnych oraz remonty podłóg, wymieniono na nową stolarkę okienną, dokonano częściowego remontu zewnętrznych ścian budynku, w szczególności:

- w Przedszkolu Miejskim Nr 7 w Jaworznie, ul. Puszkina 5 przeprowadzono modernizację węzłów sanitarnych oraz remont posadzki w kilku pomieszczeniach,
- w Przedszkolu Miejskim Nr 17 w Jaworznie, ul. Kościuszki 6 przeprowadzono modernizację węzłów sanitarnych oraz ścian zewnętrznych tarasu;
- w Przedszkolu Miejskim Nr 27 w Jaworznie, ul. Piłsudskiego 78 przeprowadzono remont posadzki i wymianę stolarki okiennej w jednej sali zajęć.

Ergonomia mebli w przedszkolach

W 2015 r. przeprowadzona została ocena dostosowania mebli do wzrostu dzieci w 7 przedszkolach: Przedszkole Miejskie Nr 7, 10, 12, 15, 18, 19 oraz Niepubliczne Przedszkole „Pod Arkadami”. Przebadano 434 dzieci – wszystkie badane dzieci siedziały w meblach dostosowanych do wzrostu.

Ogólna liczba dzieci siedzących **prawidłowo** – 434, co stanowiło **100 % ogólnej liczby badanych dzieci**.

Wykres 1. Wyniki badań dostosowania mebli do wzrostu dzieci w przedszkolach

3. Szkoły

Ogółem w szkołach w 2015 r. przeprowadzono 80 kontroli. Bieżący stan sanitarny ocenia się pozytywnie.

Zastrzeżenia dotyczą w większości stanu technicznego oraz w jednym przypadku stanu sanitarno-higienicznego szkoły.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano 7 decyzji administracyjnych oraz 6 decyzji prolongujących termin realizacji zarządzeń decyzji.

Poprawy stanu technicznego wymaga – 13 szkół tj.:

- Szkoła Podstawowa Nr 5, 14, 15, 16, 18, 19,
- Gimnazjum Nr 2, 3, 5;
- Zespół Szkół Nr 1;
- Zespół Szkół Nr 4;
- Zespół Szkolno-Przedszkolny Nr 1 - Szkoła Podstawowa Nr 1,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny Nr 2 – Gimnazjum Nr 6.

Pozostały do wykonania zarządzenia dotyczące:

- odnowienia zniszczonych, zabrudzonych ścian i sufitów poszczególnych pomieszczeń, węzłów sanitarnych w 4 szkołach;
- zapewnienia odpowiednich standardów dostępności do urządzeń sanitarnych;
- doprowadzenia do należytego stanu technicznego ogrodzenia terenu szkolnego w 1 placówce; doprowadzenia do należytego stanu technicznego powierzchni posadzek, podłóg w 3 szkołach;
- częściowej wymiany stolarki okiennej i/lub drzwiowej w 2 szkołach;

W wyniku prowadzonej działalności poprawę stanu sanitarno – technicznego uzyskano w 12 szkołach, w których odnowiono ściany i sufity pomieszczeń, dokonano wymiany okien, drzwi, przeprowadzono remont w sali gimnastycznej, doprowadzono do należytego stanu sanitarno-higienicznego powierzchnię podłóg i posadzek, wyremontowano i uzupełniono ogrodzenia, zapewniono ciepłą i zimną wodę w sanitariatach, a w szczególności:

- w Szkole Podstawowej Nr 6, 14, 15, Gimnazjum Nr 1, 2, 5, Zespole Szkół Nr 4, Zespole Szkolno-Przedszkolnym Nr 1 - Szkole Podstawowej Nr 1 odnowiono zniszczone ściany w części pomieszczeń budynku;
- w Szkole Podstawowej Nr 7 przeprowadzono remont sali gimnastycznej;
- w Szkole Podstawowej Nr 5 poprawiono stan sanitarno - higieniczny posadzek w części pomieszczeń;
- w Zespole Szkolno-Przedszkolnym Nr 2 dokonano częściowej wymiany stolarki okiennej;
- w Gimnazjum Nr 1, 5 dokonano częściowej wymiany stolarki drzwiowej;
- w Szkole Podstawowej Nr 16 przeprowadzono remont kapitalny węzłów sanitarnych;
- w Szkole Podstawowej Nr 18 uzupełniono ogrodzenie terenu szkoły,
- w Szkole Podstawowej Nr 14 zapewniono ciepłą i zimną wodę w sanitariatach.

Urządzenia sanitarne w szkołach

Niespełnienie standardów dostępności do urządzeń sanitarnych z powodu nadmiernej liczby uczniów przypadających na 1 oczko ustępowe i/ lub umywalkę stwierdzono w Szkole Podstawowej Nr 19, co stanowi (4,5 %) ogólnej liczby nadzorowanych szkół.

Żywnienie i dożywianie dzieci i młodzieży w szkołach

Żywnienie prowadzone jest przez 20 stołówek szkolnych. Na ogólną liczbę **3328** wydawanych codziennie obiadów finansowych przez MOPS i Kościół składały się **447** obiady, co stanowi **13 %** ogólnej liczby wydawanych obiadów w szkołach.

Codziennie wydawanych przez stołówki II śniadań było – 867, w tym finansowanych śniadań – 12, co stanowi 1 % ogólnej liczby wydawanych II śniadań dla uczniów.

Ponadto uczniowie mają możliwość zakupu kanapek, sałatek, owoców w punktach handlowych mieszczących się w szkołach.

W porównaniu do 2014 roku liczba szkół prowadzących żywnienie w formie obiadów nie zmieniła się.

Akcje „Szlanka mleka” i „Owoce, warzywa w szkole”

Akcja „Szlanka mleka” prowadzona była w 13 szkołach, co stanowi 56% ogólnej liczby nadzorowanych szkół.

Ogółem z akcji „Szlanka mleka” skorzystało 4629 uczniów.

W 2 szkołach dodatkowo wydawana jest herbata - ogółem 160 herbat dziennie.

Akcja „Owoce i warzywa w szkole” prowadzona była w 13 szkołach podstawowych, co stanowiło 81% ogólnej liczby szkół podstawowych funkcjonujących samodzielnie i w zespołach szkół.

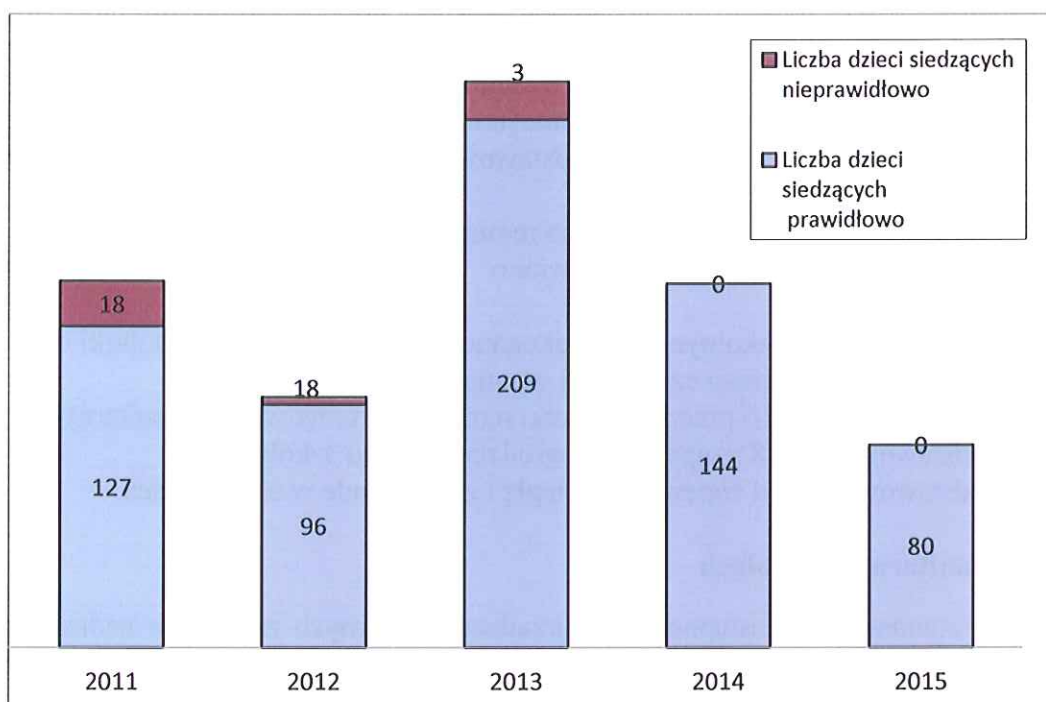
Ogółem z akcji „Owoce i warzywa w szkole” skorzystało 2226 uczniów klas I - III szkół podstawowych.

Ergonomia mebli w szkołach.

W 2015 r. przeprowadzona została ocena dostosowania mebli do wzrostu dzieci w 2 szkołach podstawowych - Nr 9 i 15. Przebadano **80** dzieci – wszystkie badane dzieci siedziały w meblach dostosowanych do wzrostu.

Ogólna liczba dzieci siedzących **prawidłowo** – **80**, co stanowiło **100 %** ogólnej liczby badanych dzieci.

W 2015r. w badanych przedszkolach i szkołach dzieci siedziały w meblach dostosowanych do ich wzrostu. W porównaniu do 2014 r. sytuacja w /w zakresie nie uległa zmianie.

Wykres 2. Wyniki badań dostosowania mebli szkolnych w klasach I-III do wzrostu dzieci

Higieniczna ocena rozkładu zajęć

Ocenę rozkładów zajęć przeprowadzono w:

-11 szkołach podstawowych (w tym w 4 szkołach podstawowych należących do zespołów szkół):

- Szkoła Podstawowa Nr 3, 6, 9, 14, 15, 18, 22,
- Szkoła Podstawowa w Zespole Szkół Nr 1, 3, 4 oraz Zespole Szkolno-Przedszkolnym Nr 1, co stanowiło 80 % ogólnej liczby szkół gimnazjalnych funkcjonujących samodzielnie i w zespołach szkół,

- 8 gimnazjach (w tym w 3 należących do zespołów szkół):

- Gimnazjum Nr 1, 2, 5, 8, 11 oraz Gimnazjum w Zespole Szkół Nr 1, 3, 4, co stanowiło 80% ogólnej liczby szkół gimnazjalnych funkcjonujących samodzielnie i w zespołach szkół.

W 2015r. oceniane rozkłady były prawidłowe.

W porównaniu do 2014 r. sytuacja w /w zakresie nie uległa zmianie.

Higieniczna ocena rozkładów zajęć za 2015 rok – opracowanie tabelaryczne

Nazwa zakładu	liczba szkół skontrolowanych	liczba szkół badanych	skontrolowanych oddziałów	stwierdzono nieprawidłowych
Szkoły Podstawowe (samodzielne i w zespołach)	16	11	153	0
Gimnazja (samodzielne i w zespołach)	10	8	65	0
Razem:	26	19	118	0

Oświetlenie

W 2015 roku przeprowadzone zostały pomiary natężenia oświetlenia sztucznego przez pracowników Oddziału Laboratoryjnego WSSE Katowice w:

- Szkole Podstawowej Nr 15 w Jaworznie, ul. Leśna 49,
- Szkole Podstawowej Nr 18 w Jaworznie, ul. Ks. A. Mroczka 53 c.

Pomiary oświetlenia wykonywano w pomieszczeniach typu: sale lekcyjne, sale gimnastyczne, biblioteki, świetlice, pokoje nauczycielskie. W części badanych pomieszczeń pomiary natężenia oświetlenia nie były zgodne z obowiązującą normą.

Do Miejskiego Zespołu Obsługi Placówek Oświatowo-Wychowawczych w kwietniu 2015r. przesłano informację podsumowującą przeprowadzone badania.

Nadzór nad substancjami i preparatami chemicznymi w szkołach.

W szkołach prowadzony był także nadzór nad przestrzeganiem przepisów wykonawczych do ustawy o substancjach i preparatach chemicznych. Gimnazja które posiadały na stanie substancje i mieszaniny chemiczne posiadają aktualny spis tych substancji oraz ich karty charakterystyk. Jedno gimnazjum nie posiadało substancji chemicznych na stanie.

Nadzór nad gabinetami profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej w szkołach.

Wszystkie gabinety wyposażone są w punkt poboru wody ciepłej i zimnej, mają zapewnione odpowiednie warunki do mycia rąk. W szkolnych gabinetach nie wykonuje się szczepień ochronnych, badań lekarskich - są one przeprowadzane w rejonowych przychodniach lekarskich.

4. Placówki z pobytem dziennym i rekreacyjne

Ogółem w/w placówkach przeprowadzono 9 kontroli.

W 1 obiekcie stwierdzono nieprawidłowości sanitarno-techniczne, została wydana decyzja nakazująca usunięcie nieprawidłowości. Aktualnie obiekt ten nie jest użytkowany. Zajęcia przeniesiono do innej placówki.

W pozostałych placówkach bieżący stan sanitarno-higieniczny ocenia się pozytywnie, nieprawidłowości nie stwierdzono.

5. Placówki wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży

W okresie ferii zimowych i letnich zorganizowano wypoczynek dla dzieci i młodzieży w formie półkolonii. Z wypoczynku zorganizowanego w miejscu zamieszkania skorzystało 419 dzieci. W 9 placówkach prowadzone było dożywianie. Ogółem w/w placówkach przeprowadzono 13 kontroli.

We wszystkich placówkach zorganizowanego wypoczynku dla dzieci zapewnione były odpowiednie warunki sanitarno-higieniczne.

Dzieci z placówek, w których nie zapewniono opieki medycznej mogły korzystać z opieki medycznej w przychodniach rejonowych.

Ponadto w świetlicach środowiskowych w okresie wakacji były organizowane zajęcia dla dzieci: zabawy, gry, konkursy, wycieczki, nauka jazdy konnej, wyjazdy do kina, na basen.

6. Podsumowanie i wnioski

Stan sanitarny placówek nauczania i wychowania ocenia się pozytywnie. Stan techniczny placówek ulega systematycznej poprawie. Współpraca z samorządem terytorialnym układa się dobrze.

W 2015 r. w całości zrealizowanych było ogółem 7 decyzji wydanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Jaworznie w tym:

- 1 decyzję z 2015 r.
- 2 decyzji z 2013 r.
- 1 decyzje z 2012 r.
- 3 decyzje z 2011 r.

Natomiast częściowo zrealizowane zostały zarządzenia 5 decyzji w tym:

- 1 decyzji z 2015 r.
- 2 decyzji z 2014 r.
- 2 decyzji z 2013 r.

Celem dalszej poprawy warunków sanitarnych w placówkach oświatowo-wychowawczych należy:

1. Systematycznie prowadzić bieżące i kapitalne remonty w obiektach.
2. Uwzględnić w planach wieloletnich dalszą poprawę warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.
3. Doposażyć szkoły i przedszkola w meble edukacyjne z certyfikatem dostosowane do wzrostu dzieci.

VI. ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

Zakres działania pionu Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego obejmuje zadania wynikające z Ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Należą do nich:

1. Projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z prognozą oraz studium.

W 2015 r. wykonano 8 uzgodnień miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta – zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Szczakowa Dobra”, „Byczyna”, „Długoszyn”, „Pechnik Słoneczna”, „Tuwima Wschód”, „Armii Krajowej”, „Jaworzno – Podłęże” oraz dla miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Infrastruktury przemysłowej i transportowej dla nowego bloku 910 MWe”.

Uzgodniono także 5 projektów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego: „Jan Kanty – zachód”, „Ławczana”, „Dąb” oraz „Szczakowa Dobra” który opiniowany był dwukrotnie, w tym pierwszy raz negatywnie.

- Przedłożony projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Szczakowa Dobra” został zaopiniowany negatywnie ze względu na brak załączonej dokumentacji hydrogeologicznej. Po uzupełnieniu brakujących dokumentów i ponownym wniosku o uzgodnienie, projekt planu „Szczakowa Dobra” został zaopiniowany pozytywnie. Obszar objęty planem obejmował fragment jednostki strukturalnej Szczakowa – Pieczyska o powierzchni 423 ha, podstawowe zmiany wprowadzane przez plan to m. in. wyznaczenie terenów nowoprojektowanej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej o łącznej powierzchni ok. 49 ha oraz wyznaczenie terenu dla rozbudowy cmentarza o powierzchni ok. 9,5 ha.

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Jan Kanty – zachód” obejmował północny fragment terenu zlikwidowanej kopalni Jan Kanty o powierzchni ok. 17 ha i wprowadzał zmiany w przeznaczeniu terenów, m. in. wprowadzono nowe tereny zabudowy usługowo – mieszkaniowej wielorodzinnej w zespołach, nowe tereny usług.

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Ławczana” obejmował fragment terenu Osiedla Podłęże o powierzchni ok. 6,4 ha i wprowadzał zmiany w przeznaczeniu terenu które umożliwi rozwój zabudowy usługowej oraz zagospodarowanie terenu po byłej infrastrukturze kolejowej w kierunku usługowym oraz zieleni urządzonej.

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Dąb” miał za zadanie m. in. zapewnić warunki przestrzenne dla rozwoju terenów inwestycyjnych, usługowych i produkcyjnych na południe od węzła autostrady, wyznaczyć przebieg drogi wlotowej do miasta od strony Oświęcimia i Chełmka w ramach odcinka Drogi Współpracy Regionalnej przebiegającej przez węzeł autostrady oraz wprowadzić ograniczenia wynikające z potrzeb ochrony środowiska. Wg informacji uzyskanych w Urzędzie Miejskim terenie Miasta Jaworzna objęty jest aktualnym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego 63 % powierzchni terenu.

W przypadku terenu, na którym nie ma aktualnego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Urząd Miejski w Jaworznie występuje do PPIS o uzgodnienie warunków zabudowy i zagospodarowania terenu lub uzgodnienie lokalizacji inwestycji celu publicznego. W 2015 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny wydał 19 uzgodnień dla warunków zabudowy w formie pisma. Uzgodnienia w głównej mierze dotyczyły inwestycji prywatnych takich jak: budowa, rozbudowa, przebudowa budynków mieszkalnych jednorodzinnych, zmiana sposobu użytkowania budynku gospodarczego, budowa przydomowej oczyszczalni ścieków, budowa garażu, budowa tarasu. Dla inwestycji związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej uzgodnienia dotyczyły: zmiany sposobu użytkowania budynku mieszkalnego na warsztat samochodowy – mechanikę, rozbudowy magazynu i budowy hali produkcyjnej z kotłownią, budowy trzech wiat magazynowych wraz z infrastrukturą techniczną. Dla inwestycji p.n. „Zmiana sposobu użytkowania budynku mieszkalnego na warsztat samochodowy – mechanika” wydane zostało uzgodnienie z zastrzeżeniem (należy zaprojektować wjazd do

warsztatu 2-stanowiskowego od strony drogi głównej, a miejsca parkingowe usytuować tak aby zachowana została wymagana przepisami odległość od granicy działki sąsiedniej).

W skali całego miasta planowana jest funkcja - tereny zabudowy mieszkaniowej nisko-intensywnej, obejmującej łącznie 260 ha i występującej niemal w każdej jednostce strukturalnej. Znaczną też część stanowią tereny planowanej zabudowy nisko-intensywnej mieszkaniowo - usługowej (100 ha), które występują głównie w jednostkach – Śródmieście oraz Byczyna.

Wg informacji uzyskanych w Urzędzie Miejskim w Jaworznie miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego jest objętych 63 % powierzchni terenu objętego nadzorem PPIS w Jaworznie.

2. Zagadnienie polegające na uzgodnieniu przedsięwzięć na etapie decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych

Pierwszym etapem na drodze postępowania w sprawie decyzji środowiskowej było zajęcie stanowiska w formie opinii sanitarnej – zostały wydane 23 opinie sanitarne w sprawie potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – co do zakresu raportu o oddziaływania na środowisko. W 15-tu przypadkach odstąpiono od konieczności sporządzenia raportu, a w 8-ciu przypadkach wydano opinie w sprawie konieczności jej przeprowadzenia i zakresu raportu zgodnego z art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. – o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowiska (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.).

Opinie o braku konieczności sporządzenia raportu zostały wydane dla przedsięwzięć tj.:

- budowa rurociągu doprowadzającego wodę ze stacji pomp Dzieńkowice 2,
- integracja dróg rowerowych w Jaworznie,
- budowa kanalizacji sanitarnej ul. Wandy, ul. Świstackiego, ul. Kopernika,
- przebudowa elektrofiltru nr 5 w Tauron Wytwarzanie S.A.,
- budowa selektywnego zrzutu urobku węgla na zwały węgla w Zakładzie Przeróbki Mechanicznej Węgla,
- zabudowa wytwornicy pary obniżającej zużycie paliwa i energii elektrycznej w Tauron Wytwarzanie S.A. ,
- przebudowa drogi gminnej ul. 700-lecia wraz z budową oświetlenia i odwodnienia.

Wydano opinie o konieczności sporządzenia raportu m. in. dla takich przedsięwzięć jak:

- budowa – montaż instalacji przemysłowej do produkcji betonu towarowego,
- modernizacja oczyszczalni ścieków Jaworzno – Dąb etap II gospodarka biogazowa/osadowa,
- budowa centrum handlowo – usługowego ze stacją paliw płynnych wraz z restauracją fast – food,
- budowa kanalizacji sanitarnej dla dzielnicy Byczyna,
- rozbudowa zakładu FUD – MEN,
- budowa węzła Nowoszczakowska wraz z odcinkiem obwodnicy północnej,
- adaptacja obiektu budowlanego dla zakładu produkcji środków ochrony roślin.

Drugim etapem postępowania jest wydanie uzgodnienia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla realizacji planowanego przedsięwzięcia.

W 2015 r. były wydane 2 takie uzgodnienia przed wydaniem decyzji środowiskowej. Dotyczyły one przedsięwzięć:

- Modernizacja oczyszczalni ścieków Jaworzno – Dąb etap II – gospodarka biogazowa/osadowa wraz z mechanicznym oczyszczaniem ścieków. Inwestycja pozwoli efektywniej oczyszczać ścieki dostarczane na oczyszczalnię z terenu miasta Jaworzna oraz Chelmska. W ramach tej inwestycji zmodernizowane lub wymienione zostaną wyeksploatowane urządzenia oraz powstaną nowe obiekty związane z częścią osadową oczyszczalni – projektowanym węzłem fermentacji osadów i gospodarką pozyskiwanym biogazem. Powstaną m.in. takie obiekty jak: zagęszczacz grawitacyjny osadów wstępnego, zbiornik osadów zmieszanych, zbiornik odpadów dwożonych, zamknięte komory

fermentacyjne, zbiornik biogazu, odsiarczalnica biogazu, wentylatornia biogazu, pochodnia biogazu. Dla terenu na którym realizowana będzie inwestycja brak jest zapisów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, inwestycja zawierać się będzie w gracach terenu działki obecnie zajmowanej przez działającą oczyszczalnię.

- Adaptacja istniejącego obiektu budowlanego dla potrzeb uruchomienia zakładu produkcji środków ochrony roślin. Inwestycja jest planowana na terenie gdzie obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, działka znajduje się na terenie przeznaczonym na pod zabudowę produkcyjną, składy, magazyny i usługi. W zakładzie produkowane będą stałe i płynne preparaty ochrony roślin, w którym planowane jest zużycie ok. 580 ton surowców sypkich oraz 970 ton surowców płynnych. Zakład pracował będzie 5 dni w tygodniu, 200 dni w roku.

Dwa przedsięwzięcia przekazano do załatwienia zgodnie z kompetencjami do Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Katowicach, dotyczyły one: „Przebudowy rozdzielni 110 kV i budowa rozdzielni 20 kV w stacji Jeleń dla zasilania Zakładu Szyb Grzegorz w Jaworznie”, „Budowa rozdzielni 400 kV w Byczynie wraz z wprowadzeniem do tej rozdzielni istniejącej linii 400 kV”. Uzgadniane inwestycje, dla których wymagane było przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko realizowane były na terenach, na których zazwyczaj obowiązywał miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Inwestycje sąsiadowały głównie z terenami przemysłowymi oraz usługowymi. Są to głównie inwestycje z § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 09 listopada 2010 r. – w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. Nr 213, poz. 1397 z późn. zmianami). Jednakże z załączanych do wniosków raportów o oddziaływaniu na środowisko i analiz akustycznych wynika, iż oddziaływanie inwestycji mieści się w granicach działki inwestora.

W 2015r. nie było rozpatrywanych przypadków z art. 113, 114 i 115 ustawy POŚ.

Przy uzgadnianiu przedsięwzięć na etapie decyzji środowiskowych zwracano uwagę na ochronę zdrowia ludzkiego oraz ochronę środowiska poprzez zapewnienie ludziom przebywającym w bezpośrednim sąsiedztwie inwestycji odpowiednich warunków życia.

Szczególną uwagę przy uzgadnianiu zwracano na:

- Właściwą gospodarkę wodno-ściekową, w tym zabezpieczenie przed zanieczyszczeniem gleby oraz wód powierzchniowych i podziemnych;
- Ochronę przed nadmiernym hałasem i zanieczyszczeniem powietrza poprzez egzekwowanie rozwiązań, które zapewnią spełnienie norm określających dopuszczalne stężenia i natężenie czynników szkodliwych dla zdrowia ludzi i elementów środowiska;
- Prawdliwą gospodarkę odpadami (gromadzenie i unieszkodliwianie);
- Zaopatrzenie nowych obiektów w ciepło otrzymywane z proekologicznych systemów grzewczych.

3. Uzgodnienia dokumentacji projektowej i koncepcji.

W ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego dokonano **uzgodnień dla 19 dokumentacji projektowych** w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych oraz jedna dokumentacja została nieuzgodniona, ponieważ posiadała szereg nieprawidłowości.

Uzgodnienia dotyczyły takich inwestycji jak: remont kuchni w lokalu gastronomicznym, kontenera gastronomicznego, osiedle budynków wielorodzinnych, sklep spożywczy, monopolowy, budynki usługowo – handlowe, salony fryzjerskie i fryzjersko – kosmetyczne, budynek biurowo – produkcyjny, specjalistyczna prywatna przychodnia lekarska, modernizacja oczyszczalni ścieków, kanalizacja sanitarna, przepompownia ścieków, pomieszczenia w budynku zaadaptowane na fabryka talentów (zajęcia edukacyjne dla dzieci), kluby dziecięce. Podczas uzgadniania dokumentacji w 5 przypadkach stwierdzono nieprawidłowości. Dotyczyły one braku charakterystyki technologicznej, braku informacji na temat wentylacji pomieszczeń, braku punktów wodnych, nieprawidłowo zaprojektowanych pomieszczeń sanitarnohigienicznych, braku odstępstwa od oświetlenia itp.

4. Uczestnictwo w dopuszczeniu do użytkowania obiektów i dokonywane odbiory w związku ze zmianą sposobu użytkowania obiektu lub jego części, modernizacją technologii itp.

W ramach działalności Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego zostało przeprowadzonych **76 kontroli, w tym 10 w trakcie budowy.**

W oparciu o art. 56 Ustawy Prawo Budowlane dokonano odbioru **31 obiektów** i wydano stanowisko w formie opinii sanitarnej (poz. 32). Natomiast w oparciu o art. 3 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonano odbioru i wydano **29 opinii sanitarnych** stwierdzających spełnienie wymagań sanitarno – higienicznych, w związku ze zmianą sposobu użytkowania części lub całych obiektów. Obiekty, podlegające nadzorowi bieżącemu były kontrolowane i dopuszczane do użytku przy współdziałaniu nadzoru bieżącego właściwej sekcji.

Dopuszczane do użytku obiekty to m.in.:

Biedronka, Lidl, Netto, Carrefour, bar szybkiej obsługi, kawiarnia, zakład gastronomiczny produkujący dania od surowca w części istniejącej piekarni;

- obiekty służby zdrowia tj. przychodnia z prywatnymi gabinetami lekarskimi, prywatny gabinet pedagogiczno-psychologiczny;

- obiekty przechodzące pod nadzór higieny komunalnej – zakłady fryzjerskie, zakłady kosmetyczne, 4 apteki, sprzedaż artykułów zielarskich;

- zakłady produkcyjne, hale magazynowe, hurtownia, modernizowana oczyszczalnia ścieków Jaworzno Dąb, przepompownia ścieków wraz z zapleczem socjalnym, warsztaty samochodowe; budynki produkcji środków do higieny sanitarnej, budynki wielorodzinne;

- 4 punkty przedszkolne, 2 kluby dziecięce oraz modernizowany istniejący żłobek.

W roku kalendarzowym 2015 najczęściej otwieranymi obiektami przez mieszkańców Jaworzna były obiekty handlowo-usługowe związane z żywnością jak również usługowe fryzjerskie oraz w branży przemysłowej, motoryzacyjnej.

Przy kontrolach obiektów zgłaszanych do odbioru, pracownicy zapobiegawczego nadzoru sanitarnego natrafiali na trudności związane ze złą wentylacją w obiekcie, brakiem właściwej ilości punktów wodnych, nieprawidłowym wykończeniem ścian i podłóg. W trakcie kontroli odbieranych obiektów zwracano uwagę na rozwiązania techniczne, a w szczególności na realizację obiektów zgodnie z uzgodnioną dokumentacją. Sprawdzano czy są zagwarantowane odpowiednie warunki dla pobytu ludzi, warunki pracy oraz czy stosowane materiały budowlane i wykończeniowe są właściwe pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych.

5. Współpracujemy z innymi organami:

- Urząd Miejski w Jaworznie Wydział Urbanistyki i Architektury – wyrażanie opinii w związku ze zmianą sposobu użytkowania pomieszczeń w budynkach oraz Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa – Uzgadnianie Decyzji Środowiskowych dla planowanych inwestycji. Pracownicy Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego na bieżąco prowadzą korespondencję.

- Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego - współpraca w trakcie kontroli odbiorowych w związku z dopuszczeniem do użytkowania obiektów budowlanych w oparciu o art. 56 Prawo budowlane (m.in. przesyłanie stanowisk o zakończonym odbiorze lub o stwierdzeniu usterek, w trakcie budowy);

6. Współpraca z nadzorem bieżącym polega na:

- **Wspólnych odbiorach** w obiektach, gdzie podejmowane są czynności sprawowania nadzoru bieżącego oraz **przy uzgadnianiu dokumentacji projektowej** do poszczególnych inwestycji, które są później wspólnie odbierane.

Zostały przeanalizowane skargi i interwencje w nadzorze bieżącym, stwierdzono że główne interwencje w sekcjach HŻŻiPU, HKiŚ, Epidemiologii, HDiM dotyczyły: nieprawidłowości wynikające z bieżącego użytkowania obiektów pod względem sanitarno-higienicznym. Interwencje dotyczyły nieprawidłowości, które są rozwiązywane w pracy bieżącej poszczególnych komórek.

7. Podsumowanie pracy Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego w 2015 r. i porównanie do roku 2014 r.

Na stanowisku zapobiegawczego nadzoru sanitarnego od marca 2015 r. została przyjęta druga osoba na pół etatu, przez okres półroczny odbywała szkolenie wstępne w zakresie zapoznawania się z pracą w nadzorze zapobiegawczym.

Z powyższego zestawienia wynika, iż nastąpił spadek przeprowadzonych uzgadnianych dokumentacji o 8 sztuk w stosunku do 2014r. i mniej o 5 przeprowadzonych kontroli oraz dopuszczonych do użytku nowopowstałych obiektów w stosunku do poprzedniego roku. Nieznacznie wzrosła liczba opinii do miejscowych planów i strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz wydanych stanowisk do zapytania o konieczność sporządzenia raportu i ewentualnie zakres raportu

Na szczególną uwagę zasługuje pierwsze w mieście centrum handlowe Galeria Galena które ze względu na znaczną powierzchnię oraz dużą ilość lokali, wymagał czynności odbiorowych przez 6 dni. Galeria jest obiektem 3-kondygnacyjnym o powierzchni użytkowej ok. 71 655 m² w którym na najniższej kondygnacji znajduje się parking na ok. 741 samochodów oraz myjnia samochodowa. Kondygnacja +2 przeznaczona została na lokale handlowe i usługowe – supermarket, sklepy odzieżowe, obuwnicze, księgarnie, drogerie, banki, aptekę, pralnie, zakład fryzjerski. W najwyższej położonej kondygnacji znajdują się lokale handlowe – sklepy odzieżowe, sklep z RTV AGD, sklep meblowy, lokale telefonii komórkowej, salony gier, oraz Multikino z 6 salami kinowymi, fitness z fitbarem, kręgielnia z częścią gastronomiczną, bawialnia dla dzieci, strefa foodcourtu, w skład której wchodzi następujące lokale gastronomiczne: McDonalds, KFC, Burger Kebab, Olimp, Zenthay, Pierogarnia, Restauracja Ukraińska, Cafemania. Obiekt przystosowany jest dla osób niepełnosprawnych.

Tabela z wykazem inwestycji realizowanych na poszczególnych etapach w 2015r.

l.p.	Rodzaj obiektu	Liczba uzgodnień dot. uwarunkowań środowiskowych	Liczba uzgodnionych projektów	Liczba odbiorów ogółem	Liczba odbiorów dokonanych za pierwszym razem
1	obiekty sportu i rekreacji, jak: stadiony, amfiteatry, skocznie i wyciągi narciarskie, kolejki linowe, odkryte baseny, zjeżdźalnie	0	0	0	0
2	budynki sportu i rekreacji, jak: hale sportowe, widowiskowe baseny kryte	0	0	1	0
3	budynki kultury, jak: teatry, opery, kina, <u>muzea</u> , galerie sztuki, biblioteki, archiwa, <u>domy kultury</u>	0	0	0	0
4	szkoły nowe	0	0	0	0
5	<u>szkoły modernizowane</u> lub przebudowywane	0	0	1	0
6	przedszkola publiczne i niepubliczne -nowe	0	0	0	0
7	<u>przedszkola publiczne i niepubliczne - modernizowane</u> lub przebudowywane	0	0	0	0

8	punkty przedszkolne, kluby dziecięce	0	2	5	4
9	cmentarze	0	0	0	0
10	krematoria,	0	0	0	0
11	obiekty zamkniętej służby zdrowia i inne zakłady, w których świadczone są całodobowe świadczenia medyczne - nowe	0	0	0	0
12	obiekty zamkniętej służby zdrowia i inne zakłady, w których świadczone są całodobowe świadczenia medyczne-modernizowane lub przebudowywane	0	0	0	0
13	przychodnie	0	0	1	1
14	kliniki jednego dnia	0	0	0	0
15	zakłady rehabilitacji, gabinety rehabilit.	0	0	1	1
16	Laboratoria diagnostyczne i mikrobiologiczne	0	0	0	0
17	Apteki i punkty apteczne	0	0	6	4
18	Żłobki(nowe i modernizacja)	0	0	2	0
19	Obiekty administracji publicznej	0	0	0	0
20	budynki zakwaterowania turystycznego i rekreacyjnego, jak: hotele, motele, pensjonaty, domy wypoczynkowe, schroniska turyst. <u>Kwatery mieszkalne</u>	0	0	1	1
21	<u>budynki biurowe, socjalne i konferencyjne</u>	0	1	4	4
22	zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej i studia tatuażu, masażu	0	2	7	6
23	Stołówki (w tym szkolne modernizowane	0	0	2	1
24	Restauracje (w tym modernizacja istniejących)	0	1	1	1
25	bary szybkiej obsługi(nowy, modernizowany),	0	1	5	5
26	centra handlowe, GALERIA Galena	0	0	1	1
27	obiekty handlowe, usługowe <u>nie związane z żywnością</u> , markety	0	3	9	9
28	obiekty handlowe związane z żywnością, market Biedronka, Lidl	0	2	10	10
29	zakłady protetyczne	0	0	0	0
30	sklepy medyczne (w tym zielarsko-medyczne)	0	0	1	1
31	laboratoria przemysłowe	0	0	0	0
32	warsztaty rzemieślnicze, stacje obsługi pojazdów, myjni samochodowe, <u>usługi motoryzacyjne</u>	0	1	4	4
33	obiekty przemysłowe, jak: <u>budynki produkcyjne</u> , montownie, wytwórnie, <u>hale magazynowe</u>	1	0	5	5

34	stacje paliw i gazu LPG	0	0	0	0
35	zakłady przetwórstwa spożywczego, rzeźnie, produkcja garmażeryjna	0	1	1	1
36	inwestycje związane z gospodarką odpadami, skup złomu, recykling	0	0	0	0
37	składowiska odpadów	0	0	0	0
38	sieci kanalizacji	0	1	0	0
39	Sieci wodociągowe	0	1	0	0
40	inwestycje drogowe	1	0	0	0
41	prywatne gabinety lekarskie, położne i pielęgniarce	0	0	3	1
42	pralnie	0	0	0	0
43	oczyszczalnie ścieków i stacje uzdatniania wody, przepompownia ścieków	1	1	2	2
44	inwestycje związane z energetyką	0	0	0	0
45	budynki wielorodzinne	0	2	1	1

VII. DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE OŚWIATY ZDROWOTNEJ I PROMOCJI ZDROWIA

Działania w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia w 2015 roku wynikały z założeń Narodowego Programu Zdrowia, wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego i Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz sytuacji epidemiologicznej. Podejmowane przedsięwzięcia prozdrowotne miały na celu zapobieganie chorobom zakaźnym oraz kształtowanie wśród społeczeństwa właściwych postaw i zachowań prozdrowotnych. W 2015 roku w zakresie oświaty zdrowotnej inicjowane, organizowane i koordynowane były następujące programy edukacyjne oraz akcje prozdrowotne:

Program edukacyjny pt. „Trzymaj Formę!”

Program edukacyjny mający na celu zwiększenie świadomości dotyczącej wpływu żywienia i aktywności fizycznej na zdrowie.

Program adresowany do uczniów szkół gimnazjalnych i klas V-VI szkół podstawowych oraz ich rodziców i opiekunów.

W roku szkolnym 2014/2015 program realizowany był w 14 placówkach: 10 szkołach podstawowych oraz 4 gimnazjach. Działaniami programowymi objętych zostało 1571 uczniów. Program w placówkach szkolnych realizowano z wykorzystaniem różnych form zajęć: np. przygotowywanie potraw, układanie jadłospisów zgodnie z zasadami zbilansowanej diety, odczytywanie i rozumienie etykiet produktów spożywczych, obliczanie BMI, ocena własnej aktywności fizycznej i stylu życia, zajęcia taneczne, aerobik, fitness, zawody sportowe, rajdy, wykłady i pogadanki. W większości szkół rodzice aktywnie uczestniczyli w realizacji programu.

Program WF na 100%

"WF na 100%" - to akcja skierowana do uczniów, nauczycieli wychowania fizycznego oraz dyrektorów szkół gimnazjalnych z terenu miasta Jaworzna. Organizatorem III edycji było Stowarzyszenie Jaworzno Moje Miasto, które przy wsparciu: Urzędu Miejskiego, Zespołu Lecznictwa Otwartego, Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Jaworznie oraz doradcy metodycznego z wychowania fizycznego, zachęcało do udziału w akcji dyrektorów jaworznickich szkół gimnazjalnych.

Celem programu jest wzmocnienie wśród uczniów postawy dbałości o sprawność fizyczną, prawidłowy rozwój, zdrowie fizyczne, psychiczne i społeczne oraz zrozumienia związku pomiędzy aktywnością fizyczną i zdrowiem.

21 kwietnia 2016 roku podsumowano III edycję programu „W-F na 100%”, w której udział wzięło 6 gimnazjów z Jaworzna. Podczas uroczystej gali wręczono nagrody, wyróżnienia i podziękowania. Oprócz nagród dla szkół - wręczono indywidualne wyróżnienia m.in. dla najlepszych sportowców, za najlepszą frekwencję i największy postęp procentowy, a także podziękowania dla koordynatorów sportowych oraz dla osób zaangażowanych w realizację akcji.

Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce

Program mający na celu zmniejszenie liczby zachorowań, inwalidztwa i zgonów wynikających z palenia tytoniu w Polsce poprzez zmniejszenie ekspozycji na dym tytoniowy (aktywne i bierne).

➤ Program Przedszkolnej Edukacji Antytytoniowej pt. „Czyste Powietrze Wokół Nas”

Program edukacyjny mający na celu wzrost kompetencji rodziców w zakresie ochrony dzieci przed ekspozycją na dym tytoniowy oraz zwiększenie umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach, gdy przebywają w zadymionych pomieszczeniach lub gdy dorośli palą przy nich tytoń.

Program adresowany do dzieci 5 i 6-letnich uczęszczających do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych oraz ich rodziców i opiekunów.

W roku szkolnym 2014/2015 program realizowany był w 16 placówkach z udziałem 895 dzieci. Liczba rodziców objętych edukacją to 234 osób. Program we wszystkich placówkach został zrealizowany w całości. Dzieci bardzo chętnie uczestniczyły w zajęciach i konkursach zorganizowanych przez nauczycieli.

➤ **Program edukacji antytytoniowej „Nie pal przy mnie, proszę”**

Program edukacyjny mający na celu wykształcenie u dzieci świadomej umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, w których inne osoby palą przy nich papierosy.

Program adresowany do uczniów klas I-III szkół podstawowych. W roku szkolnym 2014/2015 program realizowany był w 11 placówkach z udziałem 956 uczniów oraz 428 rodziców. We wszystkich placówkach realizujących program podjęto dodatkowe działania przyczyniające się do większej atrakcyjności programu i jego skuteczności, zorganizowano konkursy plastyczne, zabawy, quizy oraz wystawy prac plastycznych dzieci.

➤ **Program profilaktyki palenia tytoniu „Znajdź właściwe rozwiązanie”**

Program edukacyjny mający na celu zapobieganie paleniu tytoniu wśród młodzieży szkolnej. Program adresowany do uczniów starszych klas szkoły podstawowej oraz uczniów gimnazjum. W roku szkolnym 2014/2015 program realizowany był w 15 szkołach tj. w 5 gimnazjach i w 10 szkołach podstawowych. Działaniami programowymi objętych zostało 898 uczniów. Szkoły nawiązały współpracę z Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Jaworznie. Przedstawiciele OIK wspólnie z pedagogiem szkolnym realizowali zajęcia w ramach programu. Dużym powodzeniem cieszyła się gra profilaktyczna oraz konkursy.

Krajowy Program Zwalczenia AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV

W ramach realizacji programu przeprowadzona została akcja profilaktyczna przygotowana przez Krajowe Centrum ds. AIDS z okazji Święta Zakochanych pod hasłem „Mój Walenty jest the best, idzie ze mną zrobić test”, zachęcającej młode, pełnoletnie osoby do wykonania testu w kierunku HIV. W ramach akcji zamieszczono informację na stronie internetowej PSSE Jaworzno, przesłano informację do mediów lokalnych, przekazano materiały edukacyjne do Ośrodka Interwencji Kryzysowej w celu przeprowadzenia działań informacyjno - edukacyjnych adresowanych do pełnoletnich uczestników programu „FreD goes net” z grupy ryzyka i zagrożonych uzależnieniem po raz pierwszy przyłapanych na stosowaniu środków psychoaktywnych - narkotyków, dopalaczy, alkoholu, leków. Działania informacyjne połączone z dystrybucją materiałów edukacyjnych prowadzone były przez pracownika Oświaty Zdrowotnej.

W ramach Krajowego Programu Zwalczenia AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV utworzono w dniu 13.03.2015r. stoisko informacyjno – edukacyjne w Szpitalu Wielospecjalistycznym w Jaworznie oraz zorganizowano konferencję, w której uczestniczyło łącznie 40 osób (lekarze, pielęgniarki, położne).

Program „Żywienie na wagę zdrowia”

Program mający na celu wspieranie prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży poprzez odżywianie i propagowanie aktywności fizycznej.

W roku szkolnym 2014/2015 programem objętych zostało 8 placówek w tym 5 przedszkoli, 1 szkoła podstawowa, 1 gimnazjum i 1 szkoła ponadpodstawowa. W ramach programu w dniach 30.06.- 01.07.2015 roku zorganizowano szkolenie dla intendentów, w którym wzięło udział łącznie 34 osoby. Podczas szkolenia przedstawiono ofertę programową IV edycji programu „Żywienie na wagę zdrowia”, której głównym celem jest poprawa jakości żywienia dzieci i młodzieży w placówkach nauczania i wychowania poprzez edukację osób odpowiedzialnych za żywienie w w/w placówkach.

Program profilaktyki WZW B i C „Podstępne WZW”

Program mający na celu wzrost wiedzy uczniów szkół ponadgimnazjalnych na temat zagrożeń wynikających z zakażeń HBV i HCV oraz sposobów ich zapobiegania.

W roku szkolnym 2014/2015 działaniami edukacyjnymi objęto 153 uczniów.

Program profilaktyki chorób nowotworowych „Znamie! Znam je?”

Program mający na celu budowanie świadomości czerniaka oraz odpowiedzialnych zachowań i prozdrowotnych postaw wśród młodzieży oraz upowszechnienie wiedzy o czerniaku – nowotworze złośliwym skóry. Program realizowany był w 5 szkołach ponad gimnazjalnych. Edukacją objętych zostało 332 uczniów.

Światowy Dzień Zdrowia – 7 kwietnia

W 2015 roku tematem przewodnim było Bezpieczeństwo żywności, a przebiegał on pod hasłem: „Z pola na stół - uczyn jedzenie bezpiecznym”.

W ramach programu w dniu 06.08.2015r. zorganizowano szkolenie dla przedsiębiorców sektora spożywczego. W dniach 12 i 13 marca 2015r. zorganizowano Dzień Otwarty w PSSE Jaworzno. Informacja o planowanych działaniach została nagłośniona w mediach lokalnych (telewizja, Internet). Działania adresowane były do klientów/konsumentów oraz przedsiębiorców sektora spożywczego w związku z nowymi przepisami prawnymi dotyczącymi znakowania żywności luzem.

Do placówek nauczania i wychowania przesłana została informacja o tematyce ŚDZ wraz z materiałami informacyjnymi. W 2 przedszkolach wyeksponowane zostały w miejscu dostępnym dla rodziców materiały edukacyjne przekazane przez pracownika HDiM.

Dopalacze – wypalacze - „środki zastępcze”

Akcja mająca na celu profilaktykę uzależnień i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu psychoaktywnych środków zastępczych w środowisku młodzieży oraz zwrócenie uwagi na problemy zdrowotne wynikające z korzystania z dopalaczy jako kluczowego zagrożenia dla zdrowia dzieci i młodzieży.

Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Jaworznie prowadziła dystrybucję materiałów informacyjno – edukacyjnych w ramach imprezy masowej Festiwalu Energii Videozone 2015, podczas którego zorganizowano punkt mobilny, gdzie rozdystrybuowano 600 materiałów edukacyjnych. Uczestnikom zaprezentowano alkogogle i narkogogle. Liczbę odbiorców szacuje się na około 2 000.

W okresie wakacyjnym Oświata Zdrowotna we współpracy z sekcją Higieny Dzieci i Młodzieży dystrybuowała materiały edukacyjne dotyczące zagrożenia ze strony narkotyków tzw. „dopalaczy” do placówek zorganizowanego wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży. Liczba odbiorców: 453. Na stronie internetowej PSSE w Jaworznie zamieszczono 2 artykuły dotyczące „dopalaczy”.

Akcja informacyjna „zaszczep w sobie chęć szczepienia”

Przesłano do Urzędu Miejskiego w Jaworznie oraz mediów lokalnych informację o kampanii z prośbą o zamieszczenie na stronach internetowych/ łamach prasy. Informacja zamieszczona została na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Jaworznie, na portalu internetowym www.jaw.pl oraz na łamach gazety „Co tydzień” Jaworzno. Informacja o akcji zamieszczona została również na stronie internetowej PSSE Jaworzno.

„Brązowo, ale czy zdrowo?”

Akcja mająca na celu kształtowanie postaw i zachowań społeczeństwa związanych z bezpieczeństwem korzystania z promieni słonecznych w okresie letnim.

W ramach programu prowadzono dystrybucję materiałów do placówek oświatowo-wychowawczych podczas letniego wypoczynku, łącznie liczba odbiorców wyniosła 485.

Program „Wybierz Życie – Pierwszy Krok”

Program edukacyjny skierowany do młodzieży ponadgimnazjalnej i obejmuje tematykę profilaktyki raka szyjki macicy. Grupa docelowa: uczniowie szkół ponadgimnazjalnych, rodzice, opiekunowie uczniów i kadra pedagogiczna. Celem programu jest zmniejszenie występowania raka szyjki macicy i umieralności na tę chorobę, zwiększenie poziomu wiedzy na temat profilaktyki raka szyjki macicy i roli wirusa HPV w jego powstawaniu. W ramach programu koordynatorzy zostali przeszkoleni w WSSE w Katowicach.

Podczas realizacji programu do placówek, które przystąpiły do programu przekazane zostały materiały edukacyjne: poradnik dla realizatora programu, prezentacja multimedialna, ulotki dla rodziców. Prawie wszystkie zgłoszone placówki zrealizowały program w całości, a także zgłosiły chęć kontynuacji działań w ramach programu.

Podsumowanie

Zgodnie z harmonogramem nadzoru nad obiektami Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Jaworznie przeprowadzone zostały 4 wizyty w placówkach nauczania i wychowania realizujących programy edukacyjne.

Współpraca z samorządem lokalnym, instytucjami, placówkami nauczania i wychowania oraz zakładami opieki zdrowotnej pozwoliła na skuteczne przeprowadzenie działań profilaktycznych i efektywną realizację programów prozdrowotnych.

Dzięki współpracy z lokalnymi mediami możliwe było objęcie działaniami profilaktycznymi szerszego grona mieszkańców Jaworzna.

